

บทที่ 5

กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

ความแตกต่างของผู้ประกาศข่าวในประเทศต่าง ๆ ทั้งลักษณะบทบาทหน้าที่ ลักษณะการเข้าสู่อาชีพของผู้ประกาศข่าว ภูมิหลังทางการศึกษา และลักษณะการว่าจ้างนั้น แสดงให้เห็นถึงที่มาของผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นว่า พวกเขาได้ถูกคัดเลือก สรรหา มาอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างเข้ามาเกี่ยวข้อง

ดังนั้นในบทที่ 5 นี้ จะได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเทศต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 6 แห่งว่า มีกระบวนการคัดเลือกอะไรบ้าง และสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งมีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่แตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์

5.1 ลักษณะของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

จากการศึกษากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้คว้าหอคัดในวงการข่าวโทรทัศน์มาไม่น้อยกว่า 13 ปี และใช้วิธีการสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีหน้าที่ในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ ตามบทบาทหน้าที่การนำเสนอข่าวประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) และผู้รายงานข่าวนั้น สามารถแบ่งกระบวนการสรรหาและคัดเลือกตามที่มาของผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นได้ ดังนี้

5.1.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.1.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการ ใต้เต้า

5.1.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

5.1.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

5.1.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวดังกล่าว หมายถึง กระบวนการที่สถานีโทรทัศน์ได้ใช้วิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ ด้วยวิธีการใช้ระบบกลั่นกรองบุคคล ในขั้นต้นเริ่มจากเงื่อนไขการประกาศรับสมัคร ได้แก่ คุณสมบัติ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และการคัดเลือกจากการสอบคัดเลือก ได้แก่ การสอบความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ในขั้นสุดท้ายเป็นการสอบสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความเหมาะสมเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานี

โดยทั่วไปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ จะมีหลักเกณฑ์และลำดับขั้นดังนี้

1. การประกาศรับสมัครอย่างเปิดเผย เป็นทางการ เป็นที่รู้จักกันในวงกว้างโดยการประกาศรับสมัครตามตำแหน่งที่ว่าง ตามเงื่อนไขตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา คุณสมบัติของผู้สมัคร และข้อกำหนดอื่น ๆ โดยผู้สมัครต้องกรอกใบสมัครงานด้วยตนเอง พร้อมทั้งแนบเอกสารใบสำคัญ เช่น หลักฐานการสำเร็จการศึกษา สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน ใบผู้ประกาศ รูปถ่าย เป็นต้น

2. ต้องทิ้งช่วงเวลาการประกาศรับสมัคร ไม่กระชั้นชิดจนเกินไป ในการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ นอกจากจะกระทำโดยเปิดเผยแล้ว จะต้องทิ้งช่วงเวลาให้ผู้สมัครได้เตรียมตัว เตรียมเอกสาร หลักฐาน โดยไม่ทิ้งช่วงเวลาการรับสมัครให้ยาวนาน หรือกระชั้นชิดจนเกินไป เพราะจะทำให้ผู้สมัครเกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการคัดเลือก

3. การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งต้องกำหนดคุณสมบัติและทักษะงานแก่ผู้มีความประสงค์จะสมัครอย่างชัดเจน โดยระบุคุณสมบัติหลัก และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมา

4. การพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยการตรวจทานความถูกต้องของเอกสารสำคัญต่าง ๆ และการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครแต่ละราย ว่าครบตามความต้องการหรือไม่ เพื่อจะได้พิจารณาตัดผู้ที่มีคุณสมบัติไม่พึงประสงค์ออกไปจากกระบวนการคัดเลือกก่อน
5. การตั้งคณะกรรมการคัดเลือก สถานีจะต้องพิจารณาจัดตั้งบุคคลในฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ในการสรรหาบุคลากรเป็นคณะกรรมการเพื่อร่วมกันทำหน้าที่ในการคัดเลือกให้เกิดความเป็นธรรม
6. การทดสอบ โดยจะต้องมีการทดสอบความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้สมัคร เช่น การทดสอบความรู้ทั่วไป การทดสอบทางวิชาชีพ เช่น การอ่านออกเสียง การทดสอบการอ่าน ข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์
7. การสัมภาษณ์ เป็นการคัดเลือกผู้สมัครที่ผ่านการทดสอบ ทั้งการสอบข้อเขียนและการอ่านข่าวแล้ว เข้ามาสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกผู้สมัครที่มีคุณสมบัติ และคุณภาพเหมาะสมกับตำแหน่งผู้ประกาศข่าว โดยจะมีคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคัดเลือกเป็นผู้สัมภาษณ์
8. ประกาศผลการคัดเลือก เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการรับสมัคร ภายหลังจากที่ผู้สมัครผ่านการทดสอบ และการสัมภาษณ์แล้ว สถานีต้องประกาศผลรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าเป็นพนักงานของสถานี
9. ผ่านขั้นตอนการฝึกอบรม สำหรับผู้ที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวจะต้องได้รับการฝึกอบรม การอ่านข่าวก่อนที่จะได้ออกอากาศ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวบางสถานีถือว่ามีความสำคัญ เพราะหากบุคคลใดไม่ผ่านขั้นตอนดังกล่าว สถานีก็จะไม่พิจารณารับเป็นผู้ประกาศข่าวก็ได้เช่นกัน
10. ผ่านการทดสอบการอ่านข่าว ในขั้นตอนดังกล่าว สำหรับผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมในเรื่องการอ่านข่าวแล้ว ส่วนใหญ่สถานีจะพิจารณาให้อ่านข่าวภาคสั้น ก่อนที่จะพิจารณาให้ทำหน้าที่อ่านข่าวในข่าวภาคอื่น ๆ ของสถานีต่อไป

อย่างไรก็ตามกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนี้ นับได้ว่าแต่ละสถานีโทรทัศน์อาจมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด

และวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างระเบียบปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์นั้น ๆ โดยสถานี โทรทัศน์ที่เป็นของราชการ บริหารงานด้วยระเบียบราชการ ก็จะมีขั้นตอนระเบียบวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างจาก สถานีโทรทัศน์ที่บริหารงานโดยบริษัทเอกชน เช่น กรมฯของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. กับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เช่น ระยะเวลาการประกาศรับสมัคร การตั้งคณะกรรมการคัดเลือก และการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งสถานีโทรทัศน์ของทาง ราชการจะมี ระเบียบแบบแผนที่ตายตัว

5.1.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวดังกล่าว หมายถึง กระบวนการที่สถานีโทรทัศน์ได้ ใช้วิธีการสรรหา และคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ ด้วยการพิจารณา คัดเลือกจากผู้สื่อข่าวหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในฝ่ายข่าว ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเชิงข่าว ประกอบกับมีผลงานในการรายงานข่าว เช่น การลงเสียงบรรยายภาพข่าว การจัดทำสตูปี ข่าวที่ผู้สื่อข่าวยื่นรายงานหน้ากล้องโทรทัศน์ การรายงานข่าวนอกสถานที่จากเหตุการณ์สด โดย พิจารณาจากคุณสมบัติภายนอกของผู้สื่อข่าวหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในฝ่ายข่าวนั้น ประกอบด้วย เช่น รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ และน้ำเสียง เป็นต้น

นอกจากการพิจารณาคัดเลือกโดยอาศัยองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็จะมีการพิจารณา ถึงคุณสมบัติด้านอื่น ๆ เช่น ความกระตือรือร้น ความกระฉับกระเฉง ความฉลาด ไหวพริบ ความขยัน ประสบการณ์ในการทำงานข่าวด้วย

ในการพิจารณาคัดเลือกให้ผู้สื่อข่าวหรือเจ้าหน้าที่ในฝ่ายข่าวคนใดขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าว นั้น ผู้ที่มีหน้าที่คัดเลือกหรือตัดสินใจมักจะเป็นผู้บริหาร ในฝ่ายข่าวที่มีความใกล้ชิดกับผู้สื่อข่าวหรือ เจ้าหน้าที่เหล่านั้นเป็นส่วนใหญ่ นอกจากสถานีโทรทัศน์บางแห่งพบว่าผู้บริหารหรือเจ้าของสถานี จะเป็นผู้ตัดสินใจในการคัดเลือก

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้านี้ เป็นกระบวนการที่ แต่ละสถานีโทรทัศน์จะมีหลักเกณฑ์ขั้นตอนการพิจารณาที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังพบว่าสถานี โทรทัศน์บางแห่งไม่มีกระบวนการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้าหรือเคยเป็นผู้สื่อข่าว

มาก่อน เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 โดยสถานีได้กำหนดเป็นนโยบายแยกการทำหน้าที่กัน อย่างชัดเจนระหว่างผู้ประกาศข่าวกับผู้ถือข่าว ซึ่งบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้นั้นส่วนใหญ่จะมาจากกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการแต่เพียงอย่างเดียว สถานีจะยินยอมเฉพาะผู้ถือข่าวที่จะทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยที่ไม่ได้ผลักดันให้เป็นผู้นำเสนอข่าว (News Reporter) หรือผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ในขณะที่เดียวกันพบว่ามิสถานีโทรทัศน์บางแห่ง เช่น สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ที่มีการสรรหา คัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการได้ดำเนินเป็นนโยบายหลัก

เป็นที่น่าสังเกตว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้ดำเนินจะเป็นกระบวนการที่ทำให้สถานีโทรทัศน์มีผู้ประกาศข่าวประเภทผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ทั้งนี้เนื่องจากในความหมายของผู้ประกาศข่าวหลักตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 4 พบว่าจะต้องเป็นบุคคลที่คลุกคลีกับงานข่าว รวมทั้งเป็นบุคคลที่ต้องมีตำแหน่งในกองบรรณาธิการข่าว และต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต การประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ในกองบรรณาธิการข่าวด้วย

5.1.3 การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์จากผู้ที่มีความสามารถพิเศษภายนอกสถานีโทรทัศน์

การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์จากผู้ที่มีความสามารถพิเศษภายนอกสถานีโทรทัศน์นี้ หมายถึง การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษโดดเด่นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าว เช่น มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกีฬา การเมือง เศรษฐกิจ หรือด้านอื่น ๆ เป็นบุคคลที่ได้เคยสร้างผลงาน และความประทับใจให้กับประชาชนและสังคมโดยทั่วไปให้การยอมรับ จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยผู้บริหารสถานีโทรทัศน์หรือผู้มีอำนาจในสถานีได้เป็นผู้ทาบทาม ติดต่อให้บุคคลผู้นั้นเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ โดยที่ไม่ต้องผ่านขั้นตอนในการคัดเลือกหรือผ่านการทดสอบแต่อย่างใด ถึงแม้จะมีการทดสอบความสามารถบ้าง แต่ก็เป็น การทดสอบที่ไม่มีการวัดผล เพราะ โดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลเหล่านี้ย่อมได้แสดงผลงานที่ผู้บริหารเคยเห็นความสามารถของเขามาบ้างแล้ว

อย่างไรก็ดีการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่นทางด้านต่าง ๆ นี้ในต่างประเทศนั้น ก็พบว่าได้นิยมกระทำกันอยู่ไม่น้อย โดยเป็นการดึงเอาบุคคลที่อาจจะเคยเป็นผู้ประกาศข่าวอยู่

อีกสถานีหนึ่ง แต่เมื่อมีการยื่นผลตอบแทนให้มากกว่า หรือการเสนอผลประโยชน์อื่น ๆ ให้ผู้ประกาศข่าวคนนั้น ก็ย้ายมาอ่านข่าวให้อีกสถานีโทรทัศน์หนึ่ง ปรากฏการณ์ในการย้ายช่องของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ในลักษณะเช่นนี้ เราสามารถพบได้ในหลายช่วงเวลา ยกตัวอย่างเช่น การที่จักรพันธ์ ขมจินดา อดีตผู้ประกาศข่าวและบรรณาธิการข่าวการเมืองของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 มาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 เมื่อปี พ.ศ. 2539

นอกจากนี้ในการสรรหาตัวผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ซีเอ็นเอ็น ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ที่รายงานข่าวตลอด 24 ชั่วโมงของสหรัฐอเมริกา เท็ดเทอร์เนอร์ผู้ก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ ซีเอ็นเอ็น ได้ใช้กระบวนการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงเอาบุคคลที่มีความสามารถ และมีประสบการณ์คว้าหอคในงานข่าวจากสถานีโทรทัศน์ CBS NBC และ ABC มาร่วมงานจำนวนมาก โดยไม่เกี่ยงว่าค่าตัวของผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นจะสูงเพียงใด

5.1.4 การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ลักษณะระบบอุปถัมภ์

การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ลักษณะระบบอุปถัมภ์ หมายถึง การที่สถานีโทรทัศน์รับบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโดยอาศัยหลักแห่งความเมตตาเกื้อกูลช่วยเหลือสงเคราะห์ในบรรดาวงสาคณาญาติ มิตร พวกรพวก และผู้อยู่ในอุปการะ มามีอิทธิพลเหนือการสอบคัดเลือก มีการใช้บารมีของผู้มีอำนาจสูงสุดในองค์กรที่ประกาศรับสมัครบุคลากร หรือจากภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพล และสามารถฝากผู้สมัครสอบคัดเลือกให้เข้าเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีได้โดยมิต้องคำนึงถึงระบบการสอบคัดเลือก

กระบวนการคัดเลือกบุคคลประเภทนี้ส่วนใหญ่กระทำภายหลังจากการรับบุคคลผู้นั้นเข้ามาทำงานภายในสถานีแล้ว โดยบุคคลเหล่านี้แม้จะไม่ผ่านการทดสอบความเป็นผู้ประกาศข่าว เช่น การอ่านออกเสียง อักษระ วรรณคดี ยังไม่ถูกต้อง หรือไม่มีความรู้ทางด้านงานข่าวก็มักจะได้รับการยกเว้นให้ได้ขึ้นทำหน้าที่อ่านข่าว

แต่โดยทั่วไปแล้ว การสรรหาผู้ประกาศข่าววิธีการเช่นนี้ ไม่น่าจะเรียกว่าเป็นการสรรหาบุคคลมากกว่า เพียงแต่เป็นการคัดเลือกและทดสอบความสามารถของบุคคลที่มีที่มาโดยระบบ "เส้นสาย" ให้เข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนการทำงานของการออกอากาศรายการข่าว เนื่องจาก

การพิจารณารับบุคคลผู้นั้นเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว เป็นอำนาจของผู้บริหารที่ไม่มีใครกล้าขัดคำสั่ง

โดยภาพรวมแล้วการคัดเลือกหรือรับบุคคลที่มาจากหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ จะพบว่ามิได้อยู่แทบทุกสถานีโทรทัศน์ ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี แสดงให้เห็นว่าแม้ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ทุกแห่งกำลังตื่นตัว แข่งขันในการรายงานข่าว การคัดเลือกหรือสรรหาคัดเลือกที่มีความรู้ความสามารถโดยแท้จริง กลับถูกตอศแทรกด้วยระบบอุปถัมภ์ ยังคงมีปรากฏให้เห็น ซึ่งน่าสังเกตว่า นโยบายการนำเสนอข่าวของแต่ละสถานีโทรทัศน์ที่เน้นถึง คุณภาพในการนำเสนอข่าว มีความเป็นจริงเป็นจังเพียงใด

5.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ

ตามที่ได้กล่าวถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทต่าง ๆ ไว้ทั้งหมด 4 ประเภท คือ 1) กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ 2) กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้า 3) กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และ 4) กระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ ในหัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการนำเสนอกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งว่า กระบวนการคัดเลือกหรือสรรหาผู้ประกาศข่าวประเภทใดบ้าง ด้วยวิธีการศึกษาจากประวัติ วิธีการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวในยุคเริ่มต้นงานข่าว จวบจนถึงยุคปัจจุบันของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งว่ามีกระบวนการคัดเลือกประเภทใดบ้าง

5.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

ในปี พ.ศ. 2535 ช่อง 3 ได้ปรับปรุงทีมผู้ประกาศข่าว โดยการดึงตัวสาธิต ชูวนันทการุณ อคิดผู้ประกาศข่าวช่อง 7 และช่อง 9 จากบริษัทแปซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด มาเป็นผู้ประกาศข่าวในช่วงการนำเสนอข่าวภาคหลักของสถานี และขณะเดียวกันก็ทาบทามผู้คว่ำหวอดวงการฟุตบอลอย่าง สาธิต กรีกฤต มาเป็นผู้ประกาศข่าวกีฬาโดยเฉพาะ จวบจน สาธิต ชูวนันทการุณ ได้ลาออกจากการเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ไป ทำให้ช่อง 3 ต้องปรับตัวอีกครั้ง ในขณะนั้นเอง เกิดความเปลี่ยนแปลงในฝ่ายข่าวครั้งใหม่ เมื่อ นายประชา มาถินนท กลับมารับตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย

ข่าวอีกครั้ง ได้ปลดบรรดาผู้ประกาศข่าวรุ่นที่เคยรับมาใน พ.ศ. 2533 ให้ไปทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวแทน พร้อมกันนั้นได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ขึ้นมาประดับวงการแทน ในปี พ.ศ. 2536 นับเป็นจุดเริ่มต้นกระบวนการสรรหาผู้ประกาศข่าวช่อง 3 อย่างเป็นทางการอีกครั้ง หลังจากที่ได้ว่างเว้นมาหลายปี

จวบจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2541 ช่อง 3 ได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวครั้งใหญ่อีกครั้ง เพื่อเฟ้นหาผู้ประกาศข่าวรุ่นใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่คนเดิม โดยใช้วิธีการเปิดรับสมัคร และเข้าสู่กระบวนการคัดเลือก แต่ในช่วงก่อนหน้านี ช่อง 3 เองได้ใช้วิธีดึงตัวผู้ประกาศข่าวที่ได้รับความนิยมจากช่อง 7 มาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักคู่กับผู้ประกาศข่าวเดิมของช่อง 3 นั่นคือ จักรพันธ์ ชมจินดา ที่ลาออกจากช่อง 7 ก่อนที่จะลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดระยอง ในนามของพรรคประชาธิปัตย์ จนกระทั่งจักรพันธ์ ชมจินดา ขอลาออกไปลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2540 และช่อง 3 ก็ดึงตัว สุทธิพงษ์ ทศพิทักษ์กุล อดีตนักร้องและผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวสืบแทน จักรพันธ์ ชมจินดา

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ พอจะสรุปได้ว่าการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 นับตั้งแต่ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา สามารถจัดแบ่งกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวได้เป็น 3 ประเภท คือ

5.2.1.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.1.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

5.2.1.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการอุปถัมภ์

5.2.1.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งนายประชา มาติณห์ กรรมการรองผู้จัดการบริษัทบางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรักษาการหัวหน้าฝ่ายข่าว ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี

ช่อง 3 ติบแทนนายประสาร มาตินนท์ พี่ชายนายประชา มาตินนท์ ได้ตั้งปลด ผู้ประกาศข่าว 3 คน คือ สิริมน อารีรอบ, พาฝัน สิทธิสงวน และศิริวรรณ มาทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวแทนการอ่านข่าว

ภายหลังคำสั่งปลดผู้ประกาศข่าวทั้งสามคนกระชั้นหันทำให้ช่อง 3 เริ่มกระบวนการสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ครั้งใหญ่ขึ้นมาอีกครั้ง โดยในครั้งนั้นช่อง 3 ได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ให้ความสำคัญและเทน้ำหนักไปที่ "ความสวยงาม" ของผู้สมัครมากกว่าการให้ความสำคัญไปที่ความรู้ความสามารถในด้านงานข่าว

"คุณประชาเป็นคนกำหนดบอกให้เราหาคนสวย ๆ เข้ามาอ่านข่าว แล้วเลือกที่มีน้ำเสียงดี เพราะ ๆ จะได้ดึงดูดคนดู เพราะคนดูชอบดูคนสวย ๆ ซึ่งเราเอามาฝึกเรื่องรู้ข่าวที่หลังได้ ถ้าเลือกคนไม่สวยเข้ามา เอาไปทำให้สวย บางทีมันยาก ก็พยายามให้เลือกคนที่ทั้งสวย ทั้งเก่งเลยยังดี" (อภิญา เจริญวงศ์, ตัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2541)

นอกจากนี้การตั้งคำถามต่อผู้รับสมัคร ยังมุ่งเน้นประเด็นไปในเรื่องของ "ความสวยงาม" และบุคลิกภาพแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกกว่าช่อง 3 มุ่งหาผู้ประกาศข่าวที่มีความสวยงามเป็นหลัก รวมทั้งมีบุคลิกดีและมีเสียงที่สามารถอ่านข่าวได้

"คอนตั้มภาษณ์พวกเรา เขายังถามตัดส่วนด้วยเลย ปอยังงงเลยว่าทำไมมาสมัครผู้ประกาศข่าว เขาต้องถามเรื่องตัดส่วนด้วย เหมือนเรามาประกวดนางงาม ผู้สมัครทุกคนงงเหมือนกันหมดเลย นายเป็นคนถามเองด้วย คนอื่นเขาถามปรกติ เขาไม่ถามเลยว่าคุณชอบข่าวประเภทไหน คุณวิเคราะห์ข่าวได้หรือเปล่าหรือคุณสนใจข่าวอะไร แต่เขาจะมุ่งไปที่ความสวยงามมากกว่า พอเราเข้ามาแล้วเขาจะเน้นให้เราทำผมให้ดี แต่งหน้าให้ดี อ่านอย่าผิด เขาจะเน้นสวยมาก หน้าตาห้ามโทรมเด็ดขาด" (อรปรียา หุ่นศาสตร์, ตัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2541)

ในส่วนของคณะกรรมการการคัดเลือกช่อง 3 ได้นำตัวแทนจากฝ่ายต่าง ๆ ในสถานีเช่น ฝ่ายโฆษณา ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายข่าว ฝ่ายบริหาร มาร่วมให้คะแนนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยในครั้งนั้นมีผู้สมัครเป็นผู้ประกาศข่าวทั้งสิ้น 500 คน สถานีคัดไว้เพียง 5 คน ได้แก่ จินดาวัฒน์

เจริญชัยชนะ, พิมพ์วรรณ สุภยางค์, อรปรีญา หุ่นศาสตร, นัจนันท์ พฤกษ์ไพบูรณ์ และ นลธวัช พรหมจินดา

"ที่แรกเราคัดไว้เยอะกว่า 5 คน แต่คุณประชาคัดออกให้เหลือ 4 คน คนแรกคุณประชาจะไม่เอา นลธวัช แล้ว คุณประชายกว่าเขาดูไม่เป็นแมน ไม่น่าเชื่อถือ แต่เราไปขอกคุณประชาไว้ เพราะคอนันท์เราแทบไม่มีผู้ประกาศข่าวชายเลย ที่มีอยู่ก็พิถีพิถันติดกับจักรพันธ์ คุณประชายกเห็นด้วย แต่ก็ยังไม่ค่อยชอบใจเท่าไร" (อภิญา เจริญวงศ์, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2541)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะมีการตั้งคณะกรรมการโดยมีตัวแทนเจ้าหน้าที่จากฝ่ายต่าง ๆ ในสถานีเข้าร่วมเป็นตัวแทนให้คะแนนกับผู้สมัคร แต่ท้ายที่สุดผู้มีอำนาจการตัดสินใจจะคัดเลือกให้ผู้ใด ได้เป็นผู้ประกาศข่าวจริง ๆ แล้วคือ นายประชา มาตินนท์ กรรมการรองผู้จัดการเพียงคนเดียว

"พอกรรมการทุกคนให้คะแนนเสร็จแล้ว ก็จะรวบรวมนำเสนอให้คุณประชาเป็นผู้พิจารณา คุณประชาก็จะดูคะแนนแล้วก็จะบอกให้เราเรียกคนไหนบ้าง บางคนกรรมการก็มีความเห็นตรงกับคุณประชาก็ไม่เป็นไร บางคนก็มีความเห็นไม่ตรง ถ้าดูแล้วไม่ชอบใจก็ไม่เรียกเขามา แต่บางคนก็มีเหมือนกันที่คุณประชาไม่ยอมรับ แต่เราไปขอไว้ เช่น นลธวัช เพราะเราไม่มีผู้ประกาศชายที่เลือกเข้ามาได้เลย แต่คุณประชาก็ยอม" (อภิญา เจริญวงศ์, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2541)

ในปี พ.ศ. 2539 การแข่งขันในการนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์ทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากการแพร่ภาพของสถานีโทรทัศน์ช่องใหม่ คือ ไอทีวี ที่เน้นนโยบายการนำเสนอรายการข่าวถึงร้อยละ 70 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2539 ภาพของผู้ประกาศข่าวไอทีวีที่แปลกไปจากผู้ประกาศข่าวช่องอื่น ๆ ที่เคยมี นั่นคือการนำเอาผู้สื่อข่าวมาฝึกเป็นผู้ประกาศข่าว ไม่นับบุคคลที่มีหน้าตาสวยงาม หากแต่เป็นผู้ที่มีภาพของคนทำข่าว

หรือแสดงให้เห็นว่ามีความรู้ในงานข่าว เป็นผู้ประกาศข่าว ด้วยลีลาการนำเสนอแบบการเล่าข่าวหรือโปรยหัวข่าวอย่างน่าสนใจ จุดประกายให้สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะช่อง 3 หันมาพิจารณาผู้ประกาศข่าวของตนเอง และพยายามที่จะให้ผู้ประกาศข่าวเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของตัวเอง จากผู้ที่เคยทำหน้าที่อ่านข่าวแต่เพียงอย่างเดียว ต้องออกไปทำข่าว มีส่วนร่วมกับการงานข่าว ต้องทำหน้าที่สัมภาษณ์แก่รับเชิญในรายการข่าว และเปลี่ยนวิธีการนำเสนอจากการอ่านข่าวตามสคริปต์ มาเป็นวิธีการเล่าข่าวให้ผู้ชมฟัง

"เราเปลี่ยนนโยบายการนำเสนอข่าว เพื่อที่จะให้ผู้ประกาศข่าวแสดงบทบาทของเขา จะมานั่งอ่านข่าวตามสคริปต์อย่างเดียวไม่ได้แล้ว ผู้ประกาศต้องรู้ข่าวนั้นด้วย เขาต้องออกไปทำข่าว หรือ ไม่ก็ต้องติดตามข่าวว่ามันมีความคืบหน้าไปแล้วอย่างไร สไตลต์การนำเสนอต้องสรุปเล่าข่าว ไม่ใช่การอ่านข่าวเหมือนเมื่อก่อน สคริปต์ข่าวที่เราจะให้เพื่อเป็นไกด์เฉย ๆ แต่ผู้ประกาศต้องทำการบ้านมา เพราะเราเชิญแขกมาสัมภาษณ์ เขาต้องถามเป็นด้วย" (ถาวร วัชรโท, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2541)

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2540 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จึงมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพผู้ประกาศอีกครั้ง โดยเฉพาะการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวชุดใหม่ เพื่อสรรหากบุคคลที่มีความสามารถทางด้านข่าวอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าผู้ประกาศข่าวจากอภิญา เจริญวงศ์ มาเป็นรัตติยากร ริมสินธุ โดยการสรรหาผู้ประกาศข่าวในชุดนี้ผู้บริหารสถานีคือ นายประชา มาตินนท์ ยังคงให้นโยบายที่เน้นผู้ที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลักเช่นเดิม แต่ได้เพิ่มการทดสอบความรู้ความสามารถในสถานการณ์ข่าว ด้วยการสอบข้อเขียน ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานี

"สาเหตุที่เรามีการสอบข้อเขียน เพราะเราอยากรู้ว่าเขามีความคิดอย่างไร คำถามเราถามกว้าง ๆ เกี่ยวกับสภาพปัญหาของประเทศ ให้เขาแจ้งลักษณะของปัญหา และจะนำเสนอปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งเราจะได้เห็นความคิด การใช้ภาษาของเขากระชับแค่ไหน เกณฑ์นี้มาจากแอนโดยตรง มันจะได้รู้ว่าเขาติดตามข่าวสารหรือไม่ ถ้าเขาผ่านข้อเขียน ก็จะเทศน์หน้ากล้องเพื่อจะดูบุคลิก แล้วนำเทปมาดูว่าจะผ่านหรือไม่ผ่าน จากนั้นก็จะเรียกตัวมาสัมภาษณ์ เพื่อดูตัวอีกรอบ และให้คณะกรรมการให้คะแนนรวบรวมนำเสนอคุณประชาอีกครั้ง ถ้าคุณประชามีความเห็นตรงกับเราก็จะ คดลงเรื่องเงินเดือน" (รัตติยากร ริมสินธุ, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2541)

กล่าวโดยสรุปแล้วกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 พบว่ามีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารที่ควบคุมดูแลฝ่ายข่าวใหม่จากเดิมที่เป็น

นายประวิทย์ มาตินนท์ กรรมการผู้จัดการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 มาเป็นนายประธาน มาตินนท์ กรรมการรองผู้จัดการ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ซึ่งมีความประสงค์ที่จะสรรหา ผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่เข้ามาทดแทนผู้ประกาศเดิมที่ถูกปลดออกไป รวมทั้งเพื่อเป็นการปรับปรุง การนำเสนอรายการข่าวของสถานีให้สามารถแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเชื่อว่าผู้ประกาศ ข่าวหน้าใหม่ จะสามารถดึงดูดผู้ชมให้มาสนใจชมรายการข่าว นอกเหนือจากการปรับปรุงในด้าน เนื้อหาของรายการด้วย

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพการอ่านออกเสียง มากกว่าการเน้นในเรื่องความรู้ หรือค้นหาผู้ที่มีประสบการณ์ในงานข่าว

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการคัดเลือกผู้สมัคร ซึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงฝ่ายต่าง ๆ ของสถานี โดยเฉพาะฝ่ายโฆษณา และฝ่ายประชาสัมพันธ์ของ สถานีร่วมเป็นกรรมการด้วย นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายข่าว ส่วนวิธีการคัดเลือกจะให้ความสำคัญกับเรื่องของบุคลิก รูปร่างหน้าตา และการอ่าน นำเสียงเป็นหลัก ส่วนเรื่องการศึกษา และ ความรู้ในด้านงานข่าวเป็นเรื่องรองลงมา โดยจะพิจารณาจากการสัมภาษณ์ และการทดสอบอ่านข่าว หน้ากล้องโทรทัศน์เป็นหลัก

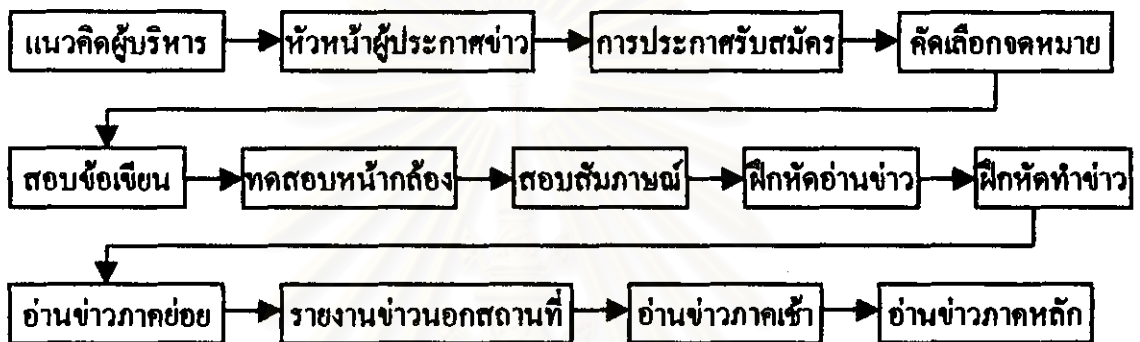
ในส่วนการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลใดว่าจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของ สถานีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุด และเป็นเจ้าของสถานีคือตัวนายประชา มาตินนท์ เป็น หลัก

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมภายหลังการ ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีแล้ว โดยส่วนใหญ่สถานีจะฝึกผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาใหม่ ให้ทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์เป็นหลัก รวมทั้ง อบรมให้รู้จักการแต่งหน้าทำผมในการออกอากาศ ส่วนการฝึกฝนให้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ด้านงาน ผู้สื่อข่าว สถานีไม่เน้นความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ พิมลวรรณ ศุภยางค์, อรปริยา หุ่นศาสตร์, นัจนันท์ พฤษไพบูรณ์, จินดารัตน์ เจริญชัยชนะ, นลธวัช พรหมจินดา, นิธิพร มั่นนาค, พัชรศรี เบญจมาศ, ชาญชัย กายสิทธิ์, นิธินาฎ ราชนิยม เป็นต้น

5.2.1.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่น

ในปี พ.ศ. 2535 ชื่อเสียงของสาริต ยวนันทการุณ จากบริษัทแปซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ถูกศิษย์ของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล เป็นที่ยอมรับในการอ่านข่าว หากแต่สาริต กำถึงกำวเดินออกจากบริษัท แปซิฟิกฯ และหมายปองว่าจะหันมาเป็นผู้จัดรายการเอง สาริตหมายคาช่อง 3 ไว้ โดยที่ช่อง 3 เองก็เต็มใจที่จะให้สาริตเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ประจวบกับในขณะนั้น รัฐบาลกำลังจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายข่าวของช่อง 3 ได้จัดเตรียมรายการพิเศษในช่วงการเลือกตั้งขึ้นมาเฉพาะกิจ จึงได้ทาบทามให้สาริต เข้ามาเป็นพิธีกร และเมื่อหมดช่วงของการเลือกตั้งไปแล้ว จึงได้ให้สาริตเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคค่ำต่อไป โดยสถานภาพของสาริตนั้นมีได้เป็นพนักงานของบริษัท หากแต่รับเงินค่าอ่านข่าว และมีต้องมีเวลาปฏิบัติงานเช่น

พนักงานทั่วไป หากแต่มาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว และเมื่อสาริตมาร่วมในทีมผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้ไม่นานนัก บริษัทของสาริตก็ได้เวลาของสถานี เพื่อจัดทำรายการแจ่งสี่เป็ย ออกอากาศทุกคืน วันพุธ โดยที่สาริตทำหน้าที่เป็นพิธีกรร่วมกับศศิธร ลิ้มศรีมณีด้วย

สาริต ยวนันท์การุณ ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้เพียงปีเศษ ๆ ก็มีอันต้องยุติบทบาทของตัวเองลง อันเนื่องมาจากความขัดแย้งกับกองบรรณาธิการ ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับศศิธรปัดข่าวชิ้นหนึ่ง ซึ่งเกิดความผิดพลาดจนเมื่อสาริตอ่านออกอากาศแล้วเกิดความสับสน ทำให้สาริตระเบิดอารมณ์พูดออกอากาศว่า ศศิธรปัดเขียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ผู้บริหารสถานีต้องลงมาสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อันพบว่าศศิธรปัดข่าวมีความบกพร่องจริง หากแต่ว่าระยะเวลาหลังของการอ่านข่าวสาริตแทบไม่มีเวลาตรวจสอบศศิธรปัดข่าวล่วงหน้าก่อนการออกอากาศ ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านั้นสาริตมักจะเข้ามาสถานีก่อนที่จะออกอากาศนาน ๆ เสมอ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขศศิธรปัดข่าว แต่พอระยะเวลาที่สาริตเริ่มมีรายการของตัวเอง จึงไม่ได้ทุ่มเทให้กับรายการข่าวมากนัก เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น สาริตจึงยื่นใบลาออกจากตำแหน่งผู้ประกาศข่าว โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา ในต้นปี 2536 สาริตจึงพ้นสภาพจากผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ไปในที่สุด

หลังจากที่สาริต ยวนันท์การุณ ลาออกไปได้ไม่นานนัก ช่อง 3 ก็เห็นว่าการนำเสนอข่าวก็หายังมีจุดอ่อนประกอบกับเริ่มขาดแคลนผู้ประกาศข่าวชาย ทั้งนี้เพราะมีสิทธิขาด อนุญาตให้เพียงคนเดียวที่ต้องรับหน้าที่อ่านข่าวหลายประเภท ผู้บริหารของช่อง 3 คือ นายประวิทย์ มาลีนนท์ ตำแหน่งกรรมการรองผู้จัดการในขณะนั้น ได้ทาบทามสาริต กรีกุล ผู้พากย์และบรรยายฟุตบอล ซึ่งเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงการฟุตบอลเป็นอย่างดี ซึ่งในระหว่างนั้นสาริต กรีกุล กำลังรับพากย์ฟุตบอลให้กับช่อง 3 อยู่พอดี การเจรจาให้สาริตเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวก็หาใช้เวลาไม่นานนัก สาริตจึงได้มาทำหน้าที่เป็นผู้เสนอข่าวกีฬาแต่เพียงอย่างเดียว โดยสถานภาพของสาริตนั้นมิได้เป็นพนักงานของสถานี และได้รับค่าจ้างอ่านข่าวเป็นรายเดือน รวมทั้งมาปฏิบัติหน้าที่แค่เพียงอ่านข่าวอย่างเดียวเท่านั้น เช่นเดียวกับสาริต ยวนันท์การุณ และคนอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ปัจจุบันนี้สาริต กรีกุล ก็ยังคงทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวกีฬาของช่อง 3 อยู่

"แรก ๆ คุณตุกคฝ้ายรายการติดคอให้มาพากย์ฟุตบอล และก็ทำรายการเกี่ยวกับกีฬาออกทางช่อง 3 อยู่หลายปี จากนั้นคุณประวิทย์ก็ติดต่อมาให้อ่านข่าวกีฬา เขาดูผลงานจากทีวี ก็บอกว่า

มั่นใจว่าผมจะอ่านข่าวได้ คุยกันตอนต้นตีปลาห์ พอวันพฤหัสบดีหรือวันศุกร์อ่านข่าวเลย ไม่ต้องเทศ์ ไม่ต้องซ้อมมาอ่านออกอากาศเลย" (สาริต กรีกุล, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2541)

ใน พ.ศ. 2538 นับเป็นการสร้างความแปลกใจให้กับวงการข่าวโทรทัศน์ เมื่อช่อง 3 ได้ จักรพันธ์ ชมจินดา มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวคนใหม่ เพราะเดิมนั้นจักรพันธ์ ชมจินดา คือ ผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 ซึ่งถือเป็นคู่แข่งที่สำคัญของช่อง 3 เรื่องของความรู้ความสามารถแทบไม่ต้องพูดถึง เพราะจักรพันธ์ คร่ำหวอดทั้งในวงการข่าวและกีฬาหลายสิบปี ประกอบกับก่อนที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวช่อง 3 จักรพันธ์ มีฐานะเป็นถึงอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง พรรคประชาธิปัตย์มาก่อน ดังนั้นการมาอ่านข่าวที่ช่อง 3 จึงได้รับความสนใจและเป็นที่จับตามองของคนทุกกลุ่ม

อันที่จริงแล้ว จักรพันธ์ ชมจินดา ดูเหมือนจะไม่ใช้คนแปลกหน้าสำหรับฝ่ายข่าวช่อง 3 นัก เพราะอดีตจักรพันธ์เคยเป็นผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าวช่อง 3 มาก่อน จักรพันธ์จึงมีความคุ้นเคยกับคนเก่า ๆ ในช่อง 3 เป็นอย่างดี

การเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของจักรพันธ์นั้น นอกเหนือจากการอ่านข่าวภาคหลักแล้ว ยังต้องอ่านข่าวภาคเที่ยงเพิ่มเติมอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอข่าวภาคเที่ยงของช่อง 3 ในขณะนั้น เน้นการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในแวดวงการเมืองและเหตุการณ์สดเป็นหลัก ผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ที่มีอยู่เดิมยังไม่มีใครที่มีความสามารถโดดเด่น และมีความชำนาญในการสัมภาษณ์สด ๆ เช่น จักรพันธ์ จะมีก็แค่เพียงรัตติยากร ริมสินธุ หัวหน้าผู้ประกาศข่าวเพียงคนเดียวเท่านั้น

นอกเหนือจากการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวแล้ว จักรพันธ์ยังมีบทบาทและส่วนร่วมในการนำเสนอข่าวด้วย เป็นต้นว่า เป็นผู้แนะนำประเด็นการนำเสนอข่าว ประเด็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เชิญมาออกอากาศ เป็นผู้ประสานงานติดต่อแหล่งข่าว แก้ไขตรวจทานสคริปต์ข่าว หรือทำหน้าที่เชื่อมโยงการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะในโอกาสที่สถานีจัดทำรายการพิเศษ เช่น รายการถ่ายทอดสดการรายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 การถ่ายทอดสดการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 เป็นต้น

แน่นอนว่าสถานภาพในช่อง 3 ของจักรพันธ์นั้น ก็คล้าย ๆ กับอภิชาติ หาลำเจียก, อาคม มกรานนท์, สาธิต ชวนันทการุณ และสาธิต กรีกุล คือ มิได้เป็นพนักงานประจำของสถานี ไม่ต้องมีเวลาปฏิบัติงาน 8 ชั่วโมง หรือต้องเซ็นชื่อเวลาทำงาน เพียงแค่มาปฏิบัติหน้าที่อ่านข่าวแค่เพียงอย่างเดียว ส่วนที่จะทำหน้าที่อื่นเพิ่มเติม เช่นที่จักรพันธ์ได้ปฏิบัติมานั้น เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบพิเศษที่จักรพันธ์เต็มใจทำให้กับสถานี

จักรพันธ์ ยมจินดา ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้เพียง 2 ปีเศษ ก็มีอันต้องลาออกไปโดยเหตุผลในการลาออกนั้น ก็เพื่อจะลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2541 นับได้ว่าช่วงที่จักรพันธ์มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวให้กับช่อง 3 นั้น เป็นการเพิ่มสีสันการนำเสนอข่าว ช่วยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการอ่านข่าวให้กับบรรดาผู้ประกาศข่าวรุ่นหลัง ๆ ของสถานีอีกด้วย

หลังจากที่จักรพันธ์ลาออกจากช่อง 3 ไปไม่นานนัก ในปี 2541 ช่อง 3 ก็ได้ผู้ประกาศข่าวชายคนใหม่มาแทน คือ สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล อดีตผู้ประกาศข่าวช่อง 7 และเคยเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สุทธิพงษ์ ซึ่งลาออกจากช่อง 7 ด้วยเหตุผลที่ว่า เขาได้ลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และเมื่อเขาไม่ได้รับการเลือกให้เป็นสมาชิกสภากรุงเทพ จึงได้เบนเข็มกลับมาอ่านข่าวอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เขาเลือกที่ช่อง 3 เนื่องจากคุ้นเคยกับผู้บริหารช่อง 3 คือ นายประชา มาติณห์ สมัยที่สุทธิพงษ์เคยทำงานอยู่ในบริษัท ยูแอนดีไอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ในตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายผลิต สุทธิพงษ์ได้เคยเกริ่นกับนายประชา มาติณห์ว่าเขามีความต้องการที่จะมาอ่านข่าวที่ช่อง 3 หากเขาไม่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

"ผมเคยทำงานอยู่กับบริษัท ยูแอนดีไอ คอร์ปอเรชั่น มาก่อน เป็น Production Manager ผมเคยพบคุณประชามาตั้งแต่ผมยังไม่เข้าช่อง 3 ก็เคยบอกว่า ผมมาอ่านข่าวได้ไหม ถ้าผมลง สก. ไม่ได้ คุณประชาท่านก็ไม่ได้ว่าอะไร ก็บอกให้ผมมาได้ พอผมลง สก. ไม่ได้ ผมก็มาที่ช่อง 3 เลขวันแรกมาลูกก่อน มาดูสถานที่ แนะนำตัว พออีกวันสองวันก็เริ่มอ่านข่าวภาคค่ำเลย ไม่มีเทศน์หน้ากล้องอะไร พอวันที่ 2 พฤษภาคม 2541 ผมก็เริ่มอ่านวันแรก" (สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2542)

การเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของสุทธิพงษ์ ที่ช่อง 3 ประจวบเหมาะพอดีกับที่รายการข่าวของช่อง 3 มีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหา การนำเสนอข่าวแบบใหม่ที่เน้นการนำเสนอข่าวถึงรายการบันเทิง ข่าวที่นำเสนอจะไม่หนักจนเกินไป เป็นเกร็ดข่าวสั้น ๆ และต้องการ

ผู้ประกาศข่าวที่ดูท่าทางเป็นกันเอง มีบุคลิกยิ้มแย้มแจ่มใส รวมทั้งเพิ่มในช่วงข่าวเก็บตกที่เน้นในเรื่องของความสนุกสนาน คล้าย ๆ กับรายการสะเทือนข่าวของช่อง 7 นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมในส่วนของการนำเสนอคำคมปิดท้ายการนำเสนอข่าว ดังนั้น ภาพลักษณ์หน้าตาและบุคลิกประกอบกับบุคลิกของสุทธิพงษ์ที่เคยเป็นนักร้อง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศมานาน จึงสอดคล้องและเข้ากันได้ดีกับแนวคิดการนำเสนอรายการข่าวรูปแบบใหม่

สถานภาพของสุทธิพงษ์ ในฐานะผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ไม่ได้แตกต่างจากบุคคลที่ช่อง 3 เคยดึงตัวมาในอดีต ไม่ว่าจะเป็นสาธิต ชูวนันท์การุณ, สาธิต กรีกุล หรือจักรพันธ์ ยมจินดา, สุทธิพงษ์ไม่ใช่งานประจำของช่อง 3 ไม่ต้องมีเวลาปฏิบัติงานวันละ 8 ชั่วโมง มีหน้าที่มาอ่านข่าวก่อนเวลาเล็กน้อย เมื่ออ่านข่าวเสร็จแล้ว ก็สามารถไปทำงานที่อื่นได้

"ผมอยู่ที่ช่อง 3 นี้ เขาเปิดกว้างให้ผมมากเลย ผมจะทำอะไรก็ได้จะไปรับถ่ายโฆษณา ลงเสียงสปอตต่าง ๆ ก็ได้ เพียงแค่บอกให้เขาทราบหน่อยนึง อย่างผมอ่านข่าวที่ช่อง 3 เสร็จ ก็ไปอ่าน News Line ให้ช่อง 11 ต่อ ผมบอกคุณประชา ท่านก็ไม่ได้ว่าอะไร ตอนที่อยู่ช่อง 7 ผมเคยขอไปอ่านข่าวภาคภาษาอังกฤษที่ช่อง 11 เขาไม่อนุญาตให้ผมไป แต่ช่อง 3 ทำอะไรได้หมด เพราะคุณประชาบอกว่าเป็นการดีที่องค์กรอื่นเขาให้ความสนใจคนช่อง 3 เป็นการประกาศว่า ช่อง 3 มีศักยภาพ เป็นการแสดงความใจกว้างของผู้บริหารช่อง 3 มาก" (สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2542)

นอกเหนือจากหน้าที่การอ่านข่าวภาคค่ำ 19.30 น. ในช่วงซีพีพรข่าว เก็บตก และคำคมทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แล้ว สุทธิพงษ์ยังต้องมีหน้าที่ลงเสียงสปอตข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมในช่วงอย่าปล่อยให้คนชั่วลอยนวล และอนุสรณ์แห่งศตวรรษอีกด้วย นอกจากนั้นเขายังต้องให้ความร่วมมือกับทางสถานีหากสถานีต้องการตัวเขาเพื่อปรากฏตัวในงานเลี้ยง งานแถลงข่าว หรือการเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาตามสมควรแล้ว รวมทั้งภารกิจที่บริษัทในเครือของสถานีจะเรียกใช้ เช่น บริษัท บี อี ซี เทโร เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด บริษัท ยูแอนด์ ไอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 พบว่ามีลักษณะดังนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ใช้กระบวนการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องมาจากนโยบายของผู้บริหารที่ต้องการดึงดูดผู้ชมให้มาชมรายการข่าวของสถานี และเพื่อเป็นการแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่นำบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน มาเป็นผู้นำเสนอข่าวบางประเภท โดยเฉพาะข่าวกีฬาที่สถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งพยายามสรรหามูลค่าที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกีฬามาเป็นผู้นำเสนอข่าว

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนั้น โดยส่วนใหญ่สถานีให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอกในด้านรูปร่างหน้าตา และบุคลิกภาพเป็นหลักพอ ๆ กับการรู้ความสามารถและความมีชื่อเสียงของบุคคลผู้นั้น โดยไม่เน้นว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความรู้ในเรื่องการทำข่าวหรือไม่ จะพิจารณาความสามารถในการเป็นผู้นำเสนอเป็นหลัก

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

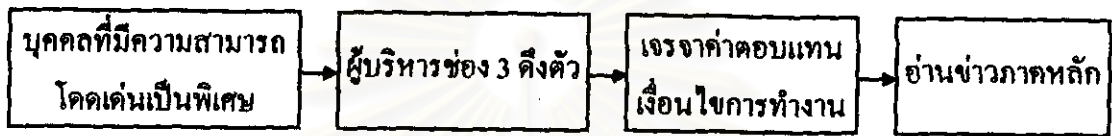
สำหรับขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและความเห็นของผู้บริหารและเจ้าของสถานีแต่เพียงผู้เดียวที่จะทาบทามให้บุคคลใดเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานี และอาจจะให้ทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องเพียงครั้งเดียวก็จะรับเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีทันที

การฝึกอบรม

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือก โดยกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนี้ ไม่ต้องผ่านการฝึกอบรมหรือการฝึกอ่านข่าวใด ๆ อีกเลย นอกจากนี้ยังไม่ต้องผ่านการอ่านข่าวภาคต้นหรือภาคย่อยต่าง ๆ ของสถานีด้วย โดยจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวในช่วงภาคหลักของสถานีทันที

คั้งที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกจากกระบวนการคัดเลือกโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ สาริต กรีกุล, สาริต ยวนันทการุณ, จักรพันธ์ ชมจินดา, สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล เป็นต้น

5.2.1.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และเริ่มมีรายการข่าวบรรดาผู้ประกาศข่าวรุ่นแรก ๆ ของสถานีล้วนแล้วแต่คัดเลือกหญิงสาวหรือชายหนุ่มที่ล้วนแล้วแต่หน้าตาดี มีบุคลิกภาพที่โดดเด่น และล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีชื่ออยู่ในวงสังคม บ้างก็มีตำแหน่งเป็นถึงนางสาวไทยหรือรองนางงามต่าง ๆ นอกจากนี้ก็จะจะเป็นบรรดาลูกหลานของบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในวงราชการ ผ่าฝักให้เข้ามาทำงานที่ช่อง 3

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปถึงกระบวนการสรรหาผู้ประกาศข่าวในอดีตของช่อง 3 ก่อนที่จะแยกตัวการทำข่าวออกมาจากช่อง 9 ก็คือการดึงลูกหลานของผู้มีอำนาจในวงราชการและผู้มีอุปการะคุณต่อการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวหรือผู้ประกาศรายการ โดยมีหลักเกณฑ์ที่คัดเลือกจากหน้าตา ความสวยงาม รวมทั้งบุคลิกของ ผู้นั้นเป็นหลัก โดยไม่มีการพิจารณาถึงความรู้ความสามารถในเชิงข่าว

จวบจนมาถึงปัจจุบันที่ช่อง 3 ห่างหายไปจากการรับบุคคลที่เป็นลูกหลานผู้มีอำนาจเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ก็เริ่มปรากฏในช่วงปี พ.ศ. 2535 ช่อง 3 รับ ชาญณรงค์ วงศ์าค อดีตผู้ประกาศข่าวจากช่อง 11 เข้ามาฝึกฝนในการเป็นผู้สื่อข่าว และผู้รายงานข่าว ก่อนที่จะได้เข้าไปเป็นบรรณาธิการข่าวกีฬา เนื่องจากบิดาของชาญณรงค์มีตำแหน่งหน้าที่เป็นข้าราชการระดับสูงของกรมประชาสัมพันธ์ที่ช่อง 3 มีความสัมพันธ์ในแง่ขององค์กร ได้ฝากฝังชาญณรงค์ให้เข้ามาทดสอบเป็นผู้ประกาศข่าว โดยผ่านการคัดเลือกแบบการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

"ผมก็มาสอบอ่านหน้ากล้อง ตอนนั้นช่อง 3 เขาเปิดรับไปแล้วแต่ทางคุณประวิทย์ให้เข้าทดสอบหน้ากล้อง ผมก็อ่านได้ เพราะเคยอ่านข่าวที่ช่อง 11 เรื่องฝากก็มีเหมือนกัน คุณพ่อแนะนำให้คุณประวิทย์ แล้วคุณประวิทย์ก็ลองให้ผมอ่านข่าวดูก็พออ่านได้ เลยได้เข้ามา แต่ก็ยังไม่ได้อ่านข่าวจริง ๆ จัง ก็ฝึกทำข่าวก่อน แล้วก็เป็นผู้รายงานข่าว อ่านข่าวภาคดึก" (ชาญณรงค์ วงศ์าค, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2541)

และในช่วงปลายปี พ.ศ. 2541 ช่อง 3 ฝ่ายข่าวของช่อง ได้รับ ดร.ธรรม มณีชาติ อดีตผู้ประกาศข่าวภูมิภาคของช่อง 7 มาอยู่ในตำแหน่งผู้สื่อข่าว และเพียงไม่นานนัก ในเดือนกรกฎาคม 2542 ดร.ธรรมก็ได้ย้ายไปเป็นผู้ประกาศข่าว ภาค 17.30 น. ท่ามกลางความสงสัยและงุนงงของพนักงานในฝ่ายข่าว โดยสมเจตน์ ดิลกวิลาส ได้ให้เหตุผลในการคัดเลือก ดร.ธรรม ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานีว่า

"ผมเห็นว่าเขาเคยอ่านข่าวภูมิภาคของช่อง 7 มาแล้ว ก็ดูสวยดี เรื่องคุณสมบัติไม่มีปัญหาเอามาปรับปรุง เรียนรู้วิธีการนำเสนอข่าวของเรา ผมคิดว่าเขาอ่านได้อยู่แล้ว เรื่องการอ่านข่าวภาคหลักก็ต้องให้โอกาสเขาเองดู ผมคิดว่าเขาทำได้ เพราะเวลาการนำเสนอไม่ได้มากนัก แต่เรื่องที่ใครจะได้อ่านข่าวหรือเปล่านั้นเป็นคนตัดสินใจ ผมเป็นคนเสนอเขาไปเท่านั้น" (สมเจตน์ ดิลกวิลาส, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2541)

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการผลักดันให้ดร.ธรรม สามารถก้าวขึ้นไปทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้ ก็คือ สมเจตน์ ดิลกวิลาส โดยที่ผ่านความเห็นชอบของ นายประชา มาลินนธ์ ในฐานะรักษาการหัวหน้าฝ่ายข่าว ที่เป็นผู้ชักชวน ดร.ธรรมจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาให้เข้ามาอยู่ฝ่ายข่าว ช่อง 3 ในขณะที่ขณะของนายประชา มาลินนธ์ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมสถานีเครือข่ายที่ภาคใต้ และเข้าพักในโรงแรม ที่อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์ข่าวภาคใต้ของช่อง 7 ตั้งอยู่ ดร.ธรรมได้

เข้ามาฝากตัวและขอมาทำงานที่ฝ่ายข่าวช่อง 3 และในที่สุดก็สามารถขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวภาคสำคัญ of สถานีได้

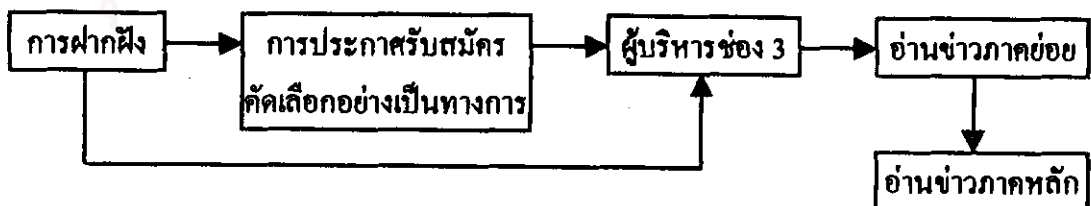
กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของช่อง 3 นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่สถานีเปิดดำเนินการ จวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ที่ช่อง 3 ครบรอบการดำเนินงานมา 29 ปี แต่ทว่า มีผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาโดยวิธีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ดังกล่าวนี้ นับว่ามีจำนวนไม่มากนัก และโดยปกติเป็นเรื่องยากที่คนนอกจะทราบข้อมูล รวมทั้งผู้ประกาศที่มีที่มาด้วยวิธีการใช้ เส้นสาย มักจะไม่ยอมเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จะพบว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

โดยที่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์มีลักษณะที่ซ่อนเร้น และผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือกมาด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ มักจะไม่เปิดเผยว่าตนเองมีที่มาด้วยการใช้วิธีการอุปถัมภ์ ดังนั้นลักษณะสำคัญที่พบในกระบวนการคัดเลือกดังกล่าว เป็นความต้องการและการตัดสินใจของผู้บริหารหรือเจ้าของสถานีเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวในกระบวนการด้วยระบบอุปถัมภ์นี้ ก็จะต้องมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม มีบุคลิกดี และสามารถอ่านออกเสียงได้ชัดเจนบ้างพอสมควร

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ได้ตามแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ ได้แก่ ัญญา วงศ์นาค, พรหมพร ชูระเวศ, ทรงศรม มณีชาติริ เป็นต้น

5.2.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

ในราวปี พ.ศ. 2539 หลังจากที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล และทีมงานบริษัท แปซิฟิคอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ได้ลาออกจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ก็ได้เข้าไปร่วมผลิตรายการข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ในนามของบริษัท อี. เอ็ม. นิวส์ จำกัด ในการทำงานร่วมกับ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล กับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ในครั้งนั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการรายงานข่าว เช่น คอมพิวเตอร์กราฟฟิก รถไอบีแวน เพื่อใช้ในการถ่ายทอดสด รายงานข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

หลังจากที่ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมลและบริษัท อี. เอ็ม. นิวส์ ร่วมงานกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เพียงเดือนเดียวก็มีอันต้องลาออกไปในที่สุด เนื่องจากเกิดความขัดแย้งในการบริหารงานข่าว สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 จึงพยายามที่จะหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่มาทดแทน ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล และผู้ประกาศข่าวของบริษัท อี. เอ็ม. นิวส์ จำกัด ที่ถอนตัวไปกะทันหัน สถานีจึงหันมาผลักดันผู้สื่อข่าวของสถานีโดยคัดเลือกจากผู้ที่มีผลงานในการรายงานข่าวจัดทำสื่อบ้างลงเสียงข่าวต่าง ๆ ประกอบกับพิจารณาจากรูปร่างหน้าตาและบุคลิก ของผู้สื่อข่าวคนนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานี ผู้สื่อข่าวที่ได้ขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวในยุคนั้นได้แก่ ทรงอภิรักษ์ สิงห์โต, เอ็นดู ศิลพร เป็นต้น ขณะเดียวกันก็มีการดึงบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป เข้ามาเสริมทีมผู้ประกาศข่าวด้วย ได้แก่ นิรุศ ศิริจรรยา อดีตพระเอกภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และพิธีกรรายการโทรทัศน์

ในปี พ.ศ. 2537 นับว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ครั้งใหญ่ของช่อง 5 โดยได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่อย่างเป็นทางการ และการคัดเลือกครั้งนั้นถือได้ว่าเป็นการสรรหาผู้ประกาศข่าวครั้งใหญ่ที่สุดของช่อง 5 เลยก็ว่าได้ วัตถุประสงค์ของการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ ก็เนื่องจากรายการข่าวช่อง 5 ได้รับการติติงจาก

ผู้ชมโดยทั่วไปว่า ผู้ประกาศที่มีอยู่เดิมไม่สวยและอ่านข่าวผู้ชองอื่นไม่ได้ ประกอบกับมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า ผู้ประกาศข่าวส่วนใหญ่เอาลูกหลานนายทหารมาก่อน

"เหตุผลในการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการนั้นเป็นเพราะช่วงนั้นมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์มามาก ทั้งผู้ชม และประชาชนทั่วไป บอกว่าผู้ประกาศข่าวช่อง 5 ไม่สวยเลย แล้วยังเอาลูกหลานผู้ใหญ่มาอ่านข่าวอีก บางคนไม่สวยเลย และยังอ่านข่าวไม่ดีอีกด้วย ช่อง 5 ก็เลยใช้วิธีการคัดเลือกประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นการกันข้อครหาคนสมัครเป็นพัน ๆ คนเลย แต่คนที่ผมคัดแล้วเหลือร้อยกว่าคน" (พ.อ. มังกร โกตินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในการประกาศรับสมัครสรรหาผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครเป็นจำนวนมาก แต่ก็สามารถคัดเลือกผู้มีความสามารถรวมทั้งมีหน้าตาบุคลิกดีจำนวนหลายคนและส่วนใหญ่ยังทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวในภาคหลักจวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ เช่น ปฏิภากร ใจอ่อน, วลัยลักษณ์ คำรงค์มงคล

นอกจากการประกาศรับสมัคร เห็นหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่มาประดับวงการแล้ว นโยบายที่ช่อง 5 ยึดถือในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่สำคัญ และกระทำต่อเนื่องกันมาช้านานแล้วก็คือ การสรรหาจากคนในสถานีนั่นเอง โดยเฉพาะบรรดาผู้ที่ทำงานอยู่ในฝ่ายข่าว ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้สื่อข่าวที่มีผลงาน มีความสามารถ และมีบุคลิกหน้าตาที่พอจะออกอากาศได้ ก็จะได้รับการคัดเลือกเพื่อให้ไปทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวเพิ่มเติมจากงานผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบประจำอยู่แล้ว ในจำนวนผู้ประกาศข่าวที่ไต่เต้ามาจากผู้สื่อข่าวเช่นนี้ ได้แก่ ทรงอภิรักษ์ ติงห์โต, เอ็นดู สิตสร

"การเป็นผู้ประกาศข่าวไม่มีใครชักจูงเข้ามา แต่เป็นการไต่ระดับมากกว่า เราเข้ามาทำงานเป็นผู้สื่อข่าว พอทำข่าวไปได้สักระยะหนึ่ง เราพอมีผลงาน มีการพัฒนาตัวเองในการใช้เสียงในการรายงานข่าว ตู๊ปข่าว การรายงานสดนอกสถานที่ แล้วพอมีรูปร่างหน้าตาพอใช้ได้ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เขาก็ให้เราฝึกเป็นผู้ประกาศข่าว ให้เริ่มอ่านข่าวเบรคสั้น ๆ ก่อน เรียกว่า 2 ปี หลังจากการทำข่าวก็ได้ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าว" (เอ็นดู สิตสร, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2542)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ช่อง 5 จะถือนโยบายหลักในการสรรหาผู้ประกาศข่าวว่า จะต้องมีความรู้ในงานข่าวด้วย โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้สื่อข่าวที่ไต่เต้าขึ้นมา เพราะเนื่องจากเป็นผู้ที่ถือว่าคลุกคลีในวงการข่าวอยู่แล้ว แต่ช่อง 5 ก็ยังเปิดรับเอาคนนอกที่มีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นเป็น

พิเศษเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวเช่นกัน นับตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันชัย ธนะวังน้อย อาจารย์ชัยณรงค์ มณเฑียรวิเชียรฉาย แดวกี่ยังมีอรุณ โรจน์ เลียมทอง และน.พ.ขงยุทธ มัยลาภ เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 5 ครบเท่าทุกวันนี้ด้วย

นอกเหนือจากการคัดสรรหาผู้ประกาศข่าวของช่อง 5 จะเน้นนโยบายการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ตลอดจนการพิจารณาคัดเลือกจากบรรดาผู้สื่อข่าว หรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในงานข่าว รวมทั้งการดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สิ่งที่ปรากฏในรายการข่าวช่อง 5 มาโดยตลอดก็คือ การนำเอาบรรดาถูกกล่าวหาของระดับนายทหารในกองทัพเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว หรือบุคคลที่บิดามารดาเป็นผู้มีความสัมพันธ์พิเศษต่อสถานี จนทำให้เป็นที่ครหาสำหรับประชาชนโดยทั่วไป กรณีที่ผู้ประกาศข่าวซึ่งมีที่มาโดยวิธีดังกล่าว ไม่มีคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่ดี

ดังที่ได้กล่าวมาโดยลำดับแล้ว พอจะสรุปกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 นับตั้งแต่ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ว่าพบกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว 4 ลักษณะ ดังนี้

5.2.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.2.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

5.2.2.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่น

5.2.2.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

5.2.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ในปี พ.ศ. 2537 นับตั้งแต่อาจารย์ไชยา อัมวิไล จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้ามารับหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายข่าวช่อง 5 ซึ่งนับเป็นบุคคลภายนอกที่ได้มีโอกาสรับตำแหน่งนี้ เพราะโดยปกติหัวหน้าฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ได้เปลี่ยนแปลงนโยบาย

รวมถึงการประกาศรับสมัครคัดเลือกเฟ้นหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ด้วยเหตุผลที่ว่า นับตั้งแต่ทีมงานและทีมผู้ประกาศข่าวของ ดร.สรจักร เกษมสุวรรณถอนตัวไป ทำให้ช่อง 5 เริ่มขาดแคลนผู้ประกาศข่าว ประกอบกับมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชมว่าผู้ประกาศข่าวช่อง 5 ไม่สวຍหน้าซำ้ยังเอาถูกหลานผู้ใหญ่มาร่านข่าวอีกด้วย จึงทำให้ผู้ที่มิหน้าทีรับผิดชอบในการดูแลผู้ประกาศข่าว คือ พันเอกมังกร โกสินธานี รองหัวหน้าฝ่ายข่าว นายทหารที่กองทัพบกคัดเลือกมาดูแลฝ่ายข่าว ได้ร่วมกับ ดร.ไชยา ยิมวิไล ในการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ มีการระบุคุณสมบัติว่าจะต้องจบการศึกษำ้นตำาระดับปริญญาตรี มีหน้าตาและบุคลิกดี มีอายุไม่เกิน 25 ปี และสามารถอ่านออกเสียงได้ชัดเจน

ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการครั้งนี้ มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครเป็นผู้ประกาศข่าวกว่าพันคน ทางช่อง 5 ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหลายคน เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือก โดยเป้าหมายสำคัญคือการคัดเลือกบุคคลที่มีหน้าตา "สวยงาม" เป็นหลัก

"วัตถุประสงค์ของประกาศรับสมัครในครั้งแรก ทางผู้ใหญ่มิบอกรายละเอียดกับเรา แต่เราตั้งเเต่จากคนที่มาสมัครว่ามีแต่คนสวย ๆ ทั้งนั้นเลย เราเลยคิดว่าเขาต้องการเน้นหาคนสวยมาอีก เพราะตอนรับสมัครครั้งแรกเราไม่ได้เป็นกรรมการ พอมาถึงเรา ก็เห็นมิแต่คนสวย ๆ หมดเลย เราคุยกับกรรมการด้วยกันก็เลยรู้ว่าเขาเอาคนสวยเป็นหลัก เรื่องการอ่านเป็นรอง เพราะถึอว่าถ้าเขามีแววก็สามารถพัฒนาเป็นคนข่าวได้โดยการอบรม" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในส่วนองคณะกรรมการคัดเลือก ซึ่งได้มอบหมายให้ตัวแทนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ แล้วยังได้เชิญบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์มาร่วมเป็นกรรมการตัดสินอีกด้วย อาทิ ศาสตราจารย์คุณหญิง จินตนา ยศสุนทร, ดร.ไชยา ยิมวิไล, อาจารย์ธงทอง จันทรางศุ, อาจารย์เกษม จันทรน้อย ทั้งนี้เพื่อให้มีความเป็นกลางในการตัดสิน และเพื่อให้มีมุมมองที่กว้างขึ้นมากกว่าการที่สถานีเป็นผู้คัดเลือกเอง โดยเฉพาะสถานีมอบความไว้วางใจฟังคำตัดสินจากกรรมการคนนอกเป็นหลักด้วย

"เราให้ความสำคัญกับคณะกรรมการคนนอกที่เราเชิญมาตัดสินด้วย เพราะเราถึอว่าเรามีความรู้ดีกว่าเรา แล้วยการเป็นคนนอกจะไม่มีอคติ เขาจะตัดสินใจโดยอิสระถึอว่าเป็นตัวแทนของผู้ชมรายการข่าวที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ตรง ๆ บางทีกรรมการจากคนในมีความเกรงใจกัน แล้วย

ยังมีพวกที่ฝากฝังเข้ามา ถ้าเราไปตัดสิทธิ์เขา ก็มองหน้ากันยาก แต่ถ้ากรรมการจากคนนอกตัดสิทธิ์ เราจะ ไม่ลำบากใจมาก ถ้าเขาเกิด ไม่ได้ขึ้นมา" (พล.ต. ประพาส ตฤณคนาค, ตัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการครั้งนั้น ช่อง 5 สามารถคัดเลือกผู้ประกาศจากจำนวนผู้สมัครกว่า 1,000 คน เหลือเพียง 10 คน คือ ปฏิมากร ใจอ่อน, วลัยลักษณ์ คำรงค์มงคลฤต ในจำนวนผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกมาครั้งนี้ โดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะมีหน้าตาสวยงาม แต่ไม่มีพื้นฐานในการทำข่าวมาก่อน

"ยอมรับว่าตอนที่คัดเลือกผู้ประกาศใหม่เข้ามา เราเน้นคนหน้าตาดี บุคลิกดีมาก่อน เรื่องอ่าน รองลงมา ถ้าไม่มีความรู้เรื่องข่าวไม่เป็นไร เราไม่เน้น เพราะคิดว่าเมื่อรับเข้ามาแล้ว เขามาฝึกทำข่าว มาดูอยู่กับข่าว ก็สามารถรู้เรื่องข่าวได้ เพราะถ้าจะหาคนมีความรู้เรื่องข่าว เราก็มีผู้สื่อข่าวอยู่แล้ว เราต้องหากคนหน้าตาดีมาโชว์ เพื่อดึงดูคนดู เพราะช่อง 5 เราแทบจะไม่มีคนสวย ๆ เลย" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, ตัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

เมื่อช่อง 5 คัดเลือกผู้ประกาศข่าวมาได้แล้ว ทุกคนจะได้รับการฝึกฝนการอ่านข่าวโดยจะ เริ่มอ่านข่าวภาคย่อยหรือข่าวเบรกจนกระทั่งฝึกออกไปรายงานข่าวนอกสถานที่ และอ่านข่าว ภาคหลักในที่สุด นอกจากนี้ก็จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำข่าวและสตู๊ปข่าวบ้างบางครั้ง เพื่อให้ เกิดความเคยชินในการทำข่าว

"หน้าที่หลัก ๆ ก็คือ ต้องดูข่าวภาคหัวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ประชุมร่วมกับกอง บรรณาธิการข่าว จะได้รับรู้มุมมองข้อมูลที่เป็นประโยชน์รวมทั้งแนวทางข่าวที่จะเน้นในวันนั้น แล้วมาดูรายละเอียดข่าวที่น่าสนใจ วันไหนอ่านข่าวก็จะเข้าประชุมช่วงบ่ายอีกครั้ง จากนั้นก็จะทบทวนเนื้อหาข่าวก่อนออกอากาศอย่างน้อย 30 นาที ถ้าไม่มีเวรอ่านข่าว ก็จะต้องออกไปทำข่าว ทำ สตู๊ปข่าวในรายการ รอบรู้ คู่คิด และเรื่องเมืองไทย ทุกสัปดาห์ด้วย" (ปฏิมากร ใจอ่อน, ตัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2537 แล้วก็ไม่ปรากฏว่า ช่อง 5 ได้ใช้วิธีการในการคัดเลือกเฟ้นหาผู้ประกาศข่าว ด้วยวิธีการดังกล่าวอีกเลย อันเนื่องมาจาก การประกาศรับสมัครคัดเลือกนั้นใช้ระยะเวลาานาน สถานี

ต้องเสียเวลาทั้งกำลังคน เพื่อมาทำหน้าที่ดังกล่าว จึงไม่สามารถใช้วิธีการนี้ในการค้นหาผู้ประกาศข่าว อีก

"พอหลังจากปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเราคัดเลือกผู้ประกาศข่าวครั้งใหญ่ไปแล้ว ก็ไม่มีการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการอีกเลย เพราะเราดูแล้วมันไม่คุ้ม เสียเวลามาก เพราะการคัดคนออกเป็นร้อยเป็นพัน ต้องใช้เวลามาก พอเราได้เขามาแล้ว ก็ไม่มั่นใจว่าเขาจะจริงตามที่เราคิดไว้หรือเปล่า เพราะเราเห็นความสามารถเขาเพียงไม่กี่ชั่วโมง พอเรากลางรับเขา ถ้าเขาไม่ดี ไม่พัฒนาตนเอง ตามที่เราคิดไว้ก็เป็นเรื่องเสียหายสำหรับสถานี" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร ควบคุมดูแลฝ่ายข่าวของสถานี ประกอบกับการขาดแคลนผู้ประกาศข่าวในช่วงเวลาดังกล่าว และการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนที่เขียนจดหมายมายังสถานีโทรทัศน์เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว สถานีจึงมีนโยบายที่จะใช้วิธีการสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ดังกล่าว

การกำหนดคุณสมบัติผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพเป็นหลัก รองลงมาเป็นคุณสมบัติทางการอ่านออกเสียงที่ต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง ส่วนคุณสมบัติว่าจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ ความสามารถคำนวณข่าวสถานีไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าใดนัก

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อคัดเลือกผู้สมัคร ซึ่งนอกจากจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของสถานี ยังได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการประกาศข่าว จากบุคคลภายนอกสถานีมาร่วมเป็นกรรมการด้วย

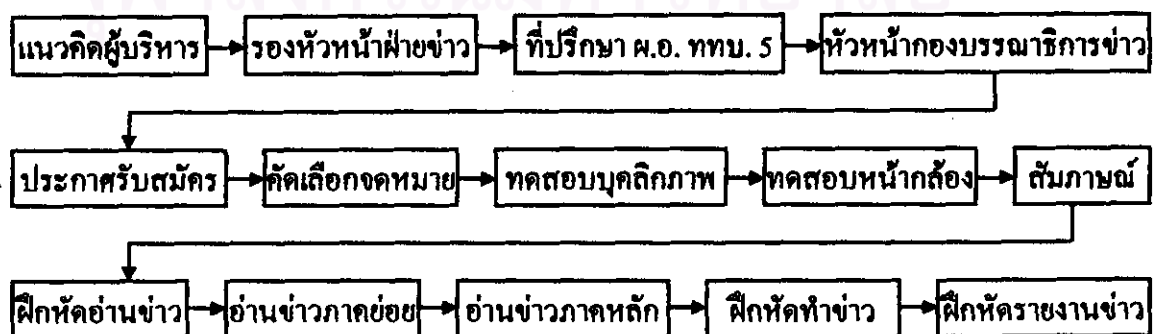
ส่วนวิธีการคัดเลือก สถานีได้ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา การอ่านข่าว และน้ำเสียง โดยการทดสอบการอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์เป็นหลัก สำหรับการตัดสินใจว่าจะให้บุคคลใดได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับบทพิจารณาของคณะกรรมการเป็นหลัก หากแต่ต้องผ่านความเห็นชอบของผู้บริหารระดับสูงของสถานีด้วยเช่นกัน

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมภายหลังจากการได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีแล้ว จากนั้นสถานีก็จะฝึกผู้ประกาศข่าวที่เข้าใหม่ ให้ทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์เป็นหลัก รวมทั้งฝึกให้ออกไปรายงานข่าวนอกสถานีที่ การทำข่าว และก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกาศข่าวภาคสั้น และข่าวภาคหลักต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ ปฏิมากร ใจอ่อน, ณัฐภพ ศิริวงษ์, ปาริชาติ ไวกวี, อัมพร บุญประเสริฐ, ตูมมา อุดมวิริยะ, เบญจมาศ มาจำเนียร, พรภัทร เพ็ญพาส, วลัยลักษณ์ คำรงค์มงคลถูกยกเป็นต้น

5.2.2.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวแบบเป็นทางการ กระบวนการในการสรรหาผู้ประกาศข่าวของช่อง 5 มักจะพิจารณาคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวหรือบุคคลในสถานีที่มีความรู้และความสามารถหรือมีประสบการณ์ในด้านข่าวมาก่อน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ช่อง 5 ได้เปิดรับสมัครผู้สื่อข่าว และมีผู้สื่อข่าวจำนวนหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวในที่สุด ในจำนวนนั้น ได้แก่ เอ็นดู ศิลาศ และทรงอภิรักษ์ ถึงไค

"เริ่มเข้ามาทำงานที่ช่อง 5 และได้บรรจุเป็นพนักงานหลังจากฝึกงานเสร็จ ตอนนั้นผู้สื่อข่าวเริ่มสามารถแสดงตัวหน้าจอโทรทัศน์ได้บ้าง ก็เป็นคนรายงานข่าวที่แสดงบทบาทให้เขาเห็นอย่างจริงจังก็ตอนกบฏ 9 กันยายน 2528 ก็เริ่มรายงานข่าวมากขึ้น จากนั้นผู้ใหญ่ก็เริ่มยอมรับต่อมาเขาให้ผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ ๆ เช่น นิรมล เมธิสุวกุล รับผิดชอบอ่านข่าวเบรค แต่มีอยู่วันนึงคนอ่านข่าวหัดกไม่มา ผู้ใหญ่จึงให้อ่านข่าวแทนวันนั้นเลย ต่อจากนั้นก็อ่านข่าวเบรคมาเรื่อย ๆ จนมาอ่านข่าวกีฬาโดยเฉพาะและได้เป็นผู้ประกาศข่าวกีฬาจนถึงปัจจุบัน" (ทรงอภิรักษ์ ถึงไค, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2542)

แนวคิดในการสรรหาผู้ประกาศข่าวโดยการคัดเลือกจากบุคคลในสถานีที่มีความรู้ความสามารถนี้นับได้ว่าเป็นนโยบายของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 พต.ท.ประพาส ตฤณคนาค ที่ปรึกษาผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ในอดีต ซึ่งเคยเป็นผู้ประกาศข่าวถูกหม้อของช่อง 5 คนหนึ่ง ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงนโยบายของสถานีในเรื่องนี้

"การสรรหาผู้ประกาศข่าวที่เอาคนใน คือ ผู้สื่อข่าวขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว เราถือเป็นนโยบายจากสถานีไปแล้ว นโยบายนี้เราเน้นการไต่เต้า คือ จากผู้สื่อข่าวต้องลงเสียงในสตูดิโอ รายงานข่าวนอกสถานที่ จากนั้นเราจะนำมาทดสอบหน้ากล้อง มีคณะกรรมการจากฝ่ายข่าวมาตัดสินใจ ถ้าใครผ่านเราก็จะพิจารณาให้อ่านข่าวภาคดึก ข่าวเบรค ข่าวภาคเช้า จนกระทั่งข่าว

ภาคหลักในที่สุด เราจะมีหนังสือประกาศรับสมัครทดสอบเป็นการภายในให้เขามาทดสอบ”
(พล.ต.ประพาส ตฤณคนาค, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะให้ใครมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวนั้น โดยส่วนใหญ่ก็จะพิจารณาจากผลงาน และประสบการณ์ในการทำงานข่าวเป็นหลัก เช่น ในการทำสตู๊ปข่าวที่ผู้สื่อข่าวคนนั้นจะยื่นรายงานข่าว หรือพูดเปิดหัวข่าวนั้น หรือพูดปิดท้ายการนำเสนอข่าว หรือการรายงานเหตุการณ์สดตามสถานที่เกิดเหตุ เมื่อจัดหาผู้ประกาศข่าวไปไม่ทัน หรือจากผู้สื่อข่าวที่มีการคว่ำหวอดในข่าวประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ หรือข่าวอาชญากรรม ผู้สื่อข่าวเหล่านั้นก็มักจะ ได้มีโอกาสโชว์ภาพของตนเองปรากฏหน้าจอโทรทัศน์ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความรู้ในข่าวนั้น ๆ ที่ตัวเองรายงาน นำเสียง ถูการนำเสนอ บุคลิก อย่างไรก็ตามถึงแม้ความรู้ และประสบการณ์คว่ำหวอดในงานข่าวนั้น ๆ จะเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญ หากแต่ผู้สื่อข่าวคนนั้นมีหน้าตาสวยงามในผู้หญิง หรือหล่อเหลาสุดในผู้ชาย ก็จะเป็นเกณฑ์สำคัญที่จะได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้ประกาศข่าวเร็วขึ้น

“เราคอยติดตามผลงานของผู้สื่อข่าวแต่ละคนว่ามีความก้าวหน้าไปอย่างไร คนไหนที่ขยันออกไปทำสตู๊ปข่าวบ่อย ๆ ลงเสียงเอง ยื่นรายงานมาหน้ากล้องแล้วออกอากาศบ่อย ๆ ก็จะคุ้นหน้า เราก็จะเรียกมาทดสอบ ถ้าหน้าตาดี นำเสียงดี การอ่านออกเสียงดีด้วยแล้วก็จะได้อ่านข่าวเร็วขึ้น โดยเฉพาะผู้ชายเราขาดมาก แทบไม่มีผู้ประกาศข่าวชายให้เราเลือกเลย ถ้าใครหน้าตาดีก็จะได้เปรียบมาก เพราะเราเป็นข่าวโทรทัศน์ต้องเอาหน้าตาไว้ก่อน” (พล.ต. ประพาส ตฤณคนาค, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ถึงแม้ว่าผู้สื่อข่าวที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วยนั้น เขาก็ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบงานในด้านผู้สื่อข่าวด้วย โดยบางคนก็มีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการข่าวเองด้วย ซึ่งทำให้ภาพของการทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวได้รับความเชื่อถือยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวที่มีลักษณะการโต้เถียงจากผู้สื่อข่าวขึ้นมา นี้จะได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการที่จะได้ผู้ประกาศข่าวที่มีความรู้ในเรื่องข่าว สามารถจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้หากบทข่าวหรือสคริปต์ข่าวมีความผิดพลาดเกิดขึ้น รวมทั้งเวลาอ่านข่าวก็จะตื่นไหลเป็นธรรมชาติ เนื่องจากตัวเองเป็นคนทำข่าวนั้นมา แต่ก็ยังมีข้อติติงจากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบว่าการสรรหาผู้ประกาศข่าววิธีการนี้โดยหลักการแล้วเป็นสิ่งที่ดี และถูกต้องหากในเชิงปฏิบัติแล้ว ผู้มีส่วน

ร่วมในการพิจารณาคัดเลือกยอมรับว่า ยังมีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวที่ได้เข้ามาจากผู้สื่อข่าว มักขาดความสามารถในการอ่านข่าว โดยเฉพาะการออกเสียงอักษรวรรคตอน

"ในความเห็นส่วนตัวของผม คิดว่าบางทีแนวคิดการสรรหาโดยการได้เข้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว ก็ไม่ถูกต้อง เพราะผู้สื่อข่าวคนนั้นอาจจะไม่มีความสามารถในการอ่านข่าวได้ดี เพราะคนอ่านข่าวในปัจจุบันเขาก็ยังต้องอ่านตามสคริปต์ข่าว เขาไม่ให้ผู้ประกาศพูดเอง เพราะถ้าหากให้ผู้ประกาศข่าวมั่วแต่พูดหรือเล่าข่าวแต่เดิมออกไป มันก็จะไม่จบพอดีกับเทปข่าวที่ตัดต่อไว้ เราอย่าลืมว่าเราต้องการให้ผู้ประกาศข่าวทำอะไร เราต้องการให้เขาอ่านข่าวให้ถูกต้อง มีบุคลิกดี โดยเฉพาะควรอ่านภาษาไทยให้แตกฉาน"

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เข้าของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้ใช้กระบวนการสรรหานักแสดงที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยการคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวของสถานี เนื่องจากนโยบายของสถานีที่เชื่อมโยงมาจากการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารของสถานีในช่วงเวลาดังกล่าว โดยผู้บริหารมีแนวความคิดเกี่ยวกับผู้ประกาศข่าวว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้ที่แท้จริงในค่านางานข่าว และควรจะมีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานของผู้สื่อข่าวแต่ละคน นอกจากนั้นจะพิจารณาคณะสมบัติในด้านรูปร่างหน้าตา น้ำเสียง และบุคลิกภาพของผู้สื่อข่าวด้วย โดยเฉพาะหากผู้สื่อข่าวคนใดมีคุณสมบัติในเรื่องรูปร่าง หน้าตา น้ำเสียงดี ก็จะได้รับพิจารณาเป็นพิเศษ

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

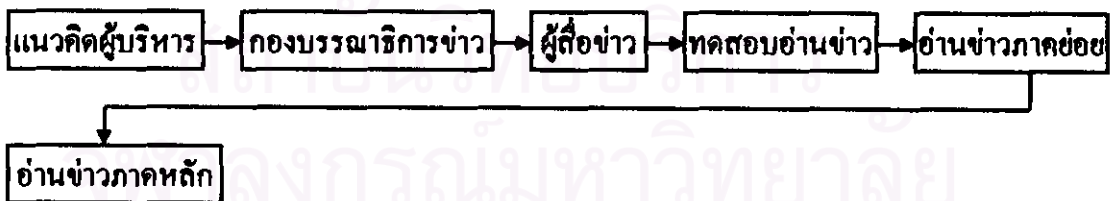
สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้นอบหมายให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงในฝ่ายข่าวเป็นผู้เสนอชื่อผู้สื่อข่าวที่มีคุณสมบัติเหมาะสมดังที่ได้กล่าวมา โดยพิจารณาจากผลงานการทำข่าว การจัดทำสตู๊ปข่าว ที่มีภาพและเสียงของผู้สื่อข่าวในรายงานข่าว หรือการรายงานข่าวนอกสถานที่ตามเหตุการณ์ข่าวต่าง ๆ จากนั้นก็จะคัดเลือกให้ผู้สื่อข่าวคนดังกล่าวมาทดสอบการอ่านข่าวในห้องส่งของสถานี หากผู้สื่อข่าวคนใดสามารถอ่านข่าว นำเสนอข่าวได้ ก็จะพิจารณาคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวด้วย

การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ผู้สื่อข่าวคนใดได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีก็จะให้ฝึกอ่านข่าวในห้องส่ง ก่อนที่จะพิจารณาให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคสั้น หรือผู้ประกาศข่าวในรายการข่าวหลักต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการใต้เต้าของสถานีกองทัพบก สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.5 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการใต้เต้าของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการใต้เต้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ ได้แก่ ทรงอภิรักษ์ ถึงโก้, เอ็นดู ศิลากร, บุญรอด บัวศรี, ศิริพร อุ๋นจิโน, เมทินี เผ่าจำภู, เหมือนฝัน ปรินาจารย์, ชิตพันธ์ วงษ์ไทย เป็นต้น

5.2.2.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงการนำเสนอข่าว สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ก็เป็นอีกสถานีหนึ่งที่พยายามจะปรับปรุงการนำเสนอรายการข่าวเพื่อให้ทัดเทียมกับช่องอื่น ๆ วิธีการที่ดูเหมือนจะง่ายที่สุด และได้ผลในแง่การดึงดูดผู้ชมวิธีการหนึ่งก็คือ การดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียง หรือมีประสบการณ์กว้างไกลในการทำข่าวมา แล้วมาเป็นผู้นำเสนอรายการข่าวของทางสถานี ช่อง 5 เคยว่าจ้าง อรุณโรจน์ เกียรติทอง อดีตผู้ประกาศข่าวที่มีชื่อเสียงในยุคของคร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ก็เคยมาอ่านข่าวให้ช่อง 5 ก่อนที่จะมาอยู่กับบริษัท แปซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ด้วยซ้ำ นอกจากนี้ยังได้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญวารสารศาสตร์ วันชัย ชนะวังน้อย อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาเป็นผู้ประกาศข่าวอยู่พักหนึ่ง จวบจนผู้เชี่ยวชาญวารสารศาสตร์ วันชัย ชนะวังน้อยไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้จ้างอาจารย์ชัยณรงค์ มณเฑียรวิเชียรฉาย ผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์จอห์น มาร่วมทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลักของทางสถานี จวบจนในปี พ.ศ. 2532 บริษัท อี เอ็ม นิวส์ ของ คร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้มาร่วมทำข่าวกับช่อง 5 นอกจากนี้ยังได้นำผู้ประกาศของตัวเองมาร่วมอ่านข่าวกับผู้ประกาศข่าวเดิมของช่อง 5 ด้วย

ในจำนวนผู้ประกาศข่าวของบริษัท อี เอ็ม นิวส์ ในช่วงนั้น ได้แก่ ตัวคร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, นิรมล เมธิสุวรรณ และช่อผกา วิเวียนนท์ เป็นต้น

หลังจากที่บริษัท อี เอ็ม นิวส์ มีความขัดแย้งกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 แล้ว ก็ย้ายไปทำข่าวร่วมกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2536 ช่อง 5 ก็ได้มอบหมายให้ คร.สรจักร เกษมสุวรรณ เข้ามาร่วมทำข่าวกับสถานี โดย คร.สรจักร เกษมสุวรรณ ได้นำผู้ประกาศข่าวใหม่มาร่วมอ่านข่าวกับผู้ประกาศข่าวช่อง 5 เดิม ในจำนวนผู้ประกาศข่าวใหม่ที่ คร.สรจักร ได้นำเข้ามาก็มี ดวงพร จาคีภวณิช, สุวัฒน์ กถินเกษร, และพรหมพร จุลกะทัฬหะ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ อาจารย์สุวัฒน์ กถินเกษร ก็ถูกชักชวนให้เข้ามาอ่านข่าวก็พาดพิงกับอาจารย์สุวัฒน์ด้วย

จนมาถึงในยุคของ คร.ไชยา ยัมวิไล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มาร่วมในการปรับปรุงการนำเสนอข่าวของช่อง 5 คร.ไชยา ได้นำเอาบุญยอด สุขถิ่นไทย ผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 มาร่วมอ่านข่าวร่วมกับผู้ประกาศข่าวเดิมของสถานีอันมี เอ็นดู ศิลพร และ

ทรงอภิรัช สิงห์โต นอกจากนี้ยังดึงเอา ทวินันท์ คงคราญ อดีตครองนางสาวไทย ซึ่งทำงานในฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถานี มาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วย

"อย่างทวินันท์ เราถือว่าเขาเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นหน้าตาของสถานี ใครที่รู้จัก เห็นหน้าเขาแล้วก็นึกถึงช่อง 5 ได้ เราเลยดึงเขามาอ่านข่าว เราถือว่าเขาเป็นคนนอก เพราะไม่ได้อยู่ในฝ่ายข่าว เราก็สรรหาจากคนนอก ดูว่าใครหน้าตาดี อ่านเสียงดี บุคลิกดี ยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเรายังชอบ ถ้าทาบตามแล้วเขาสนใจจะมาร่วมงานกับเรา ก็จะทำให้เขามาทดสอบหน้ากล้อง แต่ส่วนใหญ่คนพวกนี้จะสอบผ่าน เพราะเราหมายตาเขาเอาไว้แล้ว เราดูเขามาก่อนแล้ว" (พล.ต.ประภาส ฤกษ์งาม, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในขณะที่เดียวกัน ร้อยเอกนายแพทย์หนุ่มอย่าง ร.อ.ขงยุทธ มัยลาภ อดีตผู้อำนวยการกองวิทยาสันนิบาตของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็ถูกดึงเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวหลักของช่อง 5 เช่นกัน

"ก่อนถูกดึงตัวมาอ่านข่าวช่อง 5 ผมเคยเป็นผู้ประกาศข่าวภาคภาษาอังกฤษของช่อง 9 รุ่นเดียวกับสุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล ผมอ่านกึ่งดอร์นิงไทยแลนด์ เรียกว่าเป็นข่าวภาคภาษาอังกฤษเจ้าแรกของเมืองไทย ต่อมาเนชั่นเชิญให้ไปเป็นบรรณาธิการเนชั่นคอมมิค ทำหน้าที่แปลข่าวและเป็นบรรณาธิการอยู่ 3 ปี จึงมาอ่านข่าวช่อง 5 เป็นช่วงที่บริษัทแปซิฟิก กำลังจะออกจากช่อง 5 ผู้ใหญ่ก็เลยชวนให้มาอ่านข่าว จึงเข้ามาอ่านใช้เวลาฝึกประมาณ 1 เดือน จึงเข้ามาอ่านใช้เวลาฝึกประมาณ 1 เดือน จึงเริ่มอ่านข่าวภาคหลักเมื่อ 3 ม.ค. 2536 และได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำผู้ประกาศข่าวชายดีเด่น เมื่อปี พ.ศ. 2537" (ร.อ.นพ. ขงยุทธ มัยลาภ, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

สำหรับสถานภาพของผู้ประกาศข่าวคนนอกนั้น พวกเขาจะมาปฏิบัติหน้าที่เฉพาะการอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว โดยมีต้องทำข่าวหรือมีตำแหน่งใด ๆ ในฝ่ายข่าว หากแต่สถานีมีภาระกิจที่จะมอบหมายให้ปฏิบัตินอกเหนือไปจากการอ่านข่าวภาคหลักแล้ว ก็จะสามารถเรียกพวกเขาได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานที่ใช้ความสามารถในการปรากฏตัว และใช้น้ำเสียงเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่ดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวให้ทางสถานีนั้น ผู้ที่มีส่วนในการเฟ้นหาตัวผู้ประกาศข่าวยอมรับว่าเป็นวิธีการที่มีจะทำให้สถานีได้เปรียบคู่แข่ง เนื่องจากจะมีผู้ชมให้ความ

สนใจมาชมข่าวมากขึ้น รวมทั้งสถานีเองก็ไม่ต้องฝึกฝนหรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้มาก เพราะมีความรู้ ความสามารถ จนเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนโดยทั่วไปอยู่แล้ว ผิดกับการที่สถานีต้องเลือกเห็นมาเอง เพราะหากเมื่อเขาสามารถผ่านการทดสอบเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ไม่พัฒนาการอ่านข่าวตามที่สถานีตั้งกฎเกณฑ์ไว้ เรื่องของกฎปรตคออกไล่ออกก็จะทำได้ยาก เนื่องจากสถานีบริหารโดยระบบราชการ ดังนั้นการเฟ้นหาตัวจากบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ โดดเด่นจริง ๆ จะทำให้ผู้ชมหันมาให้ความนิยมนับต่อรายการข่าว

"อย่างหมอยงยุทธเข้ามาโดยผู้ใหญ่ดึงเข้ามา คุณสมบัติของเขาก็โอเค เขาเหมือนเป็นหน้าตาของสถานี ผมคิดว่าการสรรหาเข้ามาโดยการดึงตัวแบบนี้มันดี ผมคิดว่าการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวควรจะใช้วิธีนี้ เพราะบางที่เราอาจจะมองอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดี ๆ เก่ง ๆ เอาไว้ ผมว่าช่อง 5 น่าจะใช้วิธีการพิเศษนี้ เอามาสักคนสองคนก็พอ เพราะเราสามารถดูเขามานาน ดูผลงานของเขามาแล้วว่ามันต้องดี เราเพียงแต่เจรจาในเรื่องค่าตอบแทน ผมคิดว่าวิธีการสรรหาผู้ประกาศข่าวเช่นนี้จะทำให้คนสนใจดูข่าวเรามากขึ้น เพราะเราเลือกสรรคนมาแล้ว" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 พบว่ามืองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ใช้กระบวนการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องมาจากนโยบายของผู้บริหารที่ต้องการดึงดูดผู้ชมและเพื่อเป็นการแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่นำบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไปมาเป็นผู้นำเสนอข่าว

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนั้น โดยส่วนใหญ่สถานีให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอกในด้านรูปร่าง หน้าตา และบุคลิกภาพเป็นหลัก ประกอบกับความรู้ความสามารถที่โดดเด่นเป็นพิเศษของบุคคลผู้นั้น เช่น การที่เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป ความสามารถที่โดดเด่น โดยไม่เน้นว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีความรู้หรือ

ประสบการณ์ในด้านการทำงานข่าวหรือไม่ หากบุคคลใดที่มีความสามารถและประสบการณ์ในงานข่าวก็จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สำหรับขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารฝ่ายข่าว และความเห็นชอบของผู้บริหารสถานีที่จะทาบทามให้บุคคลใดเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยคัดเลือกจากคุณสมบัติของบุคคลผู้นั้นเป็นหลัก และยังถ้าบุคคลเหล่านั้นมีความรู้และประสบการณ์ในการเคยเป็นผู้ประกาศข่าวมาแล้วโดยตรงก็ยิ่งจะทำให้ได้รับการคัดเลือกมากขึ้น โดยเฉพาะไม่ต้องทดสอบบุคคลเหล่านี้เลย ก็สามารถเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้ทันที

การฝึกอบรม

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือกโดยกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ไม่ต้องผ่านการฝึกอบรมหรือการฝึกอ่านข่าวใด ๆ อีก รวมทั้งไม่ต้องฝึกอบรมความรู้ในด้านการทำข่าวด้วย โดยจะก้าวขึ้นเป็นผู้อ่านข่าวภาคหลักของสถานีเลยทันที

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.6 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ ร.อ. นพ. ยงยุทธ มัยลาภฐ พรพรม จุกกะทัฬพะ และทวินันท์ คงคราญ เป็นต้น

5.2.2.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา แม้ว่าจะเข้าสู่ยุคของการแข่งขันในการรายงานข่าวสารภาพที่ปรากฏของผู้ประกาศข่าวที่มีที่มาโดยใช้วิธีการ "ฝากฝัง" มาจากผู้ใหญ่ ก็ยังคงปรากฏให้เห็นโครงสร้างของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ถ้วนอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกองทัพบกเป็นหลัก จึงมีผู้หลักผู้ใหญ่ในกองทัพใช้อำนาจในหน้าที่ หรือร้องขอมาซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ให้พิจารณาบุคคลของตนเองเป็นกรณีพิเศษ และบุคคลที่ผู้ใหญ่ฝากมากเช่นนี้ ก็จะต้องผ่านการทดสอบเช่นเดียวกับผู้ประกาศข่าวที่ประกาศรับสมัครมาอย่างเป็นทางการเช่นกัน

"การรับเด็กฝาก เด็กเส้น ผมว่ามันมีด้วยกันทุกแห่ง ช่อง 5 ก็ยอมรับว่ามีบ้าง สังคมไทยคงหนีเรื่องนี้ไม่พ้น เมื่อมีคนฝากเข้ามา เขาก็ต้องผ่านการทดสอบจากคณะกรรมการเช่นกัน ถ้าเขาสามารถผ่านการทดสอบได้ก็จะได้อ่านข่าว แต่ถ้าเขาไม่ผ่านจะใช้เส้นสายดันทุรังให้ได้อ่าน ก็เท่ากับตัวเขาฆ่าตัวเอง บางทีผู้ใหญ่ที่ฝากก็มาพูดคุยกับผม บางครั้งเราก็เกรงใจ ต้องรับไว้ก็มีบ้าง แต่เขาก็ต้องช่วยตัวเองด้วย ต้องรู้ตัวเองว่าพร้อมที่จะขึ้นไปอ่านข่าวหรือไม่ เพราะคนดูจะเป็นผู้ตัดสิน" (พล.ต. ประหาส สกุนตนาถ, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

หลังจากที่ ศิริวรรณ นพรัตน์ อดีตผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้ลาออกจากช่อง 3 แล้ว ด้วยความสับสนวุ่นวายที่เธอเคยเป็นผู้สื่อข่าวสายทหารจากช่อง 3 มาก่อน ก็สามารถนำพาตัวเองให้เข้าไปเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 5 โดยเป็นผู้ประกาศข่าวในภาคหลักด้วย

ในขณะที่ กิตติวดี จันทร์น้อย ผู้ประกาศข่าวของช่อง 5 เมื่อลาออกจากช่อง 3 หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวช่อง 3 เธอก็สามารถได้มาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักของช่อง 5 ได้ในที่สุด

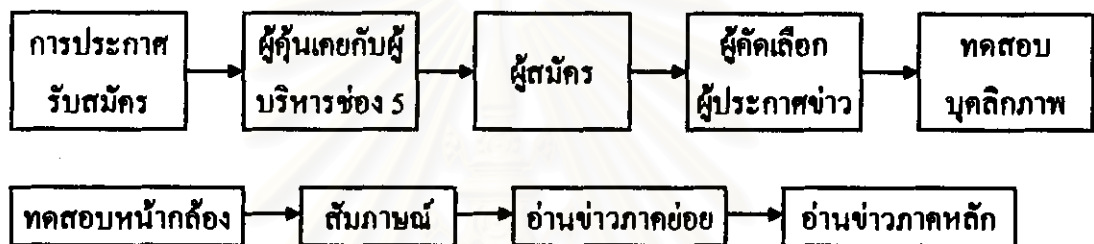
กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

โดยที่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ มีลักษณะซ่อนเร้น และผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการสรรหามาด้วยวิธีการดังกล่าวมักจะไม่มีเปิดเผยว่าตนเองมาโดยระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นลักษณะสำคัญที่พบในกระบวนการคัดเลือกดังกล่าว จึงแอบแฝงมาในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้บริหารได้มีการขอหรือฝากฝังบุคคลใดบุคคลหนึ่งแก่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจคัดเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่

ผู้ประกาศข่าว แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยว่ามีคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าวเพียงพอหรือไม่

ดังที่กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.7 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ กิตติวดี จันทร์น้อย, นันทลักษณ์ นาคะ โฆษิตสกุล, ดวงกมล เทวพิทักษ์, ศิริกุล มลศักดิ์ เป็นต้น

5.2.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7

ภายหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 จักรพันธ์ ชมจินดา และคันสนีย์ นาคพงษ์ ผู้ประกาศข่าวของสถานีได้ลาออกไปเพื่อสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ต้องขาดกำลังผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานีไปถึง 2 คน ดังนั้นสถานีจึงได้ผลักดันให้ผู้สื่อข่าวอย่างนิราวัฒน์ พาณิชรุ่งเรือง, สุภรณ์ นาคบุญนำ และอัญชติ ไพร์ริกษ์ ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักอย่างเต็มตัว โดยลดการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวให้น้อยลง และใช้วิธีการดึงตัว พิษณุ นิลกัตติ และเอกชัย นพจินดา ผู้บรรยายการถ่ายทอดกีฬา เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว โดยครั้งแรกได้มอบหมายให้อ่านข่าวกีฬาเพียงอย่างเดียว ต่อมาภายหลังได้มอบหมายให้อ่านข่าวอื่น ๆ ด้วย

"คอนนั้นเป็นช่วงที่จักรพันธ์ เขาตาออกไปสมัคร ศศ. เรากำดั่งขาดผู้ประกาศข่าวชาย ก็มองหาคนที่จะมาแทนจักรพันธ์ ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ฝ่ายรายการจะเป็นคนรับผิดชอบสรรหาตัว คือคุณสุรางค์ เขาจะรับผิดชอบผู้ประกาศ โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวภาคหัดก็ดึงเอาพิษณุ เข้ามาก่อน แล้วก็เอกชัย ตอนแรกก็ให้เขาอ่านข่าวก็หาอย่างเดียว พอหลัง ๆ ก็ให้อ่านข่าวในประเทศด้วย ทีแรกจะเอาพิสิทธิ์ แต่คอนนั้นเรารู้ว่าเขาจะขึ้นมาอ่านข่าวภาคหัดไม่ได้ เพราะเขายังอ่านไม่ชัดถ้อยชัดคำ" (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

หลังจากที่ดึงเอา พิษณุ นิถกัตต์ และเอกชัย นพจินดา มาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ยังได้นำเอาจรรยาชัย ศักดิ์พงษ์ และสุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวอีกด้วย

"อาจารย์จรรยาชัย เขาตอนอยู่ที่จุฬา เขามาสมัครกับคุณแดงขออ่านข่าว ก็ทดสอบเขา ก็ดูว่าเขาไปได้แน่ เพราะเป็นถึงอาจารย์ย่อมมีความรู้ดี ส่วนฮาร์ท (สุทธิพงษ์) เขามาแจ้งความจำนงกับคุณสุรางค์ คุณสุรางค์ก็รับเข้ามาอ่าน เขาติดต่อมาโดยไม่ได้ผ่านกอง บก. ผ่านมาที่คุณสุรางค์โดยตรง" (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

นอกจากการดึงเอาบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ทางด้านกีฬาเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหัดของสถานีแล้ว สถานียังได้นำเอาผู้สมัครประกวดนางสาวไทย โดยผู้ที่ได้รับตำแหน่งสาวงามที่ใช้ภาษาไทยดีเด่น เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีด้วยการกำหนดให้การประกวดนางสาวไทยมีตำแหน่งดังกล่าวก็เพื่อเป็นการปูทางให้สาวงามที่มีความรู้ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีด้วย ผู้ประกาศข่าวที่มีตำแหน่งสาวงามผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น และได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าว ได้แก่ ศศิณา วิมุกตานนท์ เป็นต้น

"อย่างศศิณา เขาเข้ามาอ่านข่าวได้ เพราะเขาได้ตำแหน่งการประกวดนางสาวไทย คอนนั้นมิรวัดผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น ก็มีอีกคน เราก็ส่งเขาไปอ่านข่าวที่ศูนย์ขอนแก่น พออ่านได้ปีกว่าเขาก็แต่งงานไป ตำแหน่งนี้เขาเปิดไว้ให้กับคนที่เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวเลย เพราะถือว่าได้คนสวยมาด้วย และก็มิชื่อเสียง คนรู้จักอยู่แล้ว พอมาอ่านข่าวด้วยคนก็จะสนใจ" (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

จวบจนในปี พ.ศ. 2541 ผู้ประกาศข่าวของสถานีที่มีอยู่เดิมได้ลาออกไปหลายคน โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าวहतักอย่างศุภรัตน์ นาคบุญนำ ได้ลาออกจากการเป็นพนักงานประจำของสถานี แต่มาทำหน้าที่อ่านข่าวเพียงอย่างเดียว สถานีจึงขาดแคลนผู้ประกาศข่าวอย่างมาก จึงได้เปิดรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการครั้งใหญ่ โดยผ่านการถือต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น มีผู้ให้ความสนใจสมัครเข้ามาเป็นจำนวนมากนับพันคน โดยสถานีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่คัดเลือก ในจำนวนผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวในครั้งนั้น ได้แก่ อินทิรา นาทองบ่อ, ผกามาศ สหศิษฏกุล, พัชรินทร์ สุวรรณวงศ์ เป็นต้น

ดังได้กล่าวมาโดยลำดับแล้ว เราสามารถสรุปกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 นับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาพบว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวมี 4 ลักษณะ ดังนี้

5.2.3.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.3.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

5.2.3.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถพิเศษ

5.2.3.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

5.2.3.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ในราวปี พ.ศ. 2541 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้เปิดรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกาศข่าวที่มีอยู่เดิมลาออกไปหลายคน ทำให้ผู้ประกาศข่าวที่เหลืออยู่ต้องรับภาระเพิ่มมากขึ้น ประจวบกับที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้มีการปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวใหม่ และแต่งตั้งให้นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง เป็นหัวหน้าผู้ประกาศข่าว ในช่วงเวลานั้นเองได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ ในครั้งนั้นมีผู้ให้ความสนใจมาสมัครกว่า 1 พันคน ในครั้งแรกก็จะพิจารณาจากจดหมายของผู้สมัครพร้อมรูปถ่าย โดยการคัดเลือกในครั้งแรกนี้ฝ่ายบุคคลของทางสถานีจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกไปให้ฝ่ายข่าวและหัวหน้าผู้ประกาศข่าวพิจารณา ต่อไป

"การสรรหาผู้ประกาศข่าวของ ช่อง 7 จะเปิดทดสอบตลอดปี แต่ที่เราเคยประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการครั้งใหญ่ก็ราวปี 2541 เพราะช่วงนั้นมีผู้ประกาศข่าวลาออกกันมาก ก็เลยต้องรับมาใหม่ โดยให้เขาส่งจดหมายเข้ามา มีคนสมัครมาเยอะ เป็นพันคนเห็นจะได้ ด้านแรกคือฝ่ายบุคคลจะคัดมาก่อน แล้วส่งให้เราฝ่ายข่าว คัดจาก 1000 คน เหลือ 20 คน (นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

ส่วนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น จะมีคณะกรรมการจากฝ่ายข่าวเข้าร่วมด้วยจำนวน 5 คน และให้ผู้ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ โดยจะให้ความสำคัญไปที่การอ่าน รองลงมาเป็นเรื่องบุคลิก ใบหน้า น้ำเสียง และลีลาการนำเสนอ

"นี่เป็นคนรับผิดชอบ ตอนรับสมัครเรามีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ หนึ่งในจะฟังน้ำเสียงว่าอ่านเป็นอย่างไร สองบุคลิก และสามหน้าตา หน้าตาที่เราจะไม่เน้นเท่าไร ไม่เน้นดูสบาย ๆ ก็โอเค จะเน้นการอ่านมากกว่า เสียงก็ไม่ต้องเพราะเท่าไร ขอให้อ่านดี ฟังรู้เรื่อง ให้คะแนนกับการอ่าน ลีลาบุคลิก ต้องดูน่าเชื่อถือ ไม่แก่หรือเด็กเกินไป เพราะถ้าแก่เกินไปมาอ่านข่าวเด็ก มันก็ไม่เหมาะสม" (นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

เมื่อคณะกรรมการฝ่ายข่าว รวมทั้งหัวหน้าผู้ประกาศข่าวได้พิจารณาคัดเลือกให้คะแนนกับผู้สมัครแล้ว ก็จะส่งผลการทดสอบให้ผู้ใหญ่ในสถานีเพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าจะเลือกบุคคลใดเป็นผู้ประกาศข่าว โดยขั้นตอนสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่โดยเฉพาะคุณชาติเชื้อ วรรณสุด ผู้ซึ่งควบคุมฝ่ายข่าวในขณะนั้นเป็นหลัก

"การตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าจะให้ใครเป็นผู้ประกาศนั้นอยู่ที่ผู้ใหญ่ โดยที่เราจะให้คะแนนไปให้ผู้ใหญ่ดู ผู้ใหญ่ก็จะไปคุยกันว่าเอาคนไหน เราเพิ่งแต่คัดไปให้เขาดู ถ้าเขาไม่เอาก็ไม่รู้จะทำอย่างไร คิดว่ากลุ่มเจ้าของสถานีเขามีบทบาทในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวร้อยเปอร์เซ็นต์เลย" (นิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

ในจำนวนผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกด้วยกระบวนการวิธีนี้ ได้แก่ อินทิรา นาทองบ่อ โดยผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้วก็ต้องมีหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าว ฝึกหัดการเขียนข่าว จัดทำสตูปีข่าว และการรายงานข่าวนอกสถานที่ไปด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีลักษณะสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ในการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ใช้กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องมาจากการขาดแคลนผู้ประกาศข่าว ประกอบกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ของฝ่ายข่าว เป็นนโยบายของผู้บริหาร และเจ้าของสถานีที่ต้องการผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทนผู้ประกาศข่าวเดิม

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ โดยเฉพาะการอ่านออกเสียงภาษาไทยต้องชัดเจนมากกว่าการเน้นคุณสมบัติในด้านความรู้และประสบการณ์ในด้านการข่าว

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ตั้งคณะกรรมการจากฝ่ายข่าวเพื่อคัดเลือกผู้สมัครในรอบแรก ส่วนการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายจะให้บุคคลใดเป็นผู้ประกาศข่าวจะอยู่ที่ผู้บริหารและเจ้าของสถานีเป็นผู้ตัดสินใจ

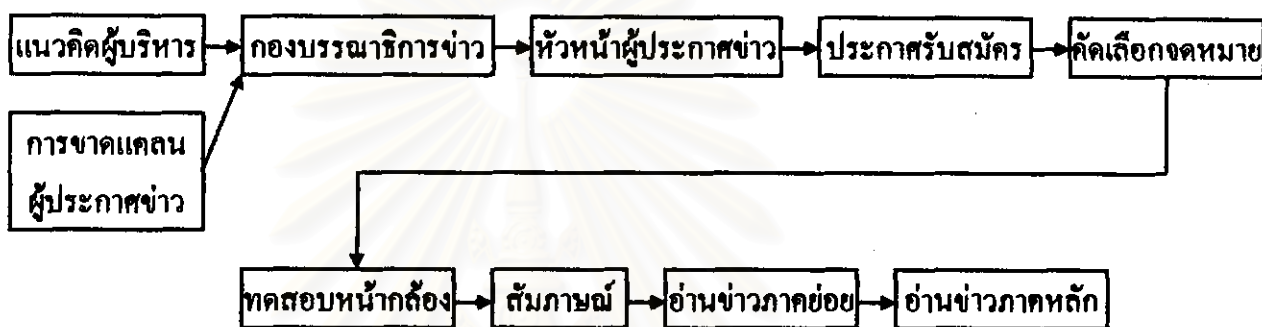
ส่วนวิธีการคัดเลือก จะใช้วิธีการทดสอบอ่านข่าวหน้าห้องโทรทัศน์ โดยจะให้ความสำคัญกับการอ่านออกเสียงเป็นหลัก ส่วนคุณสมบัติด้านรูปร่างหน้าตา บุคลิกเป็นเรื่องรองลงมา

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมภายหลังที่บุคคลดังกล่าวได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีแล้ว ส่วนใหญ่ก็จะให้ฝึกการอ่านข่าวควบคู่ไปกับการฝึกหัดทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวของสถานีด้วย

คั้งที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.8 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ อินทิรา นาทองบ่อ, ผกามาศ สหศิษฏกุล, พัชรินทร์ สุวรรณวงศ์ เป็นต้น

5.2.3.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

ก่อนปี พ.ศ. 2535 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้รับผู้สื่อข่าวเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เพื่อเตรียมกำลังคนที่ขาดแคลน ในจำนวนนั้นมีผู้สื่อข่าวที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้าปฏิบัติงานตามสายข่าวต่าง ๆ หลายคนมีความรู้ความสามารถ ประกอบกับมีหน้าตาสวยงาม บุคลิกน่าเชื่อถือ ประกอบกับมีความรู้ในด้านงานข่าวอยู่แล้ว จึงได้รับการผลักดันจากผู้บริหารในยุคนั้น คือนายชาติเชื้อกรรณสูตร ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายข่าว ให้ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวในที่สุด ผู้สื่อข่าวเหล่านี้ได้แก่ สุภรัตน์ นาคบุญนำ จากสายข่าวสังคม นิราวัฒน์ พาณิชย์รุ่งเรือง จากสายสตูปีข่าวและข่าวสังคม อรรรรณ กริมวิวัฒน์กุล จากสายข่าวการเมือง อัญชลี ไพรีรักษ์ จากสายข่าวการเมือง

"ตอนที่ตัวเองเข้ามาช่อง 7 เป็นผู้สื่อข่าวสายสังคม ทำงานไม่ถึง 6 เดือน ฤณแดงก็ให้อ่านข่าว ให้รายงานข่าว ตอนที่เข้ามาก็มีด้วยกันหลายคน อย่าง สุภรัตน์ นาคบุญนำ, อรรรรณ กริมวิวัฒน์-กุล การที่ตัวเองได้อ่านข่าว เข้าใจว่าตอนนั้นเป็นจุดเปลี่ยน เขาต้องการให้ผู้ประกาศข่าวมีความรู้

เรื่องข่าว ซึ่งเราจะเข้าใจข่าวที่เราอ่านด้วย เพราะเราออกไปทำข่าวนั้นมาเอง เราจึงอ่านด้วยความเข้าใจ เพราะก่อนหน้านั้นช่อง 7 เขาใช้ผู้ประกาศข่าวที่มาจากคารา แต่มาเปลี่ยนนโยบาย" (นิราวัลย์ พานิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

อย่างไรก็ตามก่อนหน้านี้นโยบายการผลักดันและคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยเลือกจากผู้สื่อข่าวที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในงานข่าวนั้น ช่อง 7 ก็มีจักรพันธ์ ชมจินดา เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด โดยก่อนที่จะเป็นผู้ประกาศข่าวที่มีชื่อเสียง จักรพันธ์ ชมจินดา มีตำแหน่งเป็นผู้สื่อข่าวสายกีฬา และสายการเมือง ในระหว่างที่อยู่ช่อง 7 จักรพันธ์ ต้องทำหน้าที่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นผู้สื่อข่าว หรือผู้รายงานข่าว จนได้เข้าขึ้นมาเป็นบรรณาธิการข่าว รวมทั้งยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวหลักของสถานี ได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติงานสำคัญ ๆ จนเมื่อเกิดเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 และจักรพันธ์ก็ลาออกไปในที่สุด นับได้ว่า การคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวก่อนหน้า พ.ศ. 2535 นั้น ช่อง 7 เองก็ใช้นโยบายการคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวที่มีความรู้ ความสามารถประกอบกับพอมินหน้าตาสวยงาม และสามารถอ่านออกเสียงได้ชัดเจน โดยเฉพาะการออกอักขระ

หลังจากที่ช่อง 7 ประสบความสำเร็จในการผลักดันผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวโดยเฉพาะในการอ่านข่าวภาคหลักแล้ว ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ยังต้องรับผิดชอบในงานผู้สื่อข่าวควบคู่กันไปด้วย โดยภาระกิจแต่ละวัน ทุกคนจะต้องออกไปทำข่าว จบจนเมื่อถึงเวลาอ่านข่าวก็ต้องกลับมาปฏิบัติหน้าที่ให้ทันเวลา บุคคลเหล่านี้ต้องทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับการทำงานข่าว เพราะนอกเหนือจากการอ่านข่าวในสถานีแล้ว ยังต้องมีการกิจที่จะต้องไปรายงานข่าวนอกสถานที่อีกด้วย บางครั้งต้องไปยังต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ ซึ่งจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวเอง รวมทั้งทำหน้าที่บรรณาธิการข่าวไปด้วยในตัว

"พอได้เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว เราก็ยังต้องทำข่าวด้วย ถ้าไม่มีเวรอ่านข่าวก็ต้องออกไปทำข่าวทั้งวัน แต่ถ้าวันไหนมีการอ่านข่าวภาคค่ำก็จะรีบกลับมาทำผม แต่งหน้า แล้วก็อ่านข่าวบางทีก็อ่านข่าวตั้งแต่เช้าขึ้นคึก ถ้าวันไหนไม่ออกไปทำข่าวก็ต้องอยู่ตรวจบท แก่คำผิด ตรวจตอบข่าว ไลน์ยังไม่กระจ่าย บางทีต้องออกไปรายงานข่าว ต้องทุ่มเทมาก ต้องหาข้อมูลที่จะรายงานเอง เขียนข่าวเองเป็น บก. ข่าวไปด้วย ต้องแต่งหน้าทำผมเองด้วย" (นิราวัลย์ พานิชรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2542)

ส่วนหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สื่อข่าวให้ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศนั้น โดยทั่วไปก็จะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สื่อข่าว นั้น ๆ ว่ามีผลงานและประสบการณ์ในการทำงานข่าวเป็นหลัก มีความขยันอดทนต่อการทำงานหนัก ประกอบกับผู้สื่อข่าวผู้นั้นต้องมีหน้าตาพอที่จะออกอากาศได้อยู่บ้าง รวมทั้งมีน้ำเสียงที่พูดภาษาไทยรู้เรื่อง จะเป็นเกณฑ์ใหญ่ที่จะใช้พิจารณา โดยเฉพาะประการสำคัญต้องเป็นที่ถูกใจผู้บริหาร ในยุคนั้น ๆ เนื่องจากหน้าที่ในการพิจารณาจะคัดเลือกผู้สื่อข่าวคนใดขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีจะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้บริหารเพียงคนเดียว บางครั้งอาจจะไม่เกี่ยวกับระยะเวลาหรือประสบการณ์การทำงานข่าว ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริหารว่าจะเห็นผู้สื่อข่าวคนใดเหมาะสม

"ไม่รู้จะพูดยังไงดี อย่างที่รู้ ๆ กันอยู่ว่า ผู้บริหารเขาจะคุมทั้งหมด โดยเฉพาะคนที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวนี่เจ้าของเขาเลือกเอง เรามีหน้าที่เพียงแต่เสนอแนะความคิดเห็นไปให้เขา ส่วนเขาจะให้ใครขึ้นมาเป็นผู้ประกาศหรือให้อ่านข่าวภาคอะไรก็ขึ้นอยู่กับความพอใจของเขา" (สุทธิจงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

ในส่วนของการระบวณการสรรหาผู้ประกาศข่าว ที่มาจากผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 นั้นนับว่าเป็นกระบวนการที่เริ่มมีมาช้านาน และเป็นที่ได้รับการยอมรับจากผู้ชมผู้ประกาศที่มาจากผู้สื่อข่าวของช่อง 7 ทุกคนได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความรู้ ความสามารถ เช่น สุภรัตน์ นาคบุญนำ หรือนิราวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง ซึ่งปัจจุบันได้ลาออกจากพนักงานประจำของช่อง 7 ไปแล้ว แต่ก็ยังคงรับจ้างอ่านข่าวให้กับช่อง 7

กล่าวโดยสรุปแล้วกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ใช้วิธีการสรรหาผู้ประกาศข่าวด้วยการคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวของสถานี เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารสถานี ที่เห็นความสำคัญว่าผู้ประกาศควรมีความรู้ และประสบการณ์ในงานข่าว จะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวด้วย

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของความเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในงานข่าว การเป็นผู้รายงานข่าว การจัดทำสตู๊ปข่าวต่าง ๆ ที่แสดงภาพและเสียงของผู้ประกาศข่าวผู้นั้น ประกอบด้วย การพิจารณาคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพของผู้สื่อข่าวผู้นั้นด้วย

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

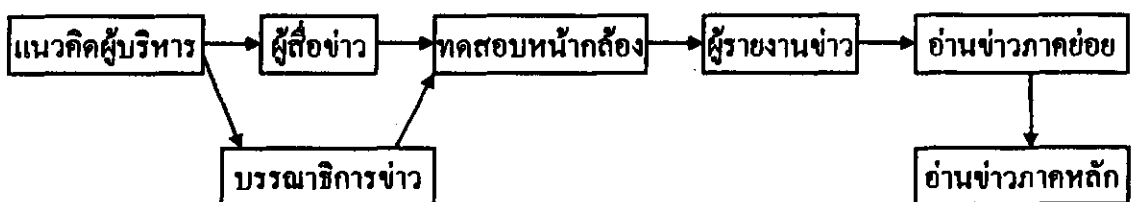
สำหรับขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกผู้สื่อข่าวให้ขึ้นไปทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 นั้น ผู้บริหารหรือเจ้าของสถานีจะเป็นผู้คัดเลือก ระบุผู้สื่อข่าว ผู้ที่ตนเองเห็นว่ามีความรู้คุณสมบัติตามที่กล่าวมา จึงให้ไปทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ และผู้บริหารหรือเจ้าของสถานีก็จะเป็นผู้พิจารณาตัดสินว่าจะให้ผู้สื่อข่าวคนใดมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว

การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ผู้สื่อข่าวคนใดได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีก็จะฝึกอ่านข่าวในห้องส่ง และพิจารณาให้เป็นผู้ประกาศข่าวภาคสั้น และผู้ประกาศข่าวภาคหลักต่อไปควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวเดิมของตนเองด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.9 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการคัดเลือกโดยได้เข้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ สมโภชน์ ไครักษา, สุภาพชาย บุตรจันทร์, วัชรภรณ์ ปราบทอง, รัชกร ธนาคุณ, ประเสริฐ อิงคมนตรี, มนต์สุวรรณ หลินพันธุ์ เป็นต้น

5.2.3.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยดึงจากบุคคลภายนอกที่มีความสามารถพิเศษโดดเด่น

ในราวปี พ.ศ. 2529 ที่สถานีโทรทัศน์ได้แข่งขันในการนำเสนอข่าวสาร สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ก็ไม่ขมน้อยหน้าในการปรับปรุงรายการข่าวโทรทัศน์ เพื่อให้ได้รับความนิยมจากผู้ชมเช่นกัน โดยได้นำรองศาสตราจารย์ พูนศักดิ์ วรรณพงษ์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานี เพื่อแข่งกับดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ซึ่งเป็นผู้ประกาศข่าวที่ช่อง 9

จากนั้นในราวปี พ.ศ. 2531 พอดีในช่องที่จักรพันธ์ ชมจินดา ต้องไปทำข่าวการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่กรุงโซล ประกาศเกาหลิดี นางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ ได้นำเอกชัย นพจินดา หรือ ย. โย่ง ผู้บรรยาย และพากษ์กีฬาฟุตบอล ที่มีชื่อเสียง มาเป็นผู้ประกาศข่าวกีฬาในรายการข่าวภาคหลัก

"ย.โย่ง เข้ามารับหน้าที่ผู้อ่านข่าวกีฬา ช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2531 หลังจากรับงานพากษ์ฟุตบอลให้ช่อง 7 เรื่อยมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ขณะนั้นจักรพันธ์ ชมจินดา รับหน้าที่ผู้อ่านข่าวทั่วไป และอ่านข่าวกีฬา ผู้บริหารช่อง 7 ต้องการสร้างฐานข่าวกีฬาทางโทรทัศน์ให้กับสถานี จึงเลือก ย.โย่ง ให้รับหน้าที่สำคัญ เพราะเห็นว่า เป็นคนที่มีความรู้ด้านกีฬาเป็นอย่างดี โดยเบื้องต้น คุณชาติเชื้อกรรณสุด ผ่ากฝังให้คุณสุรางค์ เปรมปรีดิ์เป็นผู้รับผิดชอบการฝึกอ่านข่าว" (ศรสวรรค์ ภู่วิจิตร, 2541)

หลังจากที่เอกชัย นพจินดา ได้เข้าร่วมทีมผู้ประกาศข่าวกับช่อง 7 แล้ว เขาก็ยังมีหน้าที่คล้ายกับบรรณาธิการข่าวคนหนึ่งของช่อง 7 ที่คอยเสนอประเด็นข่าว หรือการแก้ไขจัดแปลงสตริปต์ข่าวให้ถูกต้อง กระทั่งได้ใจความ เพื่อการอ่านข่าวจะได้ทันสมัยกลายเป็นธรรมชาติ แต่สถานภาพของเอกชัยก็เป็นคนนอก มิได้เป็นพนักงานประจำ เขาจะมาปฏิบัติงานก่อนช่วงเวลาอ่านข่าว และได้รับเงินค่าจ้างอ่านข่าว โดยสามารถไปทำงานนอกเหนือจากที่ช่อง 7 ได้

นอกจากนี้จาก เอกชัย นพจินดา ที่ถูกทาบทามมาอ่านข่าวก็หาแล้ว ช่อง 7 ยังดึงเอาพิษณุ นิตกัตต์ ผู้บรรยายกีฬาอเมริกันฟุตบอล และเป็นผู้ผลิตรายการกอล์ฟทรีฟ มาเป็นผู้ประกาศข่าวอีก คนหนึ่งด้วย

จวบจนในปี พ.ศ. 2539 ช่อง 7 ก็ได้ผู้ประกาศข่าวกีฬาหน้าใหม่อีก 2 คน ซึ่งทั้งคู่เป็นอดีต นักกีฬาทีมชาติ นั่นคือ ศรสุวรรณค์ ภู่วิจิตร อดีตนักกีฬาว่ายน้ำทีมชาติไทยหลายสมัย และธีรัช ไพรัชพาณิชย์ อดีตนักกีฬาโยนมาตติกทีมชาติไทยหลายสมัยเช่นกัน โดยที่ทั้งคู่ได้เข้ามาทำหน้าที่ ผู้สื่อข่าว ก่อนที่จะนำไปทดสอบคัดเลือกเป็นผู้ประกาศข่าว และได้อ่านข่าวภาคหลักในที่สุด

"คอนแรกมาสมัครเป็นผู้สื่อข่าวกีฬาและพิธีกร ก็มีผู้ใหญ่ของช่อง 7 คือ คุณแดงมาถามว่าจะอ่านข่าวได้มั๊ย หลังจากที่เรเป็นผู้สื่อข่าวระยะหนึ่งแล้ว ก็เลยให้ไปทดสอบหน้ากล้องด้วยการอ่านข่าวเหมือนออกอากาศจริง ๆ แล้วบันทึกเทป ผู้ใหญ่ก็จะนำเทปที่เราอ่านข่าวไปดู คอนนั้นมีการทดสอบหลายคน ผู้ใหญ่ก็จะเป็นคนตัดสินใจว่าจะเลือกใคร แล้วเราก็ได้รับเลือกให้อ่านข่าว ซึ่งตัวเองคงจะได้เปรียบกว่าคนอื่น เพราะเป็นนักว่ายน้ำทีมชาติ คอนข้างเป็นผู้ที่รู้จักของคนทั่วไป จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่เราถูกคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าว" (ศรสุวรรณค์ ภู่วิจิตร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตามกรณีของศรสุวรรณค์ แม้ว่าเธอจะมีหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าว และได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าว ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการไต่เต้าหรือการใช้ความสามารถประสบการณ์ซึ่งพาตัวเองขึ้นมา แต่คงเป็นที่ยอมรับกันว่า เธอเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของประชาชนมาก่อน ประกอบกับการที่เธอมีดีกรีเป็นถึงนักกีฬาทีมชาติ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า จากความสามารถในกีฬาอันโดดเด่นนี้มีผลให้สถานีจัดวางเธอไว้เหนือกว่าผู้สื่อข่าวกีฬาคนอื่น ๆ เพราะเธอสามารถสร้างจุดขายให้กับสถานีได้ เช่นกัน เพราะนอกเหนือจากการทำข่าวและรับหน้าที่ผู้ประกาศข่าวกีฬาแล้ว เธอยังรับหน้าที่เป็นผู้บรรยายการแข่งขันกีฬาว่ายน้ำระดับสำคัญในทุกครั้งเช่นกัน

นอกจากการดึงบุคคลในวงการกีฬาเข้ามาสู่อาชีพผู้ประกาศข่าวแล้ว ช่อง 7 มักให้ความสำคัญกับบรรดาผู้เข้าประกวดนางสาวไทยที่ช่อง 7 ร่วมเป็นผู้สนับสนุนมาโดยตลอดด้วย โดยเฉพาะถึงกับมีตำแหน่งสาวงามผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่นอีก 1 รางวัล ในการประกวด ทั้งนี้ เมื่อสาวงามคนใดได้รับตำแหน่งดังกล่าว ก็จะถูกทาบทามให้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยเช่นกัน ดังเช่น ศศิณา วิมุตตานนท์ และศัสตคมล วรฤถ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าเรื่องของความสวยงามไม่ต้องพูดถึง เพราะเธอ

ได้ผ่านเวทีการประกวดสาวงามมาแล้ว เพียงแต่นำมาฝึกฝนการอ่านข่าว ปรับปรุงบุคลิก ก็สามารถเป็นผู้ประกาศข่าวได้ในที่สุด

"ที่มาเข้าช่อง 7 เพราะคุณแดงเลือกให้มาอ่านข่าว ก็อ่านข่าวภาคเช้าก่อน อ่านอินไซด์ บันเทิง ข่าวภาคเที่ยง แล้วก็ได้รับมอบหมายให้ทำข่าวบันเทิง ซึ่งตอนแรกเราต้องหาข้อมูลเอง เขียนสคริปต์ พูดยางงานเปิดหัวข่าว บางทีก็ต้องไปรายงานข่าวนอกสถานที่ อย่างเรามีปัญหามากในตอนแรก เพราะไม่มีความรู้เรื่องการเขียนข่าวดีพอ ต้องให้คุณพลากกรช่วยตรวจบทข่าวให้ แต่อาศัยที่เราได้ฝึกออกไปทำข่าวบ่อย ๆ ก็ทำได้ เพียงแต่ต้องอดทน เตรียมพร้อมในการอ่านข่าวก่อน ความมั่นใจก็จะตามมา ทำให้เราเสนอข่าวได้อย่างเชื่อมั่นมีบุคลิกดี" (ศัตตกมล วรกุล, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

จรรยาชัย ศัลยพงษ์ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ประกาศข่าวภาคหลักของช่อง 7 ก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่ช่อง 7 ทาบตามเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว

สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล ก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ช่อง 7 ให้ความสนใจ แม้สุทธิพงษ์ จะบอกว่าเขาโทรมาติดต่อกับคุณสุรางค์ เปรมปรีดิ์ เพื่อขอเข้ามาอ่านข่าว และเพียงไม่กี่วันเขาก็ได้รับการติดต่อกลับ และให้มาอ่านข่าวภาคหลักของสถานีทันที โดยไม่ต้องผ่านการทดสอบเช่นผู้ประกาศข่าวคนอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสุทธิพงษ์ เริ่มมีชื่อเสียงจากการเป็นศิลปินนักร้องชื่อดัง และเคยมีผลงานการอ่านข่าวภาคภาษาอังกฤษทางช่อง 9 มาก่อน

"มีคนบอกให้ผมไปพบคุณแดง ผมก็ติดต่อผ่านเขาไป คุณแดงก็ให้ผมพบโดยเร็ว แล้วก็ให้ผมอ่านหนังสือ เข้าใจว่าเป็นหนังสือนวนิยายให้ท่านฟัง พอผมอ่านไปได้หน่อย คุณแดงก็บอกใช้ได้ แล้วก็นัดให้ผมมาอ่านข่าวเลย" (สุทธิพงษ์ ทัดพิทักษ์กุล, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2542)

จากคุณสมบัติโดดเด่นของบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวงการกีฬา วิชาการ นักร้อง นางสาวไทย ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ให้ความสนใจ และนำบุคคลเหล่านี้มาเป็นผู้ประกาศข่าว แม้ว่านโยบายของสถานีที่มีแต่เริ่มแรก และยังคงเป็นนโยบายที่สืบทอดกันมาซึ่งพนักงานทุกคนของสถานีได้รับรู้ว่า ผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 จะต้องมาจากผู้สื่อข่าว ก็ต้องมีข้อยกเว้นในบางกรณีเช่นกัน โดยเฉพาะกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่ดึงเอาบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ผนวกกับผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงสังคม ยังคง

เป็นวิธีการที่ช่อง 7 ได้ยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด แม้ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารฝ่ายข่าวจากนายชาติเชื้อ วรรณบุตร มาเป็นนางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ ก็ตาม

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ใช้วิธีการสรรหาคัดเลือกบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารและเจ้าของสถานีที่ต้องการดึงดูดผู้ชม และเพื่อเป็นการแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวกีฬา ที่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้นำบุคคลภายนอกที่มีความรู้ ความสามารถ และถูกต้องอยู่ในวงการกีฬา เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าวของสถานีเป็นจำนวนมาก

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลภายนอกที่สถานีให้ความสนใจจะชักชวนมาเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีจะให้ความสำคัญกับคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ในแต่ละด้านที่บุคคลเหล่านั้นมีความโดดเด่นเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญกับเรื่องคุณสมบัติภายนอก รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ และน้ำเสียงร่าเริงมา โดยไม่ได้สนใจว่าจะมีคุณสมบัติในความรู้ความสามารถด้านงานข่าว

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

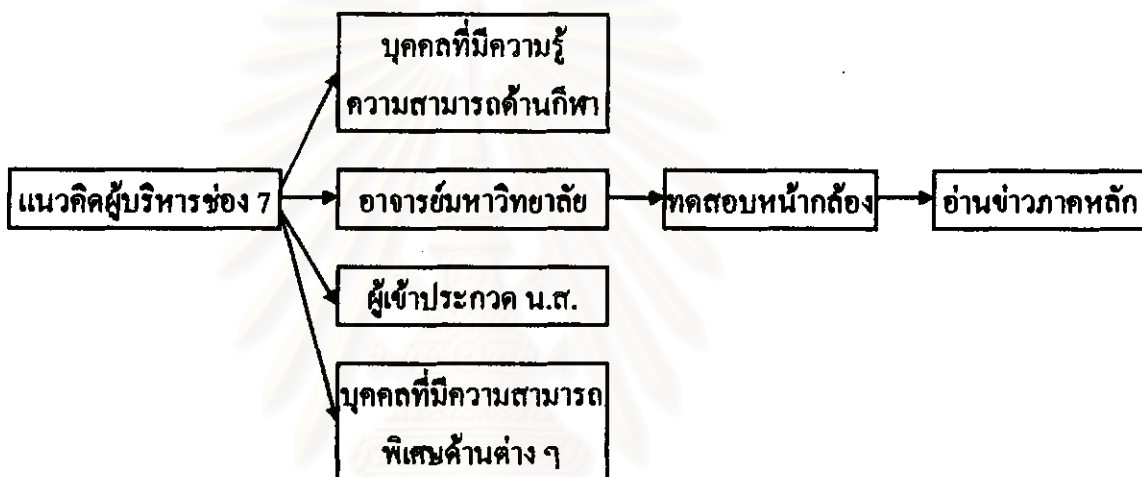
สำหรับขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและความเห็นของผู้บริหารและเจ้าของสถานีแต่เพียงผู้เดียวว่าจะทาบทามให้บุคคลใดเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานี โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการทดสอบหรือการทดสอบหน้ากล้องเลยด้วยซ้ำ

การฝึกอบรม

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการคัดเลือกโดยกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนี้ ไม่ต้องผ่านการฝึกอบรมหรือการฝึกอ่านข่าวใด ๆ โดยจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวในช่วงภาคหลักของสถานีทันที

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.10 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ พิษณุ นิลกลัด, เอกชัย นพจินดา (ถึงแก่กรรม), ศรสุวรรณ ภูวิจิตร, จรมชัย ศักดิ์พงษ์, ศศิมา วิมุตตานนท์ เป็นต้น

5.2.3.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

จากการศึกษาพบว่า นอกเหนือจากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 นอกเหนือจากกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ กระบวนการคัดเลือกโดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และกระบวนการคัดเลือกโดยการไต่เต้าแล้ว ก็จะพบระบบการคัดเลือกที่อาศัยหลักของความเมตตา ความรู้จักคุ้นเคย ความสัมพันธ์ส่วนตัว ระบบญาติพี่น้อง โดยมีปัจจัยที่มาสนับสนุน ดังจะเห็นได้จากกรณีที่บุคคลที่ถูก "ฝากฝัง" ให้มาเป็นผู้ประกาศข่าว ในลักษณะการอุปถัมภ์ดังกล่าว มักจะมีที่มา

โดยการฝ่าฝืนของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารและเจ้าของสถานเป็นอย่างดี ด้วยการแนะนำให้เขามารู้อีกกับผู้บริหารหรือเจ้าของสถาน ส่วนการตัดสินใจว่าจะรับบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวหรือไม่ก็จะขึ้นอยู่กับผู้บริหารและเจ้าของสถานเป็นหลัก

โดยบุคคลที่เข้ามาสู่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์นี้ ก็จะผ่านกระบวนการคัดเลือก โดยการทดสอบเช่นเดียวกับบุคคลที่มาจากกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ จะต้องรับการทดสอบการอ่านออกเสียง การทดสอบหน้ากล้องโทรทัศน์ และผู้บริหารหรือเจ้าของสถานจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจโดยดูจากการบันทึกเทปโทรทัศน์ในการทดสอบของบุคคลเหล่านั้นด้วยตนเอง

จะเห็นได้ว่า ที่มาและขั้นตอนของกระบวนการคัดเลือก โดยระบบอุปถัมภ์จะต้องใช้ความสัมพันธ์เป็นพิเศษระหว่างผู้ฝ่าฝืนกับผู้บริหารหรือเจ้าของสถาน ตลอดจนขั้นตอนรับสมัครคัดเลือกลงไป ซึ่งมีลักษณะผิดปรกติจากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

"เรื่องคนฝากเด็กเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 7 เราก็ต้องยอมรับว่า มันก็มีบ้าง อย่างผู้ใหญ่ที่เขารู้จักกับคุณตัว คุณแดง ก็จะพาเด็กเข้ามาหาแล้วก็ให้ไปทดสอบหน้ากล้อง ลองอ่านดู ถ้าเขาพออ่านได้ หน้าตาพอใช้ได้ ก็จะรับมาฝึกฝนต่อไป แต่ถ้ามันอ่านไม่ได้จริง ๆ เราก็ไม่รับเหมือนกัน เพราะเท่ากับเขาจะฆ่าตัวเอง แต่ก็มีบางทีเขาเป็นเพื่อนกับลูกชายเจ้าของ ก็มาขอลองอ่านข่าว เขาอ่านไม่ได้เลย เราไม่อยากบอกชื่อว่าใคร เขาเคยอ่านข่าวภาคเช้า ตอนนี่เขาออกไปแล้ว ตอนที่เขามาทดสอบอ่านหน้ากล้อง ก็เห็นว่าเขาอ่านพอใช้ได้ แต่พอมาอ่านจริง ๆ แล้ว เขาอ่านผิดบ่อยมาก ตะกุกตะกักตลอดเลย" (สุทธิ งามเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

"ผู้ประกาศข่าวที่ฝากเข้ามา ก็มีบ้างในลักษณะที่มีคนแนะนำให้เด็กเขามาสมัคร มาลองทดสอบหน้ากล้องดู บางทีก็พาเด็กมารู้อีก แนะนำกับผู้ใหญ่ในสถาน เพราะเห็นว่าหน่วยก้านดี ก็จะให้เขาลองอ่านข่าวทดสอบหน้ากล้อง ถ้าเขาทำได้ ก็เป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะตัดสินใจว่าจะรับเข้ามาเป็นผู้ประกาศหรือไม่ แต่ทุกคนที่มีผู้ใหญ่แนะนำเข้ามา ก็จะต้องผ่านการทดสอบเหมือนกัน" (วสันต์ ภัยหลิกดิ์, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2542)

โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ประกาศข่าวที่มาจากระบบอุปถัมภ์ มักจะเริ่มการอ่านข่าวภาคย่อยของทางสถานี มีลักษณะเข้าข่ายประเภทผู้ประกาศข่าวแบบผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) หากผู้ประกาศข่าวคนใดไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่ดีได้ ก็มักจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางสถานี จะมีช่วงเวลาที่เข้ามาในอาชีพผู้ประกาศข่าวเป็นระยะเวลาไม่นานนัก ซึ่งก็จะไม่เป็นที่รู้จักมักคุ้นของผู้ชม

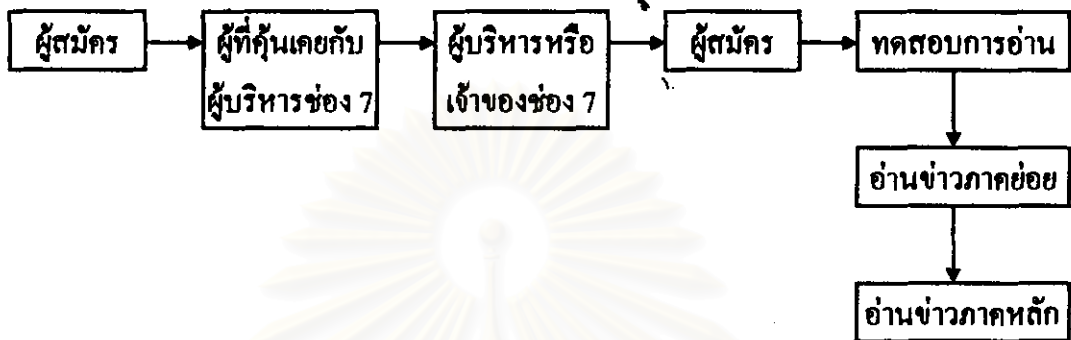
“คนที่ฝากเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ถึงแม้เขาจะได้อ่านข่าวแล้วก็ตาม ส่วนใหญ่ก็จะอ่านข่าวภาคสั้น ๆ ข่าวเดี๋ยบบ้างวันเสาร์อาทิตย์ ถ้าเขาไม่พัฒนาตนเอง ก็จะไม่ได้อ่านข่าวภาคหลัก ส่วนใหญ่ก็น้อยมาก ที่จะขึ้นไปอ่านข่าวภาคหลัก เพราะเราคัดคนมาก ถ้าไม่ดีจริงก็ไม่ได้อ่าน แต่คนพวกนี้ก็จะออกไปก่อน เขาจะอยู่ไม่นาน งานข่าวมันอาจจะไม่เหมาะกับเขา เพราะเขาไม่สามารถมาทำข่าวหรือเป็นผู้รายงานข่าวได้” (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 พบว่ามีลักษณะที่สำคัญดังนี้

โดยที่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์มีขั้นตอนของการรับสมัครคัดเลือกที่ผิดปรกติจากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาโดยระบบอุปถัมภ์ จะมีบุคคลผู้ใหญ่ที่ผู้บริหารและเจ้าของสถานีมีความเกรงใจ หรือรู้จักคุ้นเคยกัน แนะนำให้เข้าสู่อุปถัมภ์เป็นผู้ประกาศข่าว โดยลดขั้นตอนการคัดเลือก ได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลเหล่านี้จะผ่านการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารหรือเจ้าของสถานี เช่นเดียวกับกระบวนการสรรหาและคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยกระบวนการอื่น ๆ เช่นกัน

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สามารถสรุปได้เป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.11 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ วีระศักดิ์ นิลกลัด, ธรรมชาติ นพจินดา, มหวรรณ กระวัง, หนึ่งฤดี อินทร โมติ เป็นต้น

5.2.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

ในช่วงปี พ.ศ. 2536 ในยุคของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย สืบแทนนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ ที่โดนปลดออกจากตำแหน่งไป ก็ได้เข้ามาปรับปรุงการนำเสนอข่าวในรูปแบบใหม่ หลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะในส่วนผู้ประกาศข่าวนั้น นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ได้ประกาศนโยบายที่จะสนับสนุนคนที่มีประสบการณ์ในงานข่าวให้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยให้เหตุผลว่าคนอ่านข่าวที่มีความรู้เรื่องข่าว จะทำให้รู้จริงเวลาที่เขานำเสนอข่าวนั้น ๆ และจะเป็นการดึงดูดผู้ชมได้เป็นอย่างดี

"พอมมาถึงยุค ผ.อ. แสงชัย ท่านก็ให้นโยบายว่า ผู้ประกาศข่าวจะต้องมาจากคนที่มีความรู้ด้านข่าว ต้องเป็นคนมีประสบการณ์ในการทำข่าว เพราะคนเหล่านี้เวลาเขาขึ้นมาอ่านข่าว ก็จะแสดงความน่าเชื่อถือออกมา เพราะเขาเป็นคนไปทำข่าวนั้นเอง ย่อมมีความมั่นใจในการนำเสนอ ผู้ชมก็จะรู้ว่าผู้ประกาศข่าวคนนี้มีความรู้ในข่าวที่เขาอ่านเป็นอย่างดี" (จงรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

ในยุคที่นายแสงชัย ตุนทรวัฒน์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยนี้เอง ได้ดึงตัว พิสิทธิ์ กิริติการกุล อดีตผู้ประกาศข่าวเด็คเจ็ดตี และอดีตผู้สื่อข่าวบรรณาธิการข่าวของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ตามมาด้วย เพราะก่อนหน้าที่นายแสงชัย ตุนทรวัฒน์ จะมารับตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยนี้ เขาเคยทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายข่าวต่างประเทศ ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มาก่อน และนายแสงชัย ได้มอบหมายให้พิสิทธิ์ กิริติการกุล มาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานี โดยเฉพาะการเป็นผู้ประกาศข่าวในการถ่ายทอดข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของสถานี

ในขณะที่พิสิทธิ์ กิริติการกุล เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวนั้น เขาไม่ได้มีฐานะเป็นพนักงานของช่อง 9 แต่อย่างใด ถือเป็นคนนอกที่ได้รับค่าจ้างอ่านข่าวเป็นรายครั้ง นอกจากนี้การทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักของช่อง 9 ของพิสิทธิ์นั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนและผู้ชมจำนวนมากว่า การอ่านข่าวของพิสิทธิ์ไม่ถูกต้องตามลักษณะของภาษาไทย มีการแบ่งวรรคตอน ไม่ถูกต้อง

"เรื่องพิสิทธิ์นั้นมีคนเขียนจดหมายมาค่าที่ช่อง 9 เยอะมากเลย ซึ่งทางกอง บ.ก. ก็เห็นด้วย เพราะเขาอ่านข่าวเหมือนคนแบ่งวรรคตอนไม่ถูก บางทีก็ใช้เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ บางทีก็ยึกยิว หลั้วตา ทุกคนติติงว่าไม่เหมาะสมที่ผู้ประกาศจะทำกิริยาแบบนี้ เราเคยเสนอปลดเขาซะ แต่ท่าน ผ.อ. แสงชัย ไม่อนุมัติ บอกว่าเขามีแบบอย่างเฉพาะตัว ก็เลยไม่มีใครทำอะไรได้" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

นอกจากการดึงตัวพิสิทธิ์ กิริติการกุล เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวช่อง 9 แล้ว ในยุคของนายแสงชัย ตุนทรวัฒน์ ยังผลักดันให้กิติมา ณ ถลาง พนักงานแปลข่าวต่างประเทศของฝ่ายข่าว ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักด้วย รวมทั้งอรวรรณ กริมวิวัฒกุล อดีตผู้ประกาศข่าวและผู้สื่อข่าวจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ก็ได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้ประกาศข่าวในข่าวภาคหลักด้วย

"ผ.อ.แสงชัย เห็นโรสแปลข่าว เขาคิดว่าเราน่าจะมีความสามารถอ่านข่าวสถานการณอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ข่าวต่างประเทศได้ ก็เลยให้เราอ่านข่าวที่หุ้ม เริ่มเป็นคนแรกเลย เพราะผ.อ.แสงชัย บอกว่า ข่าวที่หุ้ม เราจะ Wrap Up ข่าวทั้งวัน เขาบอกว่าโรสทำทางกระฉับกระเฉง น่าจะทำได้ เลยให้อ่านข่าวในประเทศด้วย ตั้งแต่นั้นมา" (กิติมา ณ ถลาง, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

หลังจากที่นายแสงชัย ฤนทรวัฒน์ เสียชีวิต เนื่องจากถูกฆาตกรรมในปี 2539 ก็มาถึงยุคของนางอรสา ฤนทรวัฒน์ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย สืบแทนนายแสงชัย ฤนทรวัฒน์ ในยุคนี้ นางอรสา ฤนทรวัฒน์ พยายามที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ในการปรับปรุงการนำเสนอข่าวตามที่นายแสงชัย ฤนทรวัฒน์เคยวางนโยบายไว้ โดยการผลักดันให้ผู้สื่อข่าวได้ก้าวเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วย โดยกองบรรณาธิการข่าวจะเป็นผู้พิจารณาหาผู้สื่อข่าวที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามที่กองบรรณาธิการข่าวต้องการ และมีความเห็นพ้องกันในเรื่องจำนวนนี้ก็มีผู้สื่อข่าวหลายคนได้ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว อาทิ ชัยนันต์ ต้นติวาสะ, พิระพัฒน์ วัฒนากิริมย์

ในช่วงที่ นางอรสา ฤนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยอยู่ในขณะนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ได้มีการปรับเปลี่ยนประธานคณะกรรมการบริหารองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยคนใหม่จากเดิม พลเอกนฤกุล เศรษฐประดิษฐ์ มาเป็น พลเอกมงคล อัมพรพิสิษฐ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในโอกาสที่ประชุมคณะกรรมการได้มีความเห็นว่า สมควรที่จะมีการปรับปรุงการนำเสนอข่าวของช่อง 9 เสียใหม่ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อปรับปรุงการนำเสนอข่าว มี รศ.รงทอง จันทรางศุ และนายสมชาย ergusonสมบัติ ทำหน้าที่รับผิดชอบ สิ่งแรกที่คณะกรรมการชุดนี้ได้ทำคือ การให้ฝ่ายข่าวสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ เนื่องจากสังเกตเห็นว่าผู้ประกาศข่าวที่มีอยู่เดิมทำหน้าที่มานานสมควรจะมีคนใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนบ้าง ในครั้งนั้น ช่อง 9 จึงได้ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการครั้งใหญ่ ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจส่งจดหมายเข้ามาสมัครกว่า 1 พันฉบับ ในจำนวนนี้ ช่อง 9 ได้พิจารณาคัดเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่อ่านข่าวเพียง 1 คน คือ เกวดิน กังวาลธนวัตร

"ไม่เคยมีใครชักจูงให้เข้ามาทำอาชีพนี้ เข้ามาสมัครเองเห็นช่อง 9 ประกาศรับสมัคร จึงเขียนใบสมัครส่งเอง เมื่อส่งใบสมัครมา ทางช่อง 9 จึงเรียกตัวมาสัมภาษณ์และทดสอบให้อ่านข่าวตามสคริปต์ที่จัดให้ หลังจากนั้นก็มีโทรศัพท์ไปเรียกตัวให้เข้ามาทำงาน กระบวนการคัดเลือกแบบนี้ดีแล้ว แต่ควรจะแยกประเภทผู้ประกาศข่าว ว่ามีความสามารถด้านใดบ้าง และทดสอบทางด้านนั้น เช่น ให้อ่านข่าวตามที่ตัวเองถนัด คิดว่าเขาเลือกเราเข้ามาเพราะหน้าตาพอใช้ และก็อ่านดี อีกอย่างเราคงจบมาทางนี้โดยตรง" (เกวดิน กังวาลธนวัตร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม จวบจนถึงปัจจุบันนี้ กระบวนการสรรหาผู้ประกาศข่าวช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ก็ยังดำเนินต่อไป โดยการใช้นโยบายคัดเลือกสรรหาจากผู้ที่ข่าวที่มีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิก ลักษณะที่พอจะออกอากาศได้ มาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว โดยการได้เข้าจากการอ่านข่าวช่วงสั้น ๆ เช่น ข่าวเที่ยงคืน ข่าวเบรคต่าง ๆ ตลอดจนข่าวภาคเช้า ข่าวภาคเที่ยง จนถึงข่าวภาคค่ำของสถานี

นอกจากนี้จากนโยบายการนำเสนอข่าวที่มีการแบ่งลักษณะของข่าวอย่างชัดเจนโดยใช้ผู้ประกาศข่าวเฉพาะเจาะจง ทำให้เป็นจุดเด่นในการนำเสนอข่าวของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เช่น มีผู้ประกาศข่าวไอที ผู้ประกาศข่าวเยาวชน ผู้ประกาศข่าวกีฬา ผู้ประกาศข่าวเศรษฐกิจ ผู้ประกาศข่าวต่างประเทศ ผู้ประกาศพยากรณ์อากาศ เป็นต้น และสิ่งที่ปรากฏในการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าว ตลอดจนก็ยังคงพบบุคคลที่ก้าวเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว โดยที่ไม่ได้เป็นผู้มีชื่อเสียง หรือความสามารถโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ หรือบุคคลผู้นั้นเคยเป็นผู้สื่อข่าวหรือมีประสบการณ์ในงานข่าว ปรากฏการณ์เช่นนี้ ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่าง โดยเฉพาะใน องค์กรของช่อง 9 เอง ว่าผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ใช้เส้นสายทำให้ตนเองได้อ่านข่าว และทำให้การเสนอข่าวของช่อง 9 ไม่สามารถแข่งขันกับช่องอื่นได้

ดังที่ได้กล่าวมาโดยลำดับแล้ว จะพบว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวช่อง 9 อ.ส.ม.ท. นับตั้งแต่ช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน สามารถจัดแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

5.2.4.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

5.2.4.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เข้า

5.2.4.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.4.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

5.2.4.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

นับตั้งแต่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล พาทีมงานจากบริษัท แปซิฟิก อินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ออกจากการทำข่าวร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ต.ม.ท. ในปี พ.ศ. 2533 ทำให้ผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 อ.ต.ม.ท. ต้องขาดแคลนกำลังสำคัญในขณะที่กำลังได้รับความนิยมสูง เช่น ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล, อรุณ โรจน์ เตียมทอง, วิวัฒน์ สุนทรวิเนตร ไป อย่างไรก็ตามสถานียังคงว่าจ้างให้ผู้ประกาศข่าวมีอาชีพอย่างกรรมการ กรรมการ ซึ่งเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 3 ในขณะนั้น และได้ลาออกหลังจากที่ช่อง 3 แยกการทำข่าวออกจากช่อง 9 มาเป็นผู้ประกาศข่าวอิสระ แม้ว่า ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล จะถอนจากช่อง 9 อ.ต.ม.ท. ไปแล้วก็ตาม

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ช่อง 9 อ.ต.ม.ท. เห็นความสำคัญ และความสามารถของ กรรมการ กรรมการ ในการที่จะดึงดูดผู้ชมข่าว หลังจากที่ไม่มี ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล อีกแล้ว โดยสถานภาพของกรรมการ กรรมการ ก็คือ คนนอกที่รับค่าจ้างอ่านข่าวเป็นรายวัน

นอกจากสถานีททบ. กรรมการ กรรมการ มาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังได้ดึงเอา ฉลวย เรืองชาญ มาเสริมทีมผู้ประกาศข่าวด้วย โดยที่ฉลวย เรืองชาญนั้น

อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาดังกล่าว สถานีได้ดึงเอาเทพพิทักษ์ จันทรพิทักษ์ ซึ่งกำลังเริ่มมีชื่อเสียงในวงการกีฬา โดยเป็นผู้บรรยายและผู้พากษ์กีฬาหลายประเภท ให้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวกีฬาสืบแทนประสา เทพาคูที่ลาออกไป โดยที่เทพพิทักษ์ มีสถานะเป็นคนนอก และรับค่าอ่านข่าวเป็นรายครั้งจากสถานี เช่นเดียวกับกรรมการ กรรมการ

สุนทร สุจริตฉัตร อดีตนักร้องนำของวงดนตรีประเภทสตริง ร็อกสไปร์ท ก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 อ.ต.ม.ท. สุนทร สุจริตฉัตร ภายหลังจากที่เลิกวงดนตรีร็อกสไปร์ทแล้ว เขาได้หันมาจับธุรกิจบันเทิง โดยการเปิดบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ และในจุดนี้ทำให้เขาได้รู้จักมักคุ้นกับนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยในขณะนั้น ราวปี พ.ศ. 2533 จนกระทั่ง นายประสิทธิ์ หิตะนันท์ได้ผลักดันให้สุนทร สุจริตฉัตร เป็นผู้ประกาศข่าวในที่สุด เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ของผู้ชมอยู่แล้ว ทางสถานีจึง

คิดว่า ศุนทร จะสามารถดึงคู่สมได้ โดยฐานะของศุนทรในฝ่ายข่าวก็คือ บุคคลภายนอกที่สถานี
จ้างมาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว และได้รับค่าอ่านข่าว

เมื่อหมดยุคของนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ เป็นผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่ง
ประเทศไทยแล้ว ในราวปี พ.ศ. 2536 นายแสงชัย ศุนทรวัฒน์ ก็เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน ในยุคนี้
โฉมหน้าผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ปรับเปลี่ยนอีกครั้ง โดยเลิกจ้างนายศุนทร สุจริต-
ฉันท์ทำหน้าที่นายแสงชัย ศุนทรวัฒน์ ดึงตัว พิสิทธิ์ กิรติการกุล อดีตผู้ประกาศข่าวเคเบิลทีวี และ
บรรณาธิการข่าวจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มาแทน ในขณะที่เดียวกันทางด้านฝ่ายข่าวก็
ทาบทามนายธรรวษ นพจินดา น้องชายของนายเอกชัย นพจินดาหรือ ย.โย่ง ซึ่งขณะนั้นเป็น
ผู้ประกาศข่าวกีฬาของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มาเป็นผู้ประกาศข่าวกีฬาแทนเทพพิทักษ์

การดึงเอา พิสิทธิ์ กิรติการกุล เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 นั้น ได้รับการวิพากษ์
วิจารณ์จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าว ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. อย่างกว้างขวาง รวมทั้งหนังสือพิมพ์ที่เคยเขียนวิจารณ์
การอ่านข่าวของนายพิสิทธิ์ แต่ทางนายแสงชัยศุนทรวัฒน์ก็ยังคงให้ พิสิทธิ์ ทำหน้าที่ต่อไป จวบจน
นายแสงชัย ศุนทรวัฒน์ จบชีวิตด้วยการถูกฆาตกรรม เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2539 และพิสิทธิ์ ก็
ต้องลงจากตำแหน่งผู้ประกาศข่าวช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ไปในที่สุด

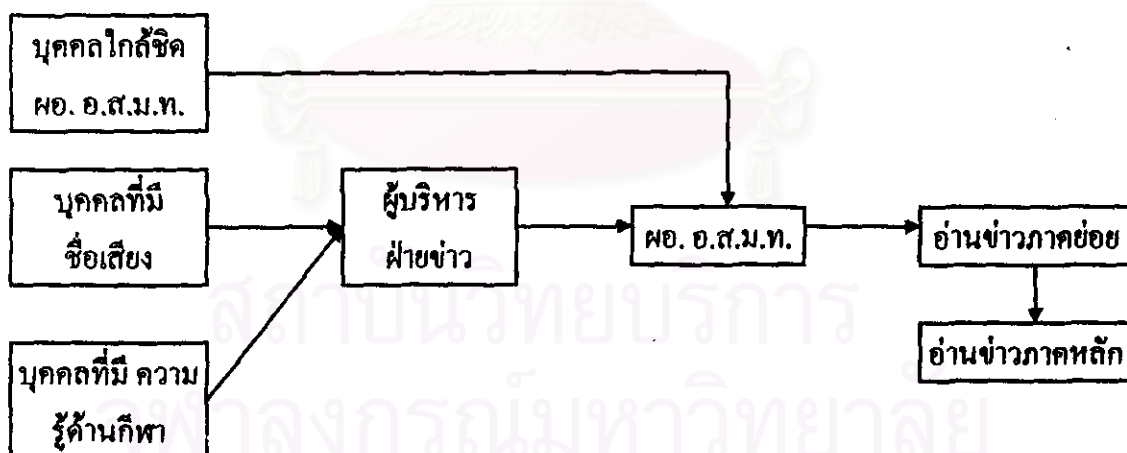
"ยุค ผ.อ.แสงชัย มีนโยบายชัดเจนเลยจะให้คนอ่านข่าว ต้องมีความรู้เรื่องข่าวด้วย มันก็
เลยการเปลี่ยนแปลง ศุนทรเลยต้องหยุดอ่านข่าวไป เอาพิสิทธิ์เข้ามาอ่านแทน อย่างพิสิทธิ์ ผ.อ. แสง
ชัยเขาดึงเข้ามาเลย เพราะเขารู้จักกันตั้งแต่ทำงานอยู่ช่อง 7 แล้ว เคยเห็นฝีมือกันอยู่ คอนันัน ผ.อ.
แสงชัยยังดึง ธรรวษ นพจินดา เข้ามาเพราะเทพพิทักษ์ เขาไปทำรายการของเขา มีบริษัทของตัวเอง
เลยไม่มีเวลา" (ขจรศักดิ์ ทิพยทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

หลังจากการเสียชีวิตของนายแสงชัย ศุนทรวัฒน์ ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชน
แห่งประเทศไทยแล้ว นางอรสา คุงวัฒน์ รองผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
ก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการแทน ในปี พ.ศ. 2538 จวบจนถึงปัจจุบัน และในยุค
นี้การสรรหาผู้ประกาศข่าวโดยการดึงเอาบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษก็ไม่ปรากฏใน
ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. อีกเลย ทั้งนี้เนื่องจาก นางอรสา คุงวัฒน์ มีนโยบายที่จะผลักดันผู้สื่อข่าวที่มีความ
สามารถ และมีคุณสมบัติเหมาะสม ให้เลื่อนขั้นขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวแทนการดึงคนภายนอก
สถานี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ที่ดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น โดยเฉพาะในยามที่ผู้ประกาศข่าวขาดแคลน โดยการลาออกหรือถูกปลดออก นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ขึ้นอยู่กับนโยบายของบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยในแต่ละยุคว่ามีนโยบายดังกล่าวหรือไม่ โดยเฉพาะปัจจัยหลักก็คือ การตัดสินใจของผู้ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยเพียงคนเดียวที่จะเห็นดีเห็นงามหรือรับบุคคลใดให้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.12 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกโดยกระบวนการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ พิสิทธิ์ กิรติการกุล, รศ. ธงทอง จันทรางศุ, ธรวุฒ นพจินดา เป็นต้น

5.2.4.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ภายหลังจากที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้มีการเปลี่ยนแปลงประธานคณะกรรมการบริหารองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยจาก พลเอกนฤตล เดชประคิยทศ มาเป็นพลเอกมณฑล อัมพรพิสิทธิ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในโอกาสที่ประชุมคณะกรรมการจึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงการนำเสนอรายการข่าวของสถานีใหม่ เพื่อที่จะแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2540 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จึงได้เปิดรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องจากในขณะนั้นกำลังประสบกับปัญหาขาดแคลนผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยการเปิดรับสมัครดำเนินการอย่างเปิดเผย มีการประกาศรับสมัครทางหน้าจอโทรทัศน์และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. นอกจากนี้ยังจัดตั้งคณะกรรมการจากฝ่ายต่าง ๆ เข้าร่วมกันพิจารณาคัดเลือกด้วย โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครว่า จะต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีอายุไม่เกิน 25 ปี มีความสามารถอ่านภาษาไทยได้ชัดเจน รวมทั้งให้ส่งรูปถ่ายประวัติส่วนตัว และคุณสมบัติพิเศษ มาทางจดหมาย เพื่อพิจารณาในขั้นต้น โดยการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น ได้ใช้เวลาประกาศยาวนานถึง 2 เดือน

"ช่วงนั้นเราขาดแคลนนักข่าวที่จะขึ้นมาอ่านข่าว ก็เลยมีการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการ มีผมเป็นประธานกรรมการ ส่วนกรรมการคนอื่น ๆ ก็มีหัวหน้าฝ่ายผลิตรายการ หัวหน้าฝ่ายการพนักงาน บรรณาธิการข่าวสายต่าง ๆ เราใช้ประกาศทางโทรทัศน์และวิทยุ ให้เขาส่งรูป ประวัติ รายละเอียด คุณสมบัติ อายุไม่เกิน 25 ปี อ่านภาษาไทย อักษรชัดเจน หน้าตาดี ก็เหมือนกับประกวดนางงามเลย" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวในขณะนั้น จะใช้ตำแหน่งผู้สื่อข่าว แต่ระบุว่า มาทำหน้าที่อ่านข่าว ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบการบริหารงานขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ไม่มีตำแหน่งผู้ประกาศข่าวมีแต่ตำแหน่งผู้ประกาศรายการ ซึ่งแต่เดิมฝ่ายรายการจะเป็นผู้ทำหน้าที่คัดเลือกและสรรหาผู้ประกาศรายการ และให้มาทำหน้าที่อ่านข่าวด้วย

หลังจากที่มีการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวในครั้งนั้นปรากฏว่ามีผู้สนใจส่งจดหมายเข้ามาสมัครจำนวน 1000 กว่าราย ขั้นตอนแรก ฝ่ายการพนักงานจะเป็นผู้เปิดจดหมายและตรวจสอบคุณสมบัติว่าถูกต้องตามระเบียบหรือไม่ หากไม่ถูกต้องก็จะคัดออก จากนั้นก็จะนำจดหมายที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติแล้วมาให้กองบรรณาธิการฝ่ายข่าวพิจารณา โดยกองบรรณาธิการจะใช้เวลาพิจารณาจดหมายเหล่านั้นวันละ 40 – 50 ฉบับ

สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวนั้น กองบรรณาธิการจะพิจารณาจากรูปถ่ายเป็นอันดับแรก จากนั้นจะดูในเรื่องการศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมในระหว่างการเรียนรู้ โดยมีการจัดแบ่งผู้สมัครออกเป็นเกรด คือ เกรด A+ เกรด A เกรด B+ และเกรด C

โดยเกรด A+ หมายถึง ผู้สมัครที่มีหน้าตา "สวยหรือหล่อ" มีการศึกษาดี ผลการเรียนดี ทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ส่วนเกรด A หมายถึง ผู้สมัครที่มี "ความสวยความหล่อ" ถดถันลงมา มีการเรียนพอใช้ และเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยบ้าง ส่วนเกรด B+ และ C หมายถึง ผู้สมัครที่มีหน้าตาพอใช้ได้ ผลการเรียนปานกลาง และอาจไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวนั้น สามารถคัดเลือกผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามเกรดได้ดังนี้ คือ เกรด A+ จำนวน 10 คน เกรด A และ B+ 90 คน จากนั้นก็มาคัดเลือกให้เหลือเกรด A+ กับ A อีก 30 คน แล้วจะพิจารณารูปถ่ายของผู้สมัครอีกครั้ง โดยในครั้งนี้จะพิจารณาถึงประวัติส่วนตัวอย่างละเอียด และกองบรรณาธิการจะคัดเลือกไว้ให้เหลือเพียง 10 คน จากนั้นจะเรียกเข้ามาทดสอบหน้ากล้อง มีการแต่งหน้าทำผมให้กับผู้สมัครที่ผ่านเข้ารอบ 10 คน และทดสอบการอ่านข่าว โดยในการคัดเลือกผู้สมัครกลุ่มนี้จะมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งทำหน้าที่คัดเลือก ซึ่งมีผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยเป็นประธาน และมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครให้เป็นผู้ประกาศข่าว

"เราจะเป็นคนคัดเลือกในรอบแรก มีผมเป็นประธาน เนื่องจากช่วยนั้นเราขาดแคลนผู้ประกาศข่าวมาก พอดีมาให้ 10 คน รอบต่อไปไม่ใช่น้ำที่ของกองบรรณาธิการข่าวแล้ว เราจะมีกรรมการอีกชุดโดยมีผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. เป็นประธานคัดเลือก เราก็ได้เกวตินมาคนเดียว ที่จริงเราคัดเลือกไว้ 3 คน แต่เขาส่งเกวตินมาให้ฝ่ายข่าวคนเดียว เราก็เลยบรรจุเขาในตำแหน่งผู้สื่อข่าว เพราะตำแหน่งผู้ประกาศข่าวที่ช่อง 9 ไม่มี" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวหรือผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่อ่านข่าวครั้งนั้น มีเกวณิน กังวาลธนวัตรเพียงคนเดียวที่ได้รับการคัดเลือกให้มาทำหน้าที่อ่านข่าว

"เมื่อก่อนทำงานอยู่ UBC ฝ่ายการตลาด ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เป็นพิธีกรจัดรายการด้วย จากนั้นได้อ่านข่าวเศรษฐกิจ จนเห็นช่อง 9 ประกาศรับสมัคร จึงส่งจดหมายมาสมัคร ก็ผ่านกระบวนการคัดเลือกมาทุกอย่าง ตอนนั้นมีคนมาสมัครกันมาก เราคงได้เปรียบอยู่บ้าง เพราะเรียนจบมาด้านนี้โดยตรง แล้วก็มีการสอบการอ่านข่าวมาก่อน" (เกวณิน กังวาลธนวัตร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม ในการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการในครั้งนั้นแล้ว ก็ปรากฏว่า ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ก็ไม่เปิดรับสมัครผู้ประกาศข่าวอีก แต่จะหันมาผลักดันและคัดเลือกผู้สื่อข่าวในสายข่าวต่าง ๆ ของสถานี เพื่อฝึกฝนให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวอีกหน้าที่หนึ่งด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. พบว่ามีองค์ประกอบร่วมดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องจากการขาดแคลนผู้ประกาศข่าว โดยเฉพาะในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีผู้สื่อข่าวคนใดจะได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว สถานีจึงต้องใช้นโยบายการเปิดรับผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ

การกำหนดคุณสมบัติผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพเป็นหลัก รองลงมาเป็นเรื่องการอ่านออกเสียง และคุณสมบัติในเรื่องภูมิหลังทางการศึกษาที่ส่วนใหญ่จะเน้นว่าควรจบการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์

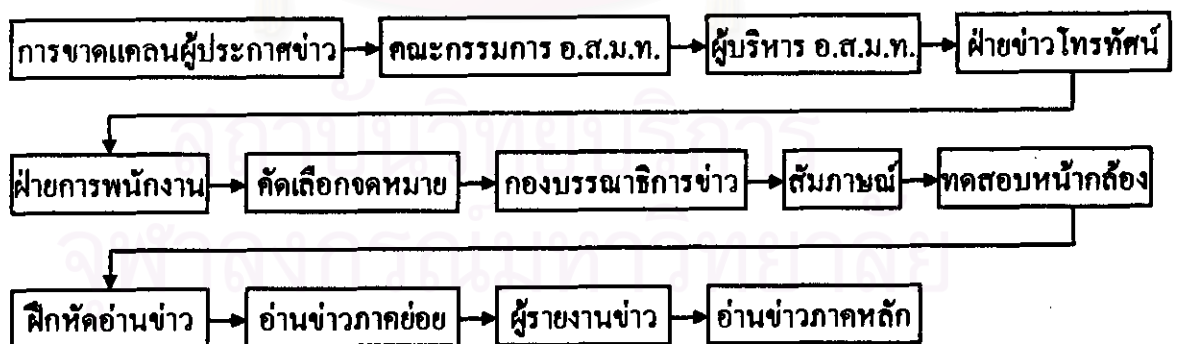
สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ตั้งคณะกรรมการจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของสถานีเพื่อร่วมกันคัดเลือกผู้สมัคร โดยลำดับแรกฝ่ายบุคคลจะเป็นผู้คัดเลือก ตรวจสอบคุณสมบัติต่าง ๆ จากนั้นส่งต่อให้กองบรรณาธิการข่าวเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกต่อไป วิธีการคัดเลือกจะพิจารณาจากรูปถ่ายเป็นอันดับแรก และเรียกตัวมาทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ สำหรับการตัดสินใจว่าจะคัดเลือกบุคคลใดได้เป็นผู้ประกาศข่าวขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุดของสถานีและของ อ.ส.ม.ท.

การฝึกอบรม

การฝึกอบรมหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีแล้ว ก็จะฝึกฝนการอ่านข่าว ควบคู่กับการฝึกออกไปทำข่าวในตำแหน่งผู้สื่อข่าวด้วย ด้วยการฝึกการรายงานข่าว จนกระทั่งได้รับเลือกให้อ่านข่าวภาคสั้น และข่าวภาคหลักในที่สุด

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5.13 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ เกวลิน กังวาลธนวัตร, อติสรา กำธรเจริญ, รุ่งทิพย์ เฉลิมวัฒนา เป็นต้น

5.2.4.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการโต้เถียง

ในปี พ.ศ. 2537 หลังจากที่นายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ได้เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยสืบแทนนายประสิทธิ์ หิตะนันท์ ได้มีนโยบายอย่างชัดเจนที่จะให้ผู้ประกาศข่าวต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องข่าวด้วย โดยให้เหตุผลว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มากกว่า เนื่องจากผู้ที่รู้ข่าวย่อมมีความมั่นใจในการนำเสนอมากกว่าคนที่ไม่เคยออกไปทำข่าว จึงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงผู้ประกาศข่าวครั้งใหญ่ใน อ.ส.ม.ท. ผู้ประกาศที่ไม่มีความรู้เรื่องข่าว โดยเฉพาะบุคคลภายนอกที่ถูกดึงตัวเข้ามา ก็ต้องหยุดอ่านข่าวไป เช่น สุนทร สุจริตฉันท์ ในขณะที่เดียวกันก็ดึงเอา พิสิฐ กิรติการกุล เข้ามาแทน และค้นหาผู้สื่อข่าวที่มีความสามารถในการอ่านข่าวได้ขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าว ในจำนวนนี้ได้แก่ อรรรรณ กริมวิรัตกุล, พิระพัฒน์ วัฒนาภิรมย์

"ยุค ผ.อ.แสงชัย ปี 2537 มีนโยบายชัดเจนเลยทำให้คนอ่านข่าวต้องมีความรู้เรื่องข่าวด้วย มันก็เลยมีการเปลี่ยนแปลง สุนทรต้องหยุดอ่านข่าวไป ตอนนั้นเราก็คัดเอาอรรรรณ ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวสายการเมืองขึ้นมาอ่านข่าว เราเคยเห็นฝีมือแล้วสมัยเขาอยู่ช่อง 7 เขามาสมัครเป็นผู้สื่อข่าวกับเรา ส่วนพิระพัฒน์ เขามาจากข่าววิทยุ สำนักข่าวไทย เป็นนักข่าว เราเห็นแวดเขารายงานทางวิทยุ เสียงดี หน้าตาดี ก็เลยให้ลองอ่านข่าว เพราะพวกนี้เขาเคยทำข่าวมาโชกโชนแล้วไม่ต้องบอกกันมาก" (ขจรศักดิ์ ทิพยทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

นอกจาก อรรรรณ กริมวิรัตกุล จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังมีชัยนันท์ และกิติมา ณ ถลาง จากฝ่ายข่าวต่างประเทศ ได้ขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักด้วย โดยเฉพาะกิติมา ณ ถลาง ถือว่ามีความสามารถโดดเด่นในการแปลข่าวเองและอ่านข่าวด้วย เพราะในขณะนั้นเธอมีผลงานในการแปลข่าววิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย

"โรตได้ขึ้นมาอ่านข่าวตั้งแต่สมัย ผ.อ.ประสิทธิ์ แล้ว ท่านเห็นว่าโรตแปลข่าวได้ก็ควรจะเป็นคนนำเสนอข่าวเองไปเลย เพราะบางครั้งข่าวมันมากระชั้นชิดมาก ต้องแปลหน้าจอกันเลยก็มี หลังจากนั้นโรตก็ได้อ่านข่าวต่างประเทศมาเรื่อย จนถึงยุค ผ.อ.แสงชัย ท่านก็ให้โรตมาเป็นผู้ประกาศข่าวหลัก อ่านข่าวอื่น ๆ ด้วย" (กิติมา ณ ถลาง, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

นอกเหนือจากการผลักดันให้ผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ในยุคของนายแสงชัย สุนทรวัฒน์ ยังมีนโยบายการปรับปรุงรายการข่าวให้น่าสนใจมากขึ้น โดยการเพิ่มเติมสีสันการนำ

เสนอข่าวที่เจาะลึก สด ทันเหตุการณ์ รวดเร็ว โดยอาศัยการรายงานข่าวจากที่เกิดเหตุการณ์ ดังนั้นจึงทำให้ผู้สื่อข่าวหลายคนต้องทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวด้วย

"ผ.อ.แสงชัย ท่านเน้นการรายงานข่าวนอกสถานที่มากเลย แบบ CNN. ท่านพยายามเอาแบบอย่างการรายงานข่าวต่างประเทศมาใช้ นักข่าวเราก็ทำได้ ช่วงนั้นข่าวก็บูม คนทำงานก็สนุก มีกำลังใจ ทั้งผู้ประกาศข่าวและนักข่าว ทุกคนทำงานหนักแต่ไม่มีใครบ่น ข่าวของเราก็มีคนให้ความสนใจมาก คนก็รู้จักผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าวของเรามากขึ้นด้วย" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สื่อข่าว ให้ขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวนั้น กองบรรณาธิการข่าวจะมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครให้ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยพิจารณาจากผลงานของผู้สื่อข่าวผู้นั้นเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้สื่อข่าวสายการเมือง ซึ่งถือเป็นข่าวหลักของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. จะได้เปรียบกว่าผู้สื่อข่าวสายอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพิจารณาที่หน้าตา ความสวยงามรองลงมา หากใครมีหน้าตาพ้อออกอากาศได้ก็จะได้เปรียบน้ำเสียงก็จะมีผลรองลงมา

"เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวนั้นส่วนใหญ่เราจะประชุม ใต้ข่าวในส่วนผู้ประกาศข่าว เราจะออกความเห็นกันในกอง บก.ว่าจะให้ใครขึ้นมาเป็น เราจะดูความคล่องแคล่ว พูดจาฉะฉาน หน้าตาสดใส ยังเป็นคนที่มีความรู้จกอยู่แล้ว เช่น เคยรายงานข่าวมาก่อนก็จะได้รับเลือก ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สื่อข่าวสายการเมือง เพราะมีการรายงานข่าวบ่อย เช่น ที่ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา เราจะดูที่คนมีแววดีหน่อย หน้าตาดี เสียงดี จะให้อ่านข่าวภาคค่ำ" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

บรรดาผู้สื่อข่าวที่ได้รับการคัดเลือกให้ขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วยนั้น ก็ยังคงต้องทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวตามสายงานของเขาด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอัตราตำแหน่งผู้ประกาศข่าวช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ไม่มีอยู่ในโครงสร้าง ผู้สื่อข่าวที่ต้องเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยจึงมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก บ่อยครั้งที่ผู้สื่อข่าวต้องออกไปทำข่าวและกลับมาอ่านข่าวแทบไม่ทัน ทำให้เกิดความผิดพลาด เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ศึกษาเนื้อข่าวชิ้นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ตัวเองออกไปทำ

อย่างไรก็ดี เกณฑ์การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าวของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้รับการยอมรับจากกองบรรณาธิการข่าวว่าเป็นวิธีการคัดเลือกที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้ประกาศข่าวที่มาจาก

ผู้สื่อข่าว นั้น จะมีความมั่นใจเมื่อเวลานำเสนอข่าว หรือหากมีข้อผิดพลาดก็จะมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด และเขาสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ หากเกิดมีความผิดพลาดในสคริปต์ข่าว

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เข้าของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ใช้กระบวนการสรรหาผู้ประกาศข่าวด้วยการคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวของสถานี เนื่องจากเป็นนโยบายของผู้บริหารที่เชื่อมโยงจากการเปลี่ยนแปลงตัวผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย โดยผู้บริหารมีแนวความคิดเกี่ยวกับผู้ประกาศข่าวว่าจะต้องสรรหา คัดเลือกมาจากผู้ที่มีความรู้ที่แท้จริงในด้านงานข่าว และควรจะมีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าว หรือผู้รายงานข่าวมาก่อน ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการนำเสนอข่าว

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติความเป็นผู้มีความรู้ สันทัดในการทำงานข่าว การมีประสบการณ์ในการรายงานข่าว การมีประสบการณ์ในการรายงานข่าว จัดทำสตูปีข่าวต่าง ๆ เป็นหลัก และให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอกในเรื่องรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ และน้ำเสียงรองลงมาตามลำดับ

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

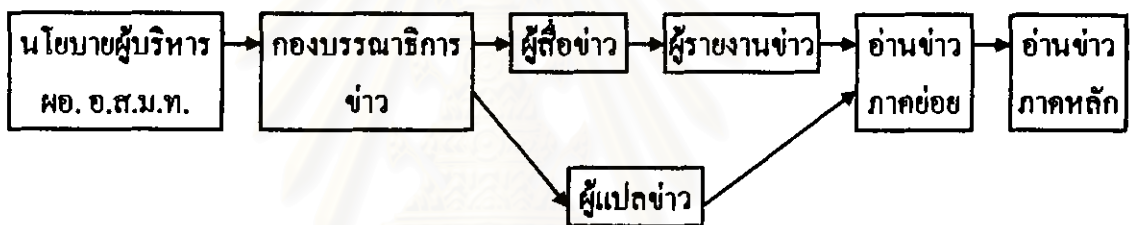
สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้มอบหมายให้กองบรรณาธิการข่าวเป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาผู้สื่อข่าวที่มีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวมา โดยพิจารณาจากผลงานการทำงาน การรายงานข่าวนอกสถานที่ และนำมาทดสอบอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ หากผู้สื่อข่าวคนใดมีความสามารถในการอ่านข่าว นำเสนอข่าวได้ ก็จะพิจารณาให้เป็นผู้ประกาศข่าวควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าว

การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ผู้สื่อข่าวคนใดได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีก็จะฝึกฝนให้อ่านข่าวในห้องส่ง ก่อนที่จะพิจารณาให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคสั้น หรือผู้ประกาศข่าวในรายการข่าวภาคหลักต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศโดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.14 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการได้เด้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ในระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ อรวรรณ กริมวิรัตน์กุล, ชัยนันท์ สันติวาสะ, วราภรณ์ เจริญพาณิชย์, ลีฤทธิ์ ลือภิญญา, ลักษณ์สุตา รักษากิจ, กิติมา ณ ถลาง, ภสพงษ์ สายประเสริฐ เป็นต้น

5.2.4.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2535 อันนับได้ว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าในทางการสื่อสารมวลชนของประเทศไทย ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างการนำเสนอข่าวสารอย่างเสรี รายการข่าวนับว่าเป็นรายการที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในวงกว้าง รูปแบบการนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์หลายช่องเปลี่ยนแปลงไป ในเชิงเจาะลึกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลในข่าวเพิ่มเติม การรายงานข่าวทางโทรศัพท์หรือการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม ทำให้ผู้ประกาศข่าวต้องปรับตัว แต่จากการสำรวจ พบว่ายังมีผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการฝากฝังจากผู้ใหญ่ในสถานีให้ก้าวขึ้น

มาเป็นผู้ประกาศข่าว แม้ว่าผู้ประกาศข่าวเหล่านี้จะไม่เคยตกถูกตืออยู่กับข่าว หรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หากแต่โครงสร้างของสถานีที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย จึงมีผู้ใหญ่ใช้อำนาจหน้าที่ขอร้อง ผากฝืนมายังบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวให้พิจารณาบุคคลของตนเองมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยไม่ผ่านขั้นตอนใด ๆ ทั้งสิ้น

"อย่างสกาวัฒน์เขามาอ่านข่าวได้ เพราะ ผอ. ให้มาอ่าน (หมายถึง นายประสิทธิ์ หิระนันท์ อดีตผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย) ตอนนั้นเขาเป็นเลขา ผอ. อรสา เขาได้อ่านข่าวเพราะเขาสวย แต่ไม่เคยมีความรู้เรื่องข่าวเลย เขาไม่มีพรสวรรค์ทางนี้ แต่เขาอยากออกหน้าจอตีวี่ แล้วเขาก็ไม่มาตกตือกับข่าว ถึงเวลาก็มาอ่านข่าวอย่างเดียว ที่เขามาอ่านข่าวได้ เพราะผู้ใหญ่ชอบว่าเขาสวย ผู้ใหญ่ชอบคนสวย ความสวยมาก่อน" (ขจรศักดิ์ ทิพย์ทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

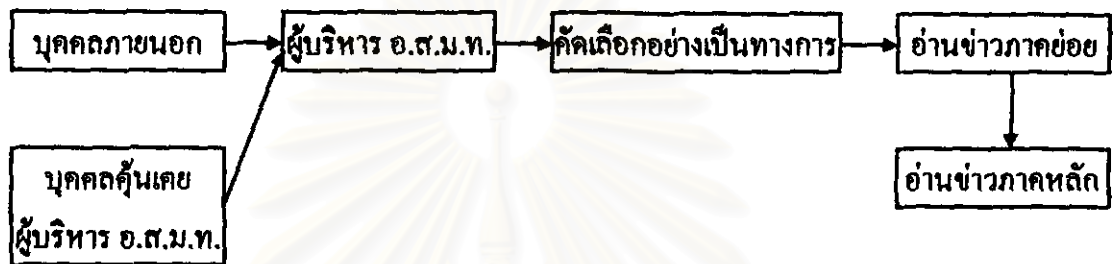
ผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้บริหารใน ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มีใบหน้าสวยงาม บุคลิกดี การออกเสียงภาษาไทยชัดเจน หากแต่ไม่มีความรู้ด้านงานข่าว การพิจารณาของผู้บริหารมักจะดูที่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดปัญหาการอ่านข่าวผิดพลาดขึ้นเสมอ ๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. พบว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

โดยที่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์มีลักษณะเป็นไปอย่างซ่อนเร้น และผู้ประกาศข่าวที่ได้รับการสรรหามาโดยระบบอุปถัมภ์ มักจะไม่เปิดเผยว่าตนเองมีที่มาอย่างไร ลักษณะการคัดเลือกที่สำคัญ จึงแอบแฝงมาในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวในลักษณะต่าง ๆ เช่น จากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ การถึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้บริหารที่มีอำนาจในสถานีหรือในองค์กร โดยผู้ประกาศข่าวที่มาจากกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ส่วนใหญ่ก็จะเข้ามาฝึกฝนการอ่านข่าว และได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ในข่าวภาคต้นของสถานี หรือข่าวภาคหลักเช่นกัน

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.15 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ในระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ สกาวรัตน์ ถาวรศิริ, จารุจิต นวพันธุ์, พิระพัฒน์ วัฒนาภิรมย์ เป็นต้น

5.2.5 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

ในยุคแรกของการออกอากาศนั้น การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวเป็นหน้าที่ของฝ่ายรายการ ซึ่งจะมียหน้าที่ในการพิจารณา สรรหา สึกฝน ดูแล และจัดเวรอ่านข่าวให้ผู้ประกาศทั้งหมด โดยที่ฝ่ายข่าวไม่มีหน้าที่หรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวเลย คงมีหน้าที่แค่การผลิตเนื้อหาข่าวเพียงอย่างเดียว จบจบในปี พ.ศ. 25... ช่อง 11 ได้ปรับปรุงการนำเสนอข่าวรูปแบบใหม่ โดยได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อปรับปรุงพิจารณาโดยมีนายชั้น พูนสมบัติ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ตำแหน่งในสมัยนั้นเป็นประธาน ร่วมด้วยกรรมการที่มาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของกรมประชาสัมพันธ์ และช่อง 11 ได้มีการเปิดรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของช่อง 11 ในครั้งนี้ทางฝ่ายรายการยังคงทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสรรหาบุคคล

การประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวครั้งนั้นได้รวมเอาคนในกรมประชาสัมพันธ์ และในสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 มาคัดเลือกพร้อม ๆ กับบุคคลภายนอกที่เปิดรับสมัครด้วย ในการคัดเลือกผู้ประกาศครั้งนั้น มีผู้ผ่านการพิจารณาจำนวน 10 คน ส่วนใหญ่จะเป็นคนในกรมประชาสัมพันธ์ที่สามารถผ่านการคัดเลือกและโดยเฉพาะเป็นเจ้าหน้าที่จากฝ่ายราชการ ฝ่ายข่าว มีผ่านเข้ามาได้เพียง 1 คน คือ ชูชาติ เทศทิแฉง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้เข้าร่วมผลิตและปรับปรุงรายการข่าวร่วมกับช่อง 11 ในสมัยที่ นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี และมีนายปิยะฉัตร วัชรารณห์ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้เข้าร่วมภายใต้เป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท เอเชียวิชั่น จำกัด ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล นอกจากจะเข้ามาปรับปรุงการทำข่าวแล้ว ยังได้เปลี่ยนโฉมหน้าผู้ประกาศข่าวช่อง 11 ใหม่ ด้วยการประกาศนโยบายให้ผู้ประกาศข่าว ต้องเป็นผู้รู้เรื่องข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

จากนโยบายดังกล่าว ทำให้บรรดาผู้ประกาศข่าวที่ส่งมาจากฝ่ายราชการ ต้องถูกคัดอ่านข่าวกระทันหัน เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องข่าว เพราะส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งมาอ่านข่าว จะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หรือไม่กี่มาจากสำนักบริหาร ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้นำเอาพนักงานของตนเองเข้ามาร่วมเป็นผู้ประกาศข่าวด้วย คือ อติศักดิ์ ศรีสม และ สมฤทธิ์ ลือชัย

ต่อมาเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา พันวาระการบริหารประเทศ ส่งผลให้ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล และทีมงานต้องออกจากช่อง 11 ส่งผลให้ทีมผู้ประกาศข่าวของ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ต้องถอนตัวออกจากการอ่านข่าวไปในที่สุด แต่ยังคงเหลือ สมฤทธิ์ ลือชัย ที่ยังคงได้เป็นผู้ประกาศข่าวภาคเที่ยงต่อไป ส่วนอติศักดิ์ ศรีสมย้ายไปเป็นผู้ดำเนินรายการกรอกลงสถานีการณ

จวบจนในยุคปัจจุบัน ผู้ประกาศข่าวของช่อง 11 ก็กลับไปสู่ยุคเดิมที่ฝ่ายราชการเป็นผู้สรรหา คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวเช่นเดิม โดยได้นำผู้ประกาศข่าวที่ถูกถอดถอนจากยุค ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ออกไปให้กลับเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวดังเดิม อาทิ ชูชาติ เทศทิแฉง

นอกจากนี้ในการสรรหา คัดเลือกผู้ประกาศข่าวในช่วงที่ผ่านมา ฝ่ายรายการก็ยังคงประกาศรับสมัครบุคคลภายนอกเข้ามาเสริมทีมอยู่ตลอดเวลา การรับสมัครค่อนข้างจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามักจะเป็นการฝากฝังจากผู้ใหญ่ในกรมประชาสัมพันธ์ เป็น "เด็กเส้น" หรือ "เด็กฝาก" แทบทั้งสิ้น

"ปัญหาเด็กฝากก็มี 2 ส่วน ส่วนหนึ่งก็มีความสามารถพอจะไปไหน เมื่อเรามาพัฒนาหรือมาเทรนอีกหน่อย ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร อีกส่วนหนึ่งก็คือคนที่ไม่มีคุณสมบัติทางด้านนี้แล้ว จะฝากเข้ามาอย่างไรก็เซ็นให้ไปไม่ไหว สำหรับที่ฝากมาแล้วบุคลิก รูปร่าง หน้าตา คุณสมบัติ ถ้ามันไม่ได้ เขาก็ไม่กล้าฝากเข้ามา เพียงแต่ว่าที่ฝากเข้ามานี้ บุคลิก หน้าตาพอไปได้ แต่ความสามารถไม่เหมาะสมอีกหลายอย่างไม่ได้ ตรงนี้เป็นส่วนที่ลำบากใจมาก" (ทินรัตน์ ตั้งจะพิทักษ์, ตัมภานนท์, 16 มิถุนายน 2542)

ในส่วนนโยบายการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 โดยภาพรวม ค่อนข้างแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากจะ ไม่มีการวางตัวผู้ประกาศข่าวตามลักษณะหรือภาคการนำเสนอข่าวอย่างชัดเจน ผู้ประกาศข่าวแต่ละคนจะอ่านข่าวสลับกันไปตามตารางการอ่านข่าวที่ฝ่ายปกครองกำหนดให้ โดยไม่ได้คำนึงถึงการจัดวางตัวผู้ประกาศข่าวให้มีความเด่นในแต่ะภาคของการนำเสนอข่าว ยกเว้นในข่าวกีฬาที่มีการวางตัวผู้ประกาศไว้โดยเฉพาะ

กล่าวโดยสรุปแล้วจะพบว่า กระบวนการพิจารณาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบันสามารถจัดแบ่งกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

5.2.5.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.5.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยดึงเอาบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

5.2.5.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

5.2.5.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ในราวปี พ.ศ. 2539 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้มีนโยบายปรับปรุงการนำเสนอข่าวครั้งใหญ่ โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับโฉมผู้ประกาศข่าวใหม่ เพื่อให้แข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่มีผู้ประกาศหน้าใหม่ ๆ เข้ามาเสริมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ประจวบกับการขึ้นมารับตำแหน่งของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์คนใหม่ในขณะนั้น คือ นายอรุณ งามดี จึงมอบหมายให้ นายชั้น พุทสมบัติ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ในขณะนั้นเป็นประธานในการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

ในการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น มีนโยบายที่ต้องการหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ที่มิใช่คนภายในสถานีหรือเจ้าหน้าที่ในกรมประชาสัมพันธ์ดั้งที่เคยกระทำมา เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกอายุน้อย ๆ เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว จึงได้ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ โดยการประกาศรับสมัครทั้งหน้าจอโทรทัศน์ และสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งได้ปิดเป็นประกาศของทางราชการเป็นระยะเวลาจนถึง 1 เดือน แต่อย่างไรก็ตามในการประกาศรับสมัครครั้งนั้น ได้เปิดโอกาสให้คนในหมายถึง บรรดาเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 11 เข้าร่วมการคัดเลือกด้วย

การประกาศรับสมัครในครั้งนั้น มีผู้สมัครเพียง 200 คน เนื่องจากมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครว่าจะต้องได้รับใบอนุญาตผู้ประกาศจากคณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยหรือ ก.บ.ว. ด้วย จึงทำให้ออกผู้สมัครไม่สูง

"ตอนนั้นเรามีการบังคับว่าผู้สมัครจะต้องมีใบ กบว. ด้วย เพราะ ช่อง 11 เป็นราชการ เราต้องมีระเบียบของทางราชการมากำหนด โดยเฉพาะผู้ที่จะมาเป็นผู้ประกาศ จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่กระจายเสียง ต้องมีใบ กบว. ด้วย ถ้าเราไม่ระบุว่าเขาจะต้องมีใบ กบว. คนก็จะมาสมัครมาก แล้วเราก็ต้องเสียเวลามาคัดออก ผู้รับคนที่ไม่มีใบ กบว. เลยจะดีกว่า" (ทินรัตน์ ตังจะพิทักษ์, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2542)

สำหรับวิธีการในการคัดเลือก ก็จะนำผู้สมัครทั้งหมด มาทดสอบอ่านข่าว โดยผ่านกล้องโทรทัศน์ แล้วอัดเทป ซึ่งคณะกรรมการคัดเลือกจะนั่งดูการอ่านอยู่ด้วย หลังจากนั้นเป็นเวลา 1 เดือน

ก็ประกาศผลการคัดเลือก ซึ่งได้ผู้สมัครที่สามารถผ่านการคัดเลือก จำนวน 6 คน ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผ่านการคัดเลือกเข้ามาถึง 4 คน ได้แก่ ชูชาติ เทศติแดง, สุชมาต บุญยะกร, จิราพูน ลีมวณิชรัตน์ และ สุพัชรินทร์ โพธิ์ทองนาค

"แต่เดิมเป็นผู้ประกาศรายการของช่อง 11 เห็นเขามีการเปิดรับผู้ประกาศข่าวก็อยากจะลองดูเพื่อลบคำสบประมาทของคนบางคนที่อ่านข่าวไม่ได้ เขาหาว่าสวยแต่รูป ก็เลยลองฝึกฝนดู แอบไปสอบ กบว. ให้ผ่าน แล้วก็ติดตามข่าวทุกวัน สอบคัดเลือกเข้ามาจากคนเป็นร้อย แล้วก็สอบอ่านจนเหลือ 6 คนสุดท้าย คิดว่าที่สอบได้เพราะภาษาไทยเราดี ออกเสียงควบกล้ำอักษรชัดเจน แล้วเราก็ติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ทุกวัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย" (สุชมาต บุญยะกร, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2542)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ประกาศที่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่จากฝ่ายรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 แทบทั้งสิ้น ส่วนเจ้าหน้าที่จากฝ่ายข่าวมีรองลงมา และเมื่อจัดเวร

หลังจากการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการในครั้งนี้แล้ว สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็ไม่ได้ใช้วิธีการคัดเลือกด้วยวิธีการดังกล่าวอีกเลย ถึงแม้จะมีการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าว แต่ก็ประกาศเป็นการภายใน และมักจะคัดเลือกจากบุคคลที่ได้รับการฝากมาจากบรรดาผู้ใหญ่นิยมในกรมประชาสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่

"ส่วนใหญ่หลังจากที่เราเคยมีการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการไปแล้ว ก็ไม่ได้มีการเปิดรับกันอีก ก็จะรับกันภายในกรมประชาสัมพันธ์ ดูว่าใครมีแววที่จะพอมารับอ่านข่าวได้บ้าง ก็จะให้มาทดสอบหน้ากล้อง" (ชูชาติ เทศติแดง, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 พบว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องจากสถานีได้มีนโยบายในการปรับปรุงรายการข่าว โดยมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงผู้ประกาศข่าว โดยต้องการผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่เข้ามาทดแทนผู้ประกาศข่าวรุ่นเก่า ประกอบกับการเปลี่ยนแปลง

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติในเรื่องการอ่านออกเสียงเป็นหลัก โดยกำหนดให้ผู้สมัครต้องได้รับใบอนุญาตผู้ประกาศจากคณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยหรือ กบว. เป็นหลัก

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

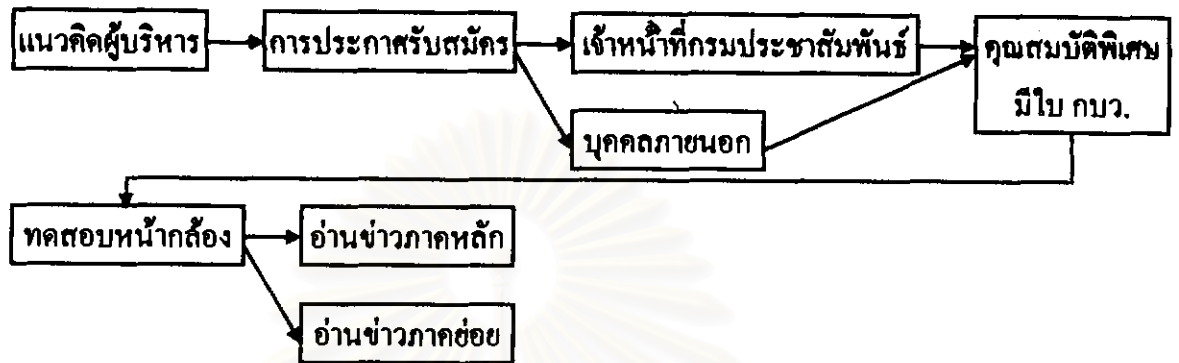
สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อคัดเลือก ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ส่วนวิธีการคัดเลือกสถานีได้จัดทดสอบให้ผู้สมัครอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ โดยให้ความสำคัญกับการอ่านออกเสียง ส่วนคุณสมบัติภายนอก รูปร่าง หน้าตา เป็นเรื่องรองลงมา สำหรับการตัดสินใจว่าจะให้บุคคลใดได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานี ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการคัดเลือกเป็นหลัก ซึ่งมีรองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นประธาน

การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ได้คัดเลือกผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นก็จะได้รับมอบหมายให้ผู้ประกาศข่าวในข่าวภาคสั้น และข่าวภาคหลักของสถานีทันทีโดยไม่ต้องฝึกการอ่านอีกเลย

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.16 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ในระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ ชูชาติ เทศติเตง, สุพมาต บุญยะกร, จิราพูน ถิ่นวนิชรัตน์, สุพัชรินทร์ โพธิ์ทองนาค เป็นต้น

5.2.5.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

ในยุคแรกของการเริ่มแพร่ภาพออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผู้ประกาศข่าวส่วนใหญ่จะถูกดึงตัวมาจากเจ้าหน้าที่กระจายเสียงของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย เนื่องจากมีประสบการณ์ในการอ่านข่าววิทยุมาก่อนแล้ว เพียงแต่สรรหามูลค่าที่มีหน้าตาและบุคลิกพอจะออกอากาศได้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว

แต่มีผู้ประกาศข่าวคนหนึ่งซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ แต่ได้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว เธอคือ ทดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ อดีตผู้ประกาศข่าวจากช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และบริษัท แปซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

การเข้ามาอยู่ในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวของทดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ ก็มีเหตุผลมาจากการที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เพิ่งเริ่มออกอากาศ ยังขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะผู้ประกาศข่าว แม้ว่าจะดึงตัวเจ้าหน้าที่อ่านข่าวของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยมาแล้วก็ตาม ก็ยังไม่เพียงพอในการจัดเวรอ่านข่าว ประกอบกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น ล้วนมีหน้าที่ประจำรับผิดชอบอยู่แล้ว

จึงไม่สามารถปลีกเวลามาอ่านข่าวโดยตลอด นายวิจิตร วุฒิชัยพล ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ในสมัยนั้น จึงได้ทาบทามให้ถัดดาวัตย์ วงศ์ศรีวงศ์ มาร่วมเป็นผู้ประกาศข่าว ซึ่งในขณะนั้น ถัดดาวัตย์ วงศ์ศรีวงศ์เองก็มีธุรกิจกับช่อง 11 โดยการเป็นผู้ผลิตรายการสารคดี

ในปี พ.ศ. 2538 นับได้ว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงในสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นอย่างมาก เมื่อ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ในนามของบริษัท เอเชียวิชั่น จำกัด ได้เข้าร่วมผลิตรายการข่าวกับช่อง 11 นอกเหนือจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการนำเสนอข่าวภาคต่าง ๆ แล้ว ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ยังได้ปรับปรุงทีมผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานีอย่างไม่เคยมีผู้บริหารสถานีคนใดของ ช่อง 11 ทำมาก่อน โดยการประกาศนโยบายที่ให้คนที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ต้องเป็นบุคคลที่รู้เรื่องข่าว คุกคติดอยู่กับงานข่าว หรือเป็นผู้สื่อข่าว นอกจากนั้นก็พิจารณาดูบุคลิก หน้าตา และการออกเสียงภาษาไทย รวมทั้งไหวพริบในการสัมภาษณ์

จากนโยบายดังกล่าวนี้ของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ทำให้บรรดาผู้ประกาศข่าวที่ทำหน้าที่อยู่เดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากฝ่ายรายการของสถานี ต้องถูกงดการอ่านข่าวโดยกระทันหัน คงเหลือแต่ชูชาติ เทศติแดง ผู้ประกาศข่าวที่เป็นผู้สื่อข่าวของช่อง 11 ด้วย ยังคงทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวต่อไป ดังนั้นเมื่อผู้ประกาศข่าวตามนโยบายใหม่ของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล มีจำนวนลดลง ทำให้ทุกคนที่เหลืออยู่ เช่น ชูชาติ เทศติแดง, จิราพูน ถิมาฉิรินทร์ ต้องทำงานกันอย่างหนัก ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล จึงตัดสินใจดึงเอาสมฤทธิ์ ถิอชัย และอดิศักดิ์ ศรีสม พิธีกรรายการประเทศไทยรายวัน เข้ามาร่วมทีมผู้ประกาศข่าวของช่อง 11 ด้วย

การนำเสนอข่าวรูปแบบใหม่ของช่อง 11 ภายใต้การบริหารงานของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สามารถดำเนินการไปได้เพียง 2 ปี เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลนับจากนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี มาถึงนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และมีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์จากนายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ มาเป็นคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ทำให้ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล และทีมงานจากบริษัท เอเชียวิชั่น จำกัด ต้องยกเลิกการทำข่าวร่วมกับช่อง 11 ไป

นับตั้งแต่นั้น ผู้ประกาศข่าวที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ดึงเข้ามาร่วมงานก็ต้องลาออกจากการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคหลัก คงเหลือแต่เพียงสมฤทธิ์ ถิอชัย ที่ย้ายมาเป็นผู้ประกาศข่าวใน

ข่าวภาคเที่ยง จากนั้นช่อง 11 ก็ไม่มีนโยบายในการสรรหาบุคคลที่มีความสามารถ โดดเด่นเข้ามาเป็น ผู้ประกาศข่าวอีก

กล่าวโดยสรุปแล้วกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พบว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้ใช้กระบวนการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารฝ่ายข่าวที่ต้องการดึงดูดผู้ชม และแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ประกอบกับเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งควบคุมดูแลสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเสนอรายการข่าว โดยการปรับเปลี่ยนทีมผู้ประกาศข่าวนอกเหนือไปจากเนื้อหาและรูปแบบของรายการ

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนั้น โดยส่วนใหญ่สถานีให้ความสำคัญกับคุณสมบัติ ความเป็นผู้รู้ และมีประสบการณ์ด้านการทำงานข่าว และเป็นผู้คลุกคลีอยู่กับงานข่าวเป็นหลัก รวมทั้งจะต้องมีความสามารถในด้านการสัมภาษณ์ มีไหวพริบ และปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยมีคุณสมบัติด้านรูปร่าง หน้าตา การอ่านเป็น เรื่องรองลงมา

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สำหรับขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ และความเห็นของผู้บริหารฝ่ายข่าวเป็นหลัก โดยในยุคนั้นคือ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ซึ่งจะเป็นผู้มีสิทธิ์ขาดในการตัดสินใจว่าจะคัดเลือกบุคคลใดเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศ โดยวิธีการคัดเลือกก็จะดึงบุคคลใกล้ชิดและเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาทำหน้าที่เฉพาะการอ่านข่าวภาคหลักเพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องผ่านการฝึกอบรมหรืออ่านข่าวภาคสั้นก่อนแต่อย่างใด

ดั่งที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.17 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ อธิศักดิ์ ศรีสม, สมฤทธิ์ ถือชัย เป็นต้น

5.2.5.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสถานีโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยรัฐอย่างเข้มงวด ประกอบกับการบริหารงานโดยระบบราชการ ซึ่งมีผู้บริหารสูงสุดคือ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกรมประชาสัมพันธ์ แม้ในส่วน of กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว จะพบว่าสถานีมีระเบียบการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน หากแต่วิธีการสรรหาและการคัดเลือกในทางปฏิบัติ จะพบว่ามีบุคคลบางส่วนได้เข้าสู่อาชีพผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งนับเป็นรูปแบบหลักของระบบความสัมพันธ์ของสังคมไทยในอดีตกาล ซึ่งมีนับตั้งแต่สมัยอดีตที่เริ่มมีกระทรวง ทบวง กรม แม้ปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า กระบวนการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานในหน่วยราชการมักจะใช้ระบบอุปถัมภ์

กรณีการสรรหาผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็เช่นกัน จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้รับบุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งผู้ประกาศข่าว เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หลายคน โดยผ่านกระบวนการคัดเลือก โดย

การประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการ การดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ โดยขั้นตอนการรับสมัครประกาศข่าวในลักษณะดังกล่าว มีลักษณะแอบแฝง และเป็นการกระทำในลักษณะซ่อนเร้น หากที่คนภายนอกจะทราบ นอกจากบุคคลที่อยู่ในสถานีสถานีโทรทัศน์เท่านั้นที่รู้กันภายใน และเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผู้ประกาศข่าวที่มีที่มาโดยการอุปถัมภ์ดังกล่าวนี้ พบว่ามักจะมีความรู้จักมักคุ้นกับผู้ใหญ่ หรือผู้บริหารสถานีหรือผู้ที่มีอำนาจในการควบคุม กำกับดูแลสถานีสถานีโทรทัศน์ เช่น เป็นญาติ พี่น้อง ลูก หลาน หรือเป็นบุคคลที่คุ้นเคยใกล้ชิดสนิทสนมกัน

"อย่างที่ยอมรับว่าคุณพ่อคุณแม่ของเราทำงานอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ เขาเห็นว่าเราจบมาทางด้านนี้ก็ให้ลองมาสอบดู ที่แรกก็เป็นผู้สื่อข่าวก่อน แล้วก็ขอย้ายไปอ่านข่าว ท่านก็ช่วยแนะนำเรากับเจ้าหน้าที่ ส่วนหนึ่งเราก็รู้จักมักคุ้นกันอยู่แล้ว เขามาก็ไม่ยากอะไร" (โสมอุษา บุรณะเหตุ, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2542)

อย่างไรก็ตามแม้การสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จะใช้หลักของความเมตตาและความสัมพันธ์ทางเครือญาติของผู้มีอำนาจในสถานี หรือในกรมประชาสัมพันธ์ แต่ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลเหล่านั้นด้วยว่า จะมีคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าวหรือไม่

"เรื่องเด็กฝากก็มีอยู่แล้ว มันมีสองส่วน ส่วนหนึ่งก็มีความสามารถพอจะไปไหนเมื่อเราพัฒนาอีกหน่อย ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร อีกส่วนหนึ่งคือ คนที่ไม่มีคุณสมบัติทางด้านนี้แล้ว จะฝากเข้ามาอย่างไรก็ให้เขาเป็นผู้ประกาศไม่ไหว ถ้าหากที่ฝากเข้ามาแล้ว บุคลิก รูปร่าง คุณสมบัติไม่ได้ เขาก็ไม่กล้าฝากเข้ามาอยู่แล้ว เพียงแต่ว่า ที่ฝากเข้ามา บุคลิกหน้าตาได้ แต่ความสามารถไม่เหมาะสมอีกหลายอย่างไม่ได้ ตรงนี้ก็เป็นส่วนที่ลำบากใจ (ทินรัตน์ ตั้งพิทักษ์, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2542)

นอกจากนี้ในส่วนของการบริหารจัดการควบคุมดูแลผู้ประกาศข่าวของสถานีสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งพบว่า ระเบียบการสรรหาคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวเป็นการว่าจ้างในตำแหน่งถูกจ้างชั่วคราว ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสรรหาคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวโดยง่าย โดยเฉพาะการใช้ระบบอุปถัมภ์ที่ผู้บริหารระดับสูงของกรมประชาสัมพันธ์หรือหน่วยงานที่ควบคุมดูแลสถานีสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 สามารถใช้

อำนาจและอิทธิพลฝากฝังบุคคลเข้าเป็นผู้ประกาศข่าว เนื่องจากเป็นเพียงแค่ตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวเท่านั้น

"อย่างที่ช่อง 11 เรามีการรับคนนอกเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวด้วย พวกนี้จะมีตำแหน่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว ที่เราจ้างมาอ่านข่าว เขาก็มีหน้าที่มาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว อ่านจบแล้วก็มารับเงินค่าอ่านไป ส่วนใหญ่ถ้าจะฝากเด็กเขาก็จะฝากในลักษณะคนนอกนี้ เพราะมันไม่มีปัญหาอะไร ส่วนใหญ่พวกนี้ดูนามสกุลก็รู้ ก็จะเป็นลูกหลานคนในกรมประชาสัมพันธ์ บางทีนักการเมืองก็ฝากมาบ้าง เวลาเขาทำผิด ก็ลงโทษลำบาก เพราะต้องดูนามสกุลก่อน" (ชูชาติ เทศสิทธิ์, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2542)

เช่นเดียวกับที่นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค อดีตหัวหน้าฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ได้กล่าวไว้ในกรณียุติการให้สัมภาษณ์กับนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (2531) ว่า ปัญหาของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ก็คือปัญหาเรื่องบุคลากรที่ส่วนหนึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว

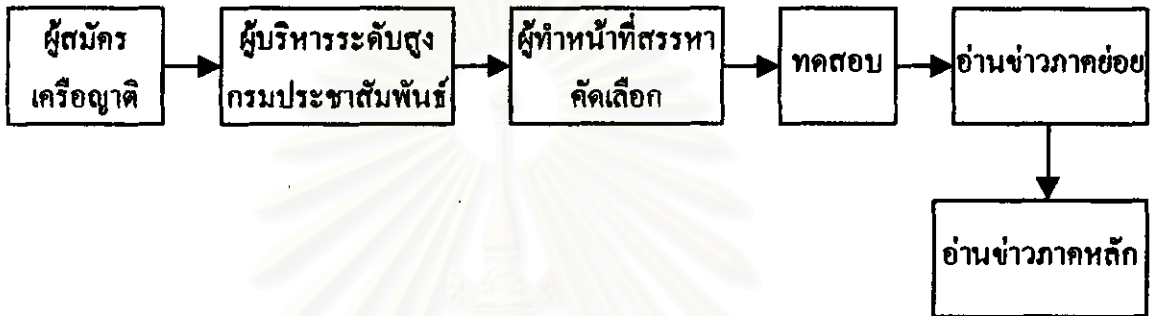
"บุคลากรของที่นี่ ครั้งหนึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเมื่อแก่แล้ว เขาก็ไปอยู่ที่อื่น อันนี้ เราคุยได้เลยว่า ทุกช่องที่มีอยู่ในขณะนี้ คนที่ทำงานหลัก ๆ มาจากช่อง 11 ทั้งสิ้น พวกนี้เขามาอยู่กับเราพักหนึ่งไม่ได้รับการบรรจุ เพราะว่าตัวเองเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราว ก็ต้องหนีออกจากระบบนี้ไป ตอนนี้ก็มีหลายคนถูกทาบตามตัวจากหลายช่อง กำลังจะหนีจากเราไปเหมือนกัน"

กล่าวโดยสรุปแล้วกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 พบว่ามีลักษณะที่สำคัญดังนี้

โดยที่กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ มีขั้นตอนการรับสมัครคัดเลือกที่ผิดปกติ จากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ เนื่องจาก จะเป็นการเปิดรับสมัครเป็นการภายใน ในตำแหน่งอัตราลูกจ้างชั่วคราว การรับสมัครคัดเลือกจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูงในสถานี ที่มีอำนาจในการสรรหา คัดเลือก ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่บุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ประกาศข่าว มักเป็นบุคคลที่เป็นเครือญาติใกล้ชิดของผู้มีอำนาจในการควบคุมสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 อย่างไรก็ตามการที่บุคคลเหล่านี้จะผ่านการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและความสามารถของตนเองด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.18 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535 -2542 มีดังต่อไปนี้คือ ขนิษฐา วงศ์นาค, ไสมฤษา นูระณะเหตุ

5.2.6 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สำหรับสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ถือว่าเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งล่าสุดที่เปิดดำเนินการแพร่ภาพออกอากาศ ดังนั้นในส่วนความเป็นมาในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ย่อมมีความแตกต่างจาก สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ที่เปิดดำเนินการมายาวนานแล้ว โดยที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เป็นสถานีโทรทัศน์ที่ก่อตั้งด้วยเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ของสถานีที่มุ่งเน้นในการนำเสนอรายการประเภทข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีเงื่อนไขในการกำหนดสัดส่วนรายการประเภท ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร มีจำนวนสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 70

ดังนั้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จึงนับเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรก ที่ได้ประกาศนโยบายว่าเป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อข่าวสาร โดยสามารถนำเสนอข่าวสารได้อย่างเสรี รายการข่าวของทางสถานี

จึงได้รับความสนใจ และจับตามองจากสังคมโดยเฉพาะ ในส่วนบุคลากรด้านงานข่าว โดยเฉพาะตัวผู้ประกาศข่าว

ก่อนที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จะเริ่มแพร่ภาพออกอากาศ ในราวปลายปี พ.ศ. 2538 ได้เปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่จำนวนมาก โดยเฉพาะฝ่ายข่าว การรับสมัครผู้ประกาศข่าวในขณะนั้น สถานีมิได้ระบุว่ารับสมัครในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวโดยตรง แต่จะรับสมัครผู้สื่อข่าวที่สามารถอ่านข่าวได้ เนื่องจากในครั้งนั้นสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีนโยบายรับสมัครผู้ประกาศข่าวคือ ต้องเป็นผู้สื่อข่าว

"นโยบายของไอทีวีในการรับสมัครผู้ประกาศข่าว คือ เขาเป็นผู้สื่อข่าว แต่ในความเป็นจริง มักไม่ได้ตามที่เราคิด เนื่องจากเรามีปัญหาในการรับสมัครผู้สื่อข่าวทีวี ส่วนใหญ่จะมีข้อจำกัดในการเป็นผู้ประกาศข่าว เช่น เรื่องการออกเสียง บุคลิก หน้าตาไม่ถึงจุดผู้ชม บางคนก็หน้าตาดีก็เป็นผู้สื่อข่าวไม่ได้ เขาไม่มาอยู่กับข่าว มาดถูกกับข่าว เขาไม่ยอมติดตามข่าว ผมเห็นว่าการเป็นผู้ประกาศข่าวได้เขาต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาระยะหนึ่งก่อน" (กิตติ สิงหาปัด, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

ในการเปิดรับสมัครผู้สื่อข่าวที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวนั้น มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครมากพอสมควร แนวทางการคัดเลือกส่วนใหญ่จะคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน จากนั้นก็จะคัดเลือกผู้ที่มีหน้าตาและบุคลิกที่พอจะออกอากาศได้มาฝึกฝนในการอ่านข่าว การออกเสียงโดยการจ้างอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในการออกเสียง มาฝึกอบรมให้กับบรรดาผู้สื่อข่าวที่ได้รับการคัดเลือกให้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวในจำนวนนี้ได้แก่ กิตติ สิงหาปัด, นารากร ดิษายน, ดวงพร อัสววิไล, กัทรพร สังข์พวงทอง, วิศาล คุณคิดถก

"เคยเป็นผู้สื่อข่าววิทยุได้ประมาณ 2 ปี จึงมีโอกาสเป็นผู้ประกาศข่าวทางวิทยุ และได้เริ่มเรียนรู้งานโทรทัศน์ ทำตลับพิเศษเป็นตอน ๆ พอประมาณปี พ.ศ. 2539 ไอทีวีเปิดรับสมัคร จึงได้มาสมัครเป็นผู้สื่อข่าวสายการเมือง และได้มีการทดสอบการเป็นผู้ประกาศข่าวด้วยการเทศน์หน้ากล้องก็ได้รับการคัดเลือกให้อ่านข่าวตั้งแต่ไอทีวีเปิดสถานีช่วงแรก จนกระทั่งปัจจุบันก็ทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวสายการเมืองไปด้วย" (ดวงพร อัสววิไล, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มแพร่ภาพออกอากาศไปได้เกือบ 2 ปี ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการรับสมัครผู้ประกาศข่าวใหม่ เนื่องจากได้รับการติติงจากผู้บริหารบริษัทว่าบรรดาผู้ประกาศข่าวของไอทีวี "ไม่สวย" รวมทั้งบางคนไม่มีบุคลิกที่ดี ประกอบกับมีเสียงวิพากษ์

วิจารณ์จากสื่อมวลชนทั่วไปในทำนองเดียวกัน สถานีจึงได้ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแบบใหม่ โดยมุ่งรับผู้ประกาศข่าวเพียงอย่างเดียว และไม่จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน ทำให้การประกาศรับสมัครครั้งนั้นมีผู้ให้ความสนใจมาสมัครนับพันราย แต่ผลสุดท้ายสถานีกลับคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวได้เพียง 1 คนเท่านั้น ได้แก่ วราภรณ์ สมพงษ์

ทั้งนี้สาเหตุมาจากการที่ผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านข่าว ประกอบกับไม่มีความสนใจในงานอย่างจริงจัง เมื่อต้องผ่านการฝึกฝนในการทำข่าว จึงไม่สามารถจะผ่านการพิจารณาคัดเลือกของสถานี

"ตอนรับสมัคร เราดูรูปไปด้วย ดูการศึกษา กิจกรรมที่ทำระหว่างเรียน มีคนมาสมัครเป็นพันคน เราคัดเอามาสัมภาษณ์ 100 คน มาคุยกัน ให้รายงานข่าว ฟังน้ำเสียง รายงานสด ดูวิธีการเล่าเรื่อง ถ้าดีเรื่อง เราดูจากบุคลิก ดูท่าทาง จาก 100 เราคัดเหลือ 10 คน จาก 10 คน คัดมาสัมภาษณ์ได้มา 6 คน เขาก็มาแข่งกันอีกที เราให้การบ้าน เตรียมเรื่องมารายงาน ให้เขาแต่งมาเอง 6 คน เราเอาเขามาเทรนทุกวัน ให้เขาท่องอ่านข่าว มีกล้องจับจริง 2 เดือน เราก็ประเมิน ไป ๆ มา ๆ เหลือแค่ 1 คน อีก 5 คน ไปได้งานใหม่" (อัชมา สุวรรณปากแพรก, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

หลังจากที่สถานีไม่ประสบความสำเร็จในการสรรหาผู้ประกาศข่าว โดยการเปิดรับสมัครในครั้งนั้น จึงได้หันกลับมาใช้วิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวเช่นเดิม กล่าวคือ พยายามคัดเลือกสรรหาจากบรรดาผู้สื่อข่าวในสถานีที่พอมีหน้าตาและบุคลิกที่พอจะออกอากาศได้ มาฝึกฝน และพัฒนาเพื่อทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ในจำนวนนี้ได้แก่ ดวงพร อัสววิไล

ในจำนวนผู้ประกาศข่าวของไอทีวี นอกจากการพิจารณาคัดเลือกจากบรรดาผู้สื่อข่าวของสถานีและการเปิดรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการแล้ว สถานียังได้พิจารณาสรรหาโดยการจัดการประกวดไอทีวีอวอร์ดผู้ประกาศข่าวด้วย นับเป็นมิติใหม่ของการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่ไม่เคยมีสถานีโทรทัศน์ช่องใดเคยทำมาก่อน โดยการประกวดครั้งนั้น ไอทีวีได้ สายสวรรค์ ขยันยิ่ง เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวของสถานีอีก 1 คน

ดังที่ได้กล่าวมาโดยลำดับแล้ว พบว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี นับตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2539 จวบจนถึงปัจจุบัน มีลักษณะ 2 ประเภท ดังนี้

5.2.6.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการไต่เต้า

5.2.6.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

5.2.6.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

นับตั้งแต่เริ่มเปิดแพร่ภาพออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในปี พ.ศ. 2539 สถานีได้ประกาศรับสมัครเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายข่าวจำนวนมาก เพื่อคัดเลือกเป็นพนักงาน ทั้งนี้เนื่องจากสถานีมีนโยบายที่ประกาศต่อสาธารณชนว่าจะนำเสนอรายการประเภทข้อมูลข่าวสารสูงถึงอัตราร้อยละ 70 สถานีจึงต้องเฟ้นหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านข่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะตำแหน่งผู้ประกาศข่าว ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนและภาพลักษณ์ของสถานีที่เน้นการนำเสนอข่าวสารในสัดส่วนสูง รวมทั้งการประกาศตัวเป็นสถานีที่เจาะลึกในเชิงการรายงานข้อมูลข่าวสารมากกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ สถานีจึงมีนโยบายอย่างชัดเจนในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว จะต้องเป็นผู้ที่รู้ข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

"แนวทางการคัดเลือกที่เราคิดกันมาตั้งแต่ต้น เราต้องการคนรู้ข่าว เราไม่ชอบเห็นผู้ประกาศข่าวนั่งอ่านข่าวตามสคริปต์ใครก็ตามที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวของเรา ต้องลงสนาม ต้องลงไปคลุกอยู่กับข่าว ทั้งที่สภาฯ ทำเนียบฯ หรือตามเหตุการณ์ต่าง ๆ เพราะเราเชื่อว่าเมื่อเขามานั่งอ่านข่าว เขาจะรู้จักวิธีการทำข่าว รู้ข้อมูลของข่าวโดยแท้จริง ชื่อคน ชื่อยศ ตำแหน่งต่าง ๆ ถ้าสคริปต์เขียนมาผิด เขาจะสามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องอ่านไปทั้งที่ผิด ๆ" (สุภาพ คลังฉาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

ในการประกาศรับสมัครเพื่อสรรหาผู้ประกาศข่าวครั้งนั้น สถานีได้ประกาศรับสมัครในตำแหน่งผู้สื่อข่าวที่สามารถทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวได้ จากนั้นจึงนำผู้สื่อข่าวที่ผ่านการคัดเลือก มาพิจารณาเพื่อทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวด้วย ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกนั้นก็พิจารณาที่ใบหน้า และบุคลิกเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะทุกคนจะมีภูมิหลังที่เหมือนกันอยู่แล้วคือ เคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

"เมื่อ concept ของเราเป็นสถานีเพื่อขายข่าวแล้ว เราจึงต้องทำให้ผู้ประกาศข่าวของเรา เป็นคนที่ประชาชนให้ความเชื่อถือ ดังนั้นในการคัดเลือกเราจึงต้องพิถีพิถัน เราเน้นหลักที่จะต้อง สร้างความน่าเชื่อถือ เป็นคนรู้ข่าว คฤกอยู่กับข่าวตลอดทั้งวัน บุคลิกต้องมีความเหมาะสมดูดี ออกเสียงภาษาไทยชัดเจน โดยเฉพาะการสร้างความน่าเชื่อถือ ผู้ประกาศต้องมีความมั่นใจในการ รายงานข่าว การนำเสนอ ทำให้ผู้ชมรู้ข่าว ผู้ประกาศของไอทีวี เดิมโตมาจากนักข่าว อยู่ในสนามข่าว เป็นหลัก" (อัชฌา สุวรรณปากแพรก, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

เมื่อคัดเลือกผู้สื่อข่าวที่มีบุคลิก และมีแว้วว่าจะสามารถพัฒนาให้เป็นผู้ประกาศข่าวได้ จำนวนหนึ่งแล้ว สถานีได้ว่าจ้างบรรดาอาจารย์และผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การอ่านการออกเสียง การแสดงสีหน้าแว้วตามาฝึกอบรมให้กับบรรดาผู้สื่อข่าวเหล่านี้ จบจนกระทั่งถึงวันแพร่ภาพออก อากาศของสถานี

"เรามีการฝึกอบรม 4 วัน เอาอาจารย์มาจากจุฬามา มีการฝึกอ่านออกเสียง การใช้สายตา กับผู้ชม ให้ผู้เข้ารับการอบรมขึ้นเวทีลองอ่านข่าวดูแล้ว ให้คนที่เข้าร่วมรับการอบรมวิจารณ์ถึงข้อดี และข้อเสียของแต่ละคน เพื่อหาจุดดีจุดด้อยของแต่ละคน นอกจากนี้ยังมีการฝึกแต่งหน้าด้วย บางคนนำที่มามากเลย ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยฝึกด้านการอ่านข่าวเลย ก็สามารถที่จะพูดเล่าข่าว ไปรษย์หัวข่าวต่าง ๆ ออกมาให้ผู้ฟังได้โดยไม่ติดขัด ทั้งที่เขาเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มาก่อน" (เอกชัย สมบูรณ์เจริญ, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2542)

ในบรรดาผู้สื่อข่าวที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประกาศข่าวในครั้งแรก ได้แก่ ดวงพร อัสววิไล, ภัทราพร ตั้งษ์พวงทอง, กิตติ สิงหาปัด และเทพชัย หย่อง โดยเฉพาะ ดวงพร อัสววิไล และ กิตติ สิงหาปัด นั้นเคยเป็นผู้สื่อข่าวของบริษัทแปซิฟิก อินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ของ คร.สมเกียรติ อ่อนวิมลมาก่อน นอกจากนี้บรรดาผู้ประกาศข่าวของไอทีวีจะทำหน้าที่อ่านข่าวแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวเป็นงานหลักด้วย

"ภารกิจแต่ละวันนอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว ยังต้องออกไปทำข่าวด้วย บางทีมีเวรอ่านข่าวช่วงเช้า ช่วงสาย ๆ ก็ออกไปทำข่าว หรือทำสตูปีข่าวที่สถานี เขียนข่าว ลงเสียง ข่าว ติดต่อข่าว คิฉันเป็นผู้สื่อข่าวสายการเมือง ต้องติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสาร โดยตลอด บาง ครั้งมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ก็จะออกไปรายงานข่าวนอกสถานที่" (ดวงพร อัสววิไล, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตามแม้ในระยะแรก ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวีจะได้รับความชื่นชมจากประชาชนโดยทั่วไป แต่ก็ได้รับการติติงจากผู้บริหารของบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นร่วม ว่าผู้ประกาศข่าวหญิงของไอทีวี มีความสวยสู้ผู้ประกาศข่าวของช่องอื่นไม่ได้ สถานีจึงหันมาใช้นโยบายการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวด้วยวิธีการใหม่ โดยการประกาศรับสมัครบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโดยเฉพาะ และไม่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน แต่ในการสรรหาครั้งนั้น สถานีไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้หันกลับมาใช้วิธีการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าวเช่นเดิม

"พอตอนหลังเราไม่ได้ใช้นโยบายประกาศรับสมัครอีกแล้ว เราหันมามองคนของเราเอง เพราะระยะหลังผู้ประกาศของเรามีเสียงบ่นจากประชาชนน้อยลง คนเริ่มหันมาชมว่าผู้ประกาศของเรามีความสามารถแม้จะไม่สวย เวลานี้เราจึงไม่พยายามหาคนสวยอีกแล้ว เราพยายามฝึกคนของเราให้เป็นผู้ประกาศ" (สุภาพ คลีขฉาย, ตัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้นเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารของสถานีว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับการนำเสนอข่าวของสถานีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหากเกิดความผิดพลาดในเนื้อหาข่าว ผู้ประกาศก็จะสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ แต่ข้อจำกัดของการให้ผู้สื่อข่าวมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วยนั้น ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัวสำหรับการทำหน้าที่เสนอข่าว นอกจากนี้ยังถูกติติงในเรื่องของบุคลิกภาพ การแต่งกาย การแต่งหน้า ทำผม

"บางครั้งเราออกไปทำข่าวข้างนอกมา บางทีกว่าจะถึงสถานีก็ถูกทะเลาะมาก ทำให้แทบไม่มีเวลาเตรียมตัวทำสวย เช่น แต่งหน้าทำผม บางทีมันเหนื่อยเกินไป ทำให้ฟรีเซนต์ข่าวออกมาไม่ดี บางครั้งเราไปทำข่าวด้วยมันทำให้มีเวลาเตรียมตัวสำหรับการอ่านข่าวเหนื่อยเกินไป ก็พยายามจะแบ่งเวลาให้ตรงนี้มาก ๆ เรื่องความสวยงามบางทีเราไม่มีเวลาจะดูแลตัวเองเลยก็ถูกผู้ใหญ่วิตติงบ้างแต่ไม่ซีเรียสอะไร" (ภัทรพร ตั้งษ์พวงทอง, ตัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2542)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้าของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ใช้วิธีการสรรหาผู้ประกาศข่าวด้วยการคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวของสถานี เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารสถานีที่ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวจะต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หรือเป็นผู้ที่มีความสามารถ รอบรู้เกี่ยวกับงานข่าว ประกอบกับจะต้องเป็นผู้ดุดกคลีในการทำงานข่าวอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าสนใจ และความน่าเชื่อถือให้กับการนำเสนอข่าวของสถานี

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้ให้ความสำคัญคุณสมบัติความเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำข่าว การรายงานข่าวนอกสถานที่เป็นหลัก จากนั้นจะพิจารณาจากคุณสมบัติภายนอก เช่น เรื่องความสวยงาม บุคลิก และการอ่านออกเสียง รองลงมาตามลำดับ

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้มอบหมายให้กองบรรณาธิการข่าว เป็นผู้คัดเลือกผู้สื่อข่าวที่มีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวมา โดยส่วนหนึ่งสถานีได้เปิดรับสมัครผู้สื่อข่าวที่มีความประสงค์จะเป็นผู้ประกาศข่าว จากการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการด้วย จากนั้นจึงนำมาทดสอบการอ่านข่าวหน้ากล้องโทรทัศน์ และทดสอบการรายงานข่าว การนำเสนอข่าวที่ต้องพูดโดยไม่มีสคริปต์ข่าว เพื่อที่จะดูความสามารถของผู้สื่อข่าวแต่ละคน หากผู้สื่อข่าวคนใดมีความสามารถในการนำเสนอข่าว ก็จะนำตัว ไปฝึกอบรมต่อไป

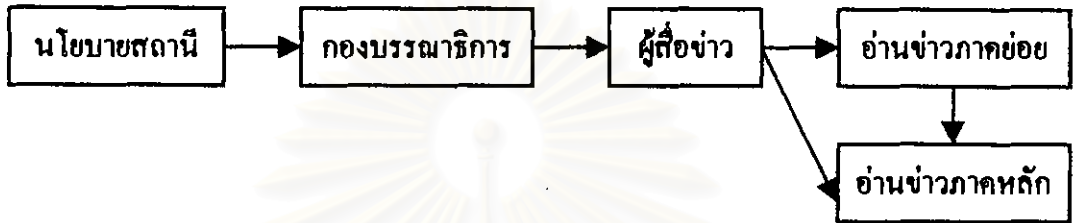
การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ผู้สื่อข่าวคนใดได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวแล้ว สถานีได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การอ่านออกเสียง และการพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นผู้ประกาศข่าว มาฝึกอบรม รวมทั้งการฝึกฝนการอ่านข่าวในห้องส่งของสถานี จนเกิดความชำนาญ ก่อนที่จะพิจารณาให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวภาคย่อย และข่าวภาคหลักของสถานีต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้า ของ สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.19 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้าของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยการได้เด้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้คือ กัทราพร สังข์พวงทอง, ดวงพร อัสววิไล, กิตติ สิงหาปัด เป็นต้น

5.2.6.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ก่อนที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี จะเริ่มแพร่ภาพออกอากาศได้เปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกาศข่าวด้วย โดยรวมไว้ในตำแหน่งของผู้สื่อข่าว แต่ก็ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าวไว้ด้วยว่า จะต้องมิบุคคลที่สามารถออกโทรทัศน์ได้ในจำนวนผู้สมัครทั้งหมด ก็มีบางคนที่ไม่ได้ผ่านการทำงานข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน แต่เธอก็สามารถผ่านการคัดเลือกมาเป็นผู้ประกาศข่าวของไอทีวีได้ในที่สุด ได้แก่ นารากร ตียานยน

"อย่างนารากร ถึงแม้จะไม่เคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน แต่เราก็เห็นแวบเขาว่าจะสามารถพัฒนาให้เป็นผู้ประกาศข่าวได้ เขามีความตั้งใจสูงมาก ถ้าศริปัดคิดมาเขาก็แก้ได้ตรงนั้นเลย" (สุภาพ กลีขงาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

หลังจากที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เริ่มแพร่ภาพไปได้ 1 ปีเศษ ในราวกลางปี พ.ศ. 2541 สถานีได้ประกาศรับสมัครตำแหน่งผู้ประกาศข่าวเพิ่มเติม เป็นการประกาศรับผู้ประกาศข่าวโดย

เฉพาะ มิได้ตั้งเงื่อนไขเหมือนในการเปิดรับสมัครครั้งแรกว่าจะต้องเป็นผู้สื่อข่าวหรือทำงานด้านข่าวมาก่อน แต่มุ่งเน้นไปที่คุณสมบัติในเรื่องของความสวยงามเป็นหลักในการรับสมัครผู้ประกาศข่าวครั้งนี้ได้ประกาศอย่างเป็นทางการทั้งหน้าจอโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นระยะเวลา 1 เดือน มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครเป็นจำนวนพันกว่าคน สถานีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่คัดเลือกโดยมีเจ้าหน้าที่จากฝ่ายข่าวเป็นหลัก

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก คณะกรรมการจะพิจารณาจากรูปถ่ายเป็นหลัก นอกจากนั้นก็เหมือนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ก็คือพิจารณาเรื่องของการศึกษาที่จะต้องไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี กิจกรรมที่ทำระหว่างเรียน ในจำนวนผู้สมัครพันกว่าคนสถานีได้คัดเลือกจากจดหมายและผ่านเข้ารับการสัมภาษณ์จำนวน 100 คน ในการคัดเลือกผู้สมัครจำนวน 100 คนนี้ คณะกรรมการได้ให้ผู้สมัครรายงานข่าว ถ้าเรื่องข่าวที่ตนเองสนใจ จากนั้นก็จะคัดเลือกไว้เพียง 10 คน จากนั้นก็จะนำผู้สมัครจำนวน 10 คน มาทดสอบโดยการรับเป็นพนักงานฝึกงานชั่วคราว และคอยทดสอบการรายงานข่าว การอ่านข่าว โดยมีการบันทึกเทปเพื่อให้คณะกรรมการให้คะแนนเป็นเวลา 2 เดือน จึงประเมินผล จากนั้นให้พนักงานฝึกงานชั่วคราวเหล่านี้ฝึกออกไปทำข่าวนอกสถานที่จริง ๆ อีกประมาณ 2 เดือน จนในที่สุดสถานีสามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวจริง ๆ เหลือเพียงคนเดียวเท่านั้นคือ วราภรณ์ สมพงษ์

"ในการรับสมัครครั้งนั้น เราลงทุนไปมาก เสียเวลาประกาศรับสมัคร ก็มีคนมาสมัครเป็นพันคน เพราะเราไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน คนหน้าตาสวย ๆ มาสมัครกันมาก แต่พอเราลองให้รายงานข่าว ถ้าข่าวให้ฟัง ก็มีคนที่ทำได้น้อยมาก ไม่เข้าเกณฑ์ของเราเลย บางคนก็ดู ๆ ว่าหน้าตาดี บุคลิกดี พอมีความรู้ทางด้านข่าวอยู่บ้าง เขาก็ไม่อยากมาเป็นผู้สื่อข่าว อยากเป็นผู้ประกาศข่าวอย่างเดียว บางคนก็มาขอทำเป็นพาร์ตไทม์ ซึ่งไม่ตรงกับนโยบายของเรา เพราะเราอยากให้เขาเรียนรู้การทำข่าวด้วย" (อัชมา สุวรรณปากแพรก, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

ภายหลังจากการประกาศรับสมัครผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ โดยมุ่งเน้นหาผู้ที่มีหน้าตาสวยงามเป็นหลัก ในปี พ.ศ. 2541 แล้ว สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ก็ไม่ได้ใช้วิธีการนี้ในการสรรหา คัดเลือก บุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวอีกเลย เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จที่จะสรรหาบุคคลเหล่านี้ อีกทั้งสถานีต้องเสียเวลาอย่างมากในการคัดเลือกสรรหา นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสถานีจึงหันกลับไปใช้วิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวจากบรรดาผู้สื่อข่าวในสถานีเช่นเดิม

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี พบว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการคัดเลือก

วัตถุประสงค์ที่สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการ เนื่องจากสถานีเปลี่ยนนโยบายการสรรหา คัดเลือก ที่จากเดิมมีนโยบายสรรหารับสมัครจากผู้สื่อข่าว มาเป็นการสรรหาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากสถานีได้รับการติติงจากผู้บริหารจากฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นร่วมของบริษัทว่า ผู้ประกาศข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าว ยังไม่มีคุณสมบัติ รูปร่าง หน้าตาที่สวยงาม พอจะดึงดูดผู้ชม หรือไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกาศข่าวช่องอื่น ๆ ได้

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าว

ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวในครั้งนั้น สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติภายนอก ด้านรูปร่าง หน้าตา บุคลิก การอ่านออกเสียงมากกว่า การมุ่งเน้นภูมิหลังในเรื่องความรู้ข่าว การมีประสบการณ์ด้านงานข่าวหรือเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก

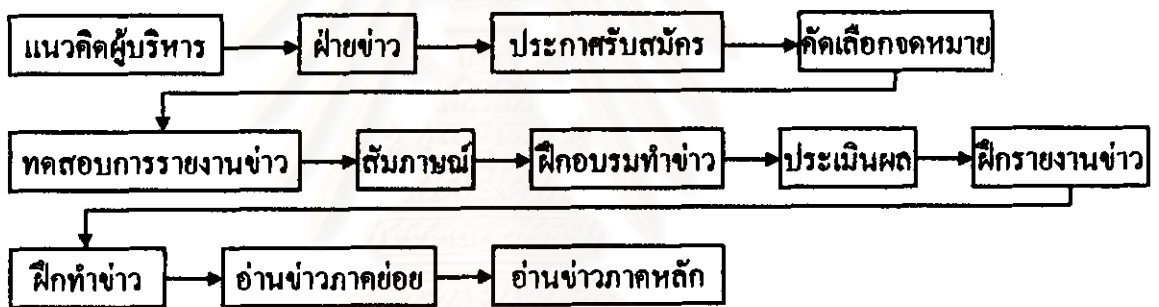
สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการคัดเลือกผู้สมัคร ซึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารฝ่ายข่าว และหัวหน้าผู้ประกาศข่าว เข้าร่วมเป็นกรรมการในการคัดเลือก ส่วนวิธีการคัดเลือก จะคัดจากรูปถ่ายของผู้สมัคร ภูมิหลังทางการศึกษาและประสบการณ์ จากนั้นจึงสอบสัมภาษณ์ ทดสอบการรายงานข่าว การนำเสนอข่าว การเล่าข่าว โดยไม่มีบทข่าวให้ โดยสถานีให้ความสำคัญกับการทดสอบรายงานข่าว สำหรับการตัดสินใจว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวของสถานีขึ้นอยู่กับคณะกรรมการคัดเลือกเป็นหลัก

การฝึกอบรม

ภายหลังจากที่ผู้สมัครคนใด ได้รับการคัดเลือกแล้ว สถานีก็จะมีตำแหน่งให้เป็นพนักงานฝึกงานชั่วคราว ที่จะต้องฝึกอบรมเกี่ยวกับการรายงานข่าวนอกสถานที่ การอ่านข่าวในห้องส่ง จนได้รับการมอบหมายให้อ่านข่าวภาคย่อย และข่าวภาคหลักในที่สุด

ดังที่ได้กล่าวมาเป็นลำดับ ถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานี ไอทีวี สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.20 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สำหรับผู้ประกาศข่าวที่ผ่านการคัดเลือกจากกระบวนการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ในระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 มีดังต่อไปนี้ คือ นารากร ดิษยาน, วราภรณ์ สมพงษ์, สายสวรรค์ ขยันยิ่ง เป็นต้น

5.3 ภาพรวมของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์

จากการที่ได้กล่าวมาโดยเป็นลำดับแล้วถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 6 แห่ง พบว่า สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ มีกระบวนการคัดเลือกที่สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ 6 แห่ง (พ.ศ. 2535 - 2542)

สถานี กระบวนการคัดเลือก	3	5	7	9	11	ITV
ทางการ	√	√	√	√	√	√
ไต่เต้า	-	√	√	√	-	√
คนนอก	√	√	√	√	√	-
อุปถัมภ์	√	√	√	√	√	-

จากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 6 แห่ง โดยพบว่า ในปัจจัยกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ปรากฏอยู่ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศโดยการไต่เต้าจากผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวนั้น พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่ปรากฏพบในสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 แต่จะพบในสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ พบว่า ปรากฏในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ยกเว้น สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ที่ไม่มีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวด้วยวิธีการดังกล่าว

5.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์

จากภาพรวมของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 6 แห่ง ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2542 นั้น จะเห็นได้ว่า สถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งจะมีกระบวนการคัดเลือกที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันไปโดยเฉพาะ แม้สถานีโทรทัศน์จะมีกระบวนการคัดเลือกประเภท

เดียวกัน แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันในรายละเอียด ขั้นตอนและวิธีการพิจารณาคัดเลือก ซึ่งสามารถเปรียบเทียบให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกัน และความแตกต่างกันได้ โดยการแยกวิเคราะห์ให้เห็นแต่ละกระบวนการคัดเลือกได้ดังต่อไปนี้

5.4.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์โดยวิธีการดังกล่าวนี้ พบว่าเป็นวิธีการคัดเลือกที่สถานีโทรทัศน์ทุกแห่งให้ความนิยมใช้ในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ทุกสถานี นอกจากนี้ยังพบว่าวัตถุประสงค์ที่ใช้วิธีการดังกล่าวในการคัดเลือกก็มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เพื่อต้องการสรรหาผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่มาทดแทนผู้ประกาศที่มีอยู่เดิม รวมทั้งนำมาทดแทนคนที่ลาออกไป ประการสำคัญในการใช้วิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการเปิดรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนี้ มักจะเกิดจากนโยบายของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในสถานีในช่วงเวลานั้น ๆ ที่ต้องการเปิดกว้างในการสรรหาผู้ประกาศข่าว มิใช่เป็นการสรรหาผู้ประกาศข่าวตามวาระหรือการเปิดรับสมัครเป็นประจำ ดังเช่นการสรรหานักการด้านอื่น ๆ โดยมีได้มีการกำหนดระยะเวลาว่า สถานีจะเปิดรับสมัครเมื่อใด หากแต่ว่าเมื่อสถานีขาดแคลนผู้ประกาศข่าว ประกอบกับเป็นความต้องการของผู้บริหารในช่วงเวลานั้น ๆ ก็จะประกาศรับสมัครเป็นครั้งคราวไป

ความเหมือนกันในอีกประการหนึ่งของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการนี้ ก็คือ ปรากฏการณ์ที่มีผู้ให้ความสนใจมาสมัครเป็นผู้ประกาศข่าวกันอย่างคับคั่ง แสดงให้เห็นถึงการให้ความนิยมในอาชีพผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี แต่ปรากฏว่าภายหลังจากการทดสอบคัดเลือก ซึ่งปรากฏในข้อเท็จจริงของสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์บางแห่งกลับคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวจากประมาณ 1,000 คน ได้เพียงคนเดียวเท่านั้น

"ตอนที่ ไอทีวี ประกาศรับสมัครอย่างเป็นทางการโดยไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน มีคนมาสมัครเป็นพันคนเลย บางคนก็แต่งตัวมาสวย แต่งหน้าทำผมมาเลย เพราะเขาคิดว่าผู้ประกาศข่าวทีวีต้องสวยอย่างเดียว แต่เวลาเราถามความรู้รอบตัว เรื่องข่าวกลับไม่รู้เลย เราแค่เพียงต้องการคนรู้ข่าว คนที่สนใจข่าวบ้าง มันอาจเอามาฝึกกันได้ มาพัฒนาได้ ขอให้มีความสนใจ แต่เขา

ก็ไม่เอาเลย บางทีบอกว่าต้องออกไปทำข่าวด้วยนะ เขาก็ขออ่านข่าวข้างในสถานีเพียงอย่างเดียว เวลาคัดมาจึงได้คนดี ๆ มาน้อย อย่างเรารับสมัครมาพันคนได้มาคนเดียวเท่านั้น" (สุภาพ คลีงจาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

นอกจากนี้ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ สิ่งที่พบในสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งอีกประการหนึ่งก็คือ การกำหนดคุณสมบัติความสวยงามของหน้าตาเป็นเรื่องสำคัญ แม้การประกาศรับสมัครของสถานีโทรทัศน์บางแห่งจะไม่ได้ระบุคุณสมบัติดังกล่าวออกมาอย่างเด่นชัด แต่ในการกำหนดให้ส่งรูปถ่ายและการพิจารณาขั้นแรก จากจดหมายของผู้สมัครทั้งหมด ได้พิจารณารูปถ่ายของผู้สมัครเป็นหลัก ก่อนที่จะเรียกตัวมา สัมภาษณ์ภายหลัง นั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า สถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญกับหน้าตาของผู้สมัคร มาเป็นอันดับแรก แม้แต่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งในครั้งแรกไม่เคยกำหนดคุณสมบัติความสวยงามของผู้ประกาศ แต่ก็มาให้ความสำคัญภายหลังในการประกาศรับสมัครคัดเลือกผู้ประกาศข่าวอย่างเป็นทางการในครั้งที่ 2

"กลางปี พ.ศ. 2541 หลังจากที่ ไอทีวี ออกอากาศไปได้ 1 - 2 ปี เราต้องหันมารับสมัครผู้ประกาศข่าว โดยเฉพาะ ตอนนั้นมีคนมาสมัครเป็นพันคน เหตุผลที่เรารับสมัครคนนั้น เพราะผู้สื่อข่าวของเราที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวไม่ได้แล้ว มันมีอยู่แค่นั้น และความจำเป็นในการหาผู้ประกาศข่าวหน้าตาสวย ๆ เกิดขึ้น เพราะผู้บริหารเองก็บ่น ประชาชนก็บ่นว่าทำไม ไอทีวี ไม่มีผู้ประกาศสวย ๆ เลย เขาบอกว่าเราควรรหาคนสวย ๆ เข้ามาบ้าง เราก็พยายามหาคนสวย โดยไม่ระบุว่าต้องเคยทำงานข่าวมาก่อน เราได้มา 2 - 3 คน จากเป็นพันคน แต่ก็ไม่ตรงสเป็คเรา ผู้แบบเดิมไม่ได้ เขาไม่รู้เรื่องข่าวเลย สุดท้ายเหลือเพียงคนเดียว คือ วราภรณ์ สมพงษ์" (สุภาพ คลีงจาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

ความเหมือนกันอีกประการหนึ่งของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ก็คือ นโยบายและวัตถุประสงค์ของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์หรือผู้บริหารฝ่ายข่าวในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารใหม่ มักจะใช้วิธีการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง และการปรับปรุงการนำเสนอข่าวในช่วงที่ตนเองขึ้นมาบริหารงาน และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริหารคนนั้น ๆ ดังเช่น จะพบในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการ

ประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการในสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3, ช่อง 5, ช่อง 7, ช่อง 9 และ ช่อง 11

ในส่วนของความแตกต่างที่พบในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยวิธีการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนั้น พบว่า การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครของสถานีโทรทัศน์บางแห่งมีความแตกต่างกัน แม้ว่าโดยส่วนรวมจะพบว่า สถานีได้กำหนดคุณสมบัติหลักคือ เน้นในเรื่องความสวยงามของหน้าตาเป็นหลัก แต่ก็พบว่ามีสถานีโทรทัศน์บางแห่ง ได้กำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมที่ถือเป็นเรื่องมีความสำคัญ ก็คือ การที่ต้องมีใบผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ ในสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ซึ่งในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการของสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ไม่พบว่ามีข้อกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน หากผู้สมัครที่มีใบผู้ประกาศ ก็ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบแต่ก็ไม่มีผลในการได้รับการคัดเลือก

ความแตกต่างอีกประการหนึ่ง ก็คือ การตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือก ถึงแม้จะพบว่าสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือก แต่ก็มีความแตกต่างกันที่ มาของคณะกรรมการ สถานีโทรทัศน์บางแห่งได้นำเอาบุคคลเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานีโทรทัศน์เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อคัดเลือกจำนวนมาก เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 และช่อง 11 แต่สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 และ ไอทีวี กลับมีเพียงเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวเท่านั้น มาเป็นกรรมการคัดเลือก ทำให้กระบวนการและเกณฑ์ในการคัดเลือกแตกต่างกันไป

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารสถานีโทรทัศน์บางแห่งได้เข้าร่วมเป็นกรรมการในการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวด้วยตนเอง แต่ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ผู้บริหารเพียงแต่เป็นผู้ตัดสินใจในขั้นตอนสุดท้ายเท่านั้น

และความแตกต่างประการสุดท้ายก็คือ วิธีการทดสอบผู้สมัครที่แต่ละสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีการให้ผู้สมัครทดสอบอ่านข่าว โดยมีกล้องโทรทัศน์จับภาพในขณะที่สถานีโทรทัศน์บางแห่งเช่น ไอทีวี กลับใช้วิธีการทดสอบผู้สมัครด้วยการให้ทดลองฝึกฝนการรายงานข่าวการนำเสนอข่าวในภาคสนามจริง ๆ อันส่งผลให้สามารถคัดเลือกผู้ประกาศข่าวที่มีความสามารถ มีคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวอย่างแท้จริง

5.4.2 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้า

การคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้านี้ พบว่า เป็นวิธีการที่สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ให้ความนิยมใช้เป็นวิธีการสรรหา และคัดเลือกผู้ประกาศข่าวรองลงมาจากวิธีการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ โดยพบในสถานีโทรทัศน์ทุกช่องยกเว้น ช่อง 3 และช่อง 11

ความคล้ายคลึงของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้าของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งนั้นพบว่า เหตุผลในการคัดเลือกของผู้บริหารในสถานีหรือผู้บริหารฝ่ายข่าวสอดคล้องกันในเรื่องที่ต้องการสร้างความเชื่อถือในการนำเสนอข่าวของสถานี โดยการพิจารณาคัดเลือกผู้สื่อข่าวที่มีประสบการณ์ที่คลุกคลีอยู่กับงานข่าวและที่มีผลงานในการทำข่าวขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวอีกตำแหน่งหนึ่ง ส่งผลให้ความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวลดน้อยลง เพราะผู้ประกาศข่าวที่ไต่เต้ามาจากผู้สื่อข่าวได้ออกไปทำข่าวด้วยตนเอง จึงมีความรู้จริงในข่าวที่เขากำลังนำเสนอ หากเกิดความผิดพลาดในสคริปต์ข่าว เขาก็สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยไม่ต้องอ่านข่าวที่ผิด ๆ ออกไป นอกจากนี้ผู้ประกาศข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าวยังสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมในข่าวที่เขาแนะนำเสนอได้อย่างไม่ผิดเพี้ยนอีกด้วย

ในส่วนความแตกต่างที่พบในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้านั้น กล่าวคือ หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีความแตกต่างกันไป โดยสถานีโทรทัศน์บางแห่งเช่น ช่อง 5 และไอทีวี จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกที่เป็นระบบค่อนข้างเด่นชัด โดยการเปิดกว้างให้ผู้สื่อข่าวที่มีความต้องการจะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวเข้ารับการทดสอบ โดยมีคณะกรรมการของฝ่ายข่าวร่วมกันพิจารณาตัดสิน โดยการให้คะแนนการทดสอบการอ่านข่าว เมื่อผู้สื่อข่าวคนใดผ่านการทดสอบแล้วก็จะมีการติดตามผลงานการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวว่าคนใดทำหน้าที่บกพร่อง หรือไม่มีความสามารถในการเป็นผู้ประกาศข่าวแล้วก็จะพิจารณาถอดถอนจากผู้ประกาศข่าวได้ ขณะที่ช่อง 7 และช่อง 9 หลักเกณฑ์การพิจารณาจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารในฝ่ายข่าวที่ร่วมกันพิจารณาว่า ผู้สื่อข่าวคนใดเป็นผู้มีความเหมาะสม ที่คิดว่าพอจะเป็นผู้ประกาศข่าวได้ จึงมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทดสอบหรือการติดตามประเมินผล ดังเช่นช่อง 5 และไอทีวี โดยเฉพาะในส่วนของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 นั้น การพิจารณาคัดเลือกผู้สื่อข่าวที่จะขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว จะต้องผ่านความเห็นชอบของนางสุรางค์ เปรมปรีดิ์ กรรมการผู้จัดการสถานี หากผู้บริหารฝ่ายข่าวเห็นควรให้ผู้สื่อข่าวคนใดขึ้นมา

ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว แต่ด้านางตุรางค์ไม่เห็นด้วย ผู้สื่อข่าวคนนั้นก็จะมีโอกาสได้มาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว

"เราต้องยอมรับว่าผู้บริหารสถานีมีบทบาทมากในการรับผู้ประกาศข่าว ก็สถานีเป็นของเขา เขาจะเอาใครมาเป็นผู้ประกาศก็ได้ บางทีเราก็เสนอผู้สื่อข่าวคนนั้น คนนี้ ขึ้นไปให้เขาพิจารณา ถ้าผู้บริหารเขาไม่เอา เราจะเอามาเป็นผู้ประกาศข่าวได้อย่างไร" (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

5.4.3 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ

กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนี้พบว่าเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ไม่ได้ใช้วิธีการดังกล่าว เหตุผลที่สถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องเลือกใช้วิธีการสรรหาคัดเลือกผู้ประกาศข่าวด้วยวิธีการดังกล่าวมีความเห็นตรงกัน กล่าวคือ เพื่อการดึงดูดผู้ชมและเพิ่มความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข่าวมากยิ่งขึ้น

นอกจากเหตุผลในการดึงดูดผู้ชมรายการข่าวแล้ว อีกเหตุผลหนึ่งของสถานีในการนำเอาบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนี้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวก็เนื่องมาจากสถานีขาดแคลนผู้ประกาศข่าวที่มีความสามารถโดยเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น ด้านกีฬาที่มักพบว่าสถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่ง จะใช้วิธีการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศเหล่านี้มาเป็นผู้นำเสนอข่าวกีฬาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการนำเสนอข่าวกีฬาต้องการผู้ที่มีความรู้จริงอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะทำให้การนำเสนอเป็นไปด้วยความถี่ถ้วนเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะชื่อนักกีฬา หรือการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ หากผู้ประกาศข่าวไม่มีการฝึกฝนหรือมีความรู้เรื่องกีฬาอย่างลึกซึ้งพอแล้ว ก็อาจจะทำให้น่าสนใจผิดพลาด ซึ่งผู้ประกาศข่าวประเภทนี้ส่วนใหญ่มักจะถูกคัดเลือกหรืออยู่ในวงการมานานนับสิบปี ทำให้มีความแม่นยำ น่าเชื่อถือในที่ผู้ประกาศข่าวซึ่งมีอยู่เดิมของสถานีไม่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่พบว่ามีองค์กรประกอบร่วมในการสรรหาหรือคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยวิธีการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ก็คือ ลักษณะการมีธุรกิจหรือ

ผลประโยชน์ร่วมกันในสถานีโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการที่บุคคลภายนอกเหล่านั้นเป็นผู้ผลิตรายการให้กับสถานีหรือเป็นผู้ที่สถานีมีความประสงค์จะได้ตัวมาร่วมงานในสถานีไม่โดยเฉพาะแต่การทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว แต่เป็นการร่วมงานทางด้านการพากย์ การเป็นผู้บรรยายรายการถ่ายทอดกีฬาของสถานี เช่น ช่อง 3 ที่มีตัวชูโรง คือ สาริต กรีกฤต ช่อง 7 มี พิษณุ นิลกักต และเอกชัย นพจินดา (ถึงแก่กรรมแล้ว) ช่อง 9 มีเทพพิทักษ์ จันทรพิทักษ์ และช่อง 11 มีรณฤทธิ์ บุญพรหม เป็นต้น

และเหตุผลประการสุดท้ายที่พบว่าสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งยกเว้น ไอทีวี ใช้วิธีการคัดเลือก สรรหา ผู้ประกาศข่าวที่มาจากบุคคลภายนอก แต่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนั้น ก็คือความต้องการของผู้บริหารสถานีในยุคนั้น ๆ ที่สังเกตเห็นความสำคัญของบุคคลภายนอกดังกล่าวว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมรายการข่าวได้ ประกอบกับการยินยอมของบุคคลภายนอกนั้น ๆ ที่จะมารับหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วย เพราะบุคคลภายนอกเหล่านั้น เป็นผู้ที่มีหน้าที่การงานด้านอื่น ๆ อยู่แล้ว บางคนอาจเป็นเจ้าของบริษัท บางคนก็มียานประจำเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย บางคนเป็นผู้พากย์กีฬา หากบุคคลเหล่านี้ไม่ตกลงยินยอมที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าว ผู้บริหารสถานีก็ไม่สามารถนำตัวเขามาอ่านข่าวได้ เนื่องจากเขามีงานประจำรัดตัวอยู่แล้ว

ในส่วนสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้น ผู้บริหารสถานีมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจะไม่ดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว อันแสดงถึงเจตนารมณ์และความต้องการของผู้บริหารที่ต้องการจะสร้างผู้ประกาศข่าวของตนเองขึ้นมา โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์และความสามารถของบุคคลภายนอก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม เช่น สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ

"อย่าง ไอทีวี เรามีนโยบายเลยว่าการดึงคนนอกที่มีความสามารถเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว เราจะไม่ทำเด็ดขาด เพราะ ไอทีวี มีปรัชญามาตั้งแต่แรกว่าเราจะสร้างคนใหม่ เพราะเราเป็นสถานีใหม่ เราอยากสร้างอะไรใหม่ ๆ ให้กับวงการข่าวโทรทัศน์ แต่เราก็ยอมรับว่าเคยคิด ๆ จะหากคนนอกกันอยู่ เียงกันไป เียงกันมา แต่ผลที่สุดเราก็ไม่เอาคนนอก เราให้ความสนใจกับคนในของเรา เราไม่ปิดกัน โอกาสเขา ถ้าเขามีความสามารถจะขึ้นมาเป็นผู้ประกาศข่าวได้ ไม่ว่าใครจะช่างภาพ ผู้สื่อข่าว ก็เข้ามาบอกเราเลย เราจะให้โอกาสเขา" (สุภาพ คลีขจาย, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2542)

นอกจากนี้องค์ประกอบร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษก็คือ การปฏิบัติของสถานีโทรทัศน์ต่อบุคคลภายนอก

เหล่านั้น แทบทุกสถานีจะมีวิธีการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน โดยสถานีจะจัดเวรให้บุคคลเหล่านั้นอ่านข่าวในรายการข่าวภาคหลักในวันธรรมดาเป็นส่วนใหญ่ เวลาของการปฏิบัติงานก็ไม่มีกำหนดชัดเจน ไม่ต้องเซ็นชื่อในเวลาปฏิบัติงานเหมือนเช่นพนักงานของสถานี ผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นอาจจะมาก่อนเวลาอ่านข่าวเล็กน้อย เพื่อเตรียมจัดแต่งหน้าทำผมหรือตรวจสคริปต์ข่าว หรือผู้ประกาศข่าวคนนอกอาจจะมาเวลาพอดีกับเวลาอ่านข่าวเลยก็ได้ เนื่องจากถือว่าเป็นมืออาชีพ และเมื่ออ่านข่าวเสร็จก็ไม่มีภาระหน้าที่อื่นอีก นอกจากการมาอ่านข่าวเพียงอย่างเดียว หากแต่มีผู้ประกาศข่าวในลักษณะนี้บางสถานี โทรทัศน์ที่บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานข่าวอื่น ๆ เช่น การร่วมวางแผน การทำข่าว การออกไปทำข่าวเอง หรือการมีส่วนร่วมในการเขียนข่าวผลิตข่าวนั้น ๆ ด้วย ดังเช่น เอกชัย นพจินดา อดีตผู้ประกาศข่าวกีฬาของช่อง 7

องค์ประกอบร่วมประการสุดท้ายของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ก็คือ ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ไม่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนการทดสอบ เช่น ผู้ประกาศข่าวประเภทอื่น ๆ โดยเมื่อผู้บริหารตกลงใจ เห็นว่าบุคคลภายนอกผู้นั้นมีความเหมาะสม และมีความสามารถที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวได้ ก็จะทาบทามติดต่อให้เข้ามาร่วมงาน โดยไม่ต้องผ่านการทดสอบ เช่น การอ่าน การทดสอบหน้ากล้อง หรือผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการใด ๆ จากฝ่ายข่าวของสถานี นอกจากนี้ยังไม่ต้องผ่านการอ่านข่าวภาคย่อย หรือข่าวเบรคของสถานีอีกด้วย โดยทุกคนจะเป็นผู้อ่านข่าวภาคหลักของสถานีไปเลย

ความคล้ายคลึงกันในประเด็นนี้เหมือนกับการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ CNN ในสหรัฐอเมริกาในยุคแรกของการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ CNN ซึ่ง เท็ด เทอร์เนอร์ ผู้บริหารและผู้ก่อตั้ง CNN ได้ใช้ในการสรรหาผู้ประกาศข่าวของเขา โดยการดึงตัว แดน ราเธอร์ อดีตผู้ประกาศข่าวของ CBS มาเป็นผู้ประกาศข่าวของ CNN ในยุคก่อตั้ง

5.4.4 กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์

กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์จากการศึกษาพบว่า ปรากฏอยู่ในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ยกเว้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่ไม่มีการรับบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประกาศข่าวโดยวิธีดังกล่าว โดยเหตุผลที่สถานีโทรทัศน์ที่มีการรับผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์มีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ มีความเกรงใจบุคคลที่เป็นผู้ฝากฝังผู้ประกาศข่าว

คนดังกล่าวเข้ามา หรือมิฉะนั้นก็จะมีความสัมพันธ์กันส่วนตัว เช่น เป็นญาติกัน เป็นเพื่อน หรือเป็นบุคคลที่ผู้บริหารสถานีให้ความเคารพนับถือ โดยอาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะในสถานีโทรทัศน์ที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชน เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ที่เป็นผู้เช่าสัมปทานกิจการวิทยุโทรทัศน์จากรัฐบาล จึงทำให้โครงสร้างการบริหารจัดการส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากหน่วยงานของรัฐ โดยช่อง 3 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และมีสำนักงานกฤษฎมนตรีเป็นผู้ควบคุมองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยอีกทอดหนึ่ง และช่อง 7 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยกองทัพบก ดังนั้นความสัมพันธ์ภายใต้การบริหารงานจึงมีการฝากบุคคลเข้าทำงาน โดยการอุปถัมภ์ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดมา โดยเฉพาะช่อง 3 ในระยะแรกที่เพิ่งเปิดดำเนินการจะพบว่าผู้ประกาศข่าวส่วนใหญ่ก็จะมาโดยวิธีการดังกล่าว

"ตัวผมเองมาด้วยระบบอุปถัมภ์ ผ.อ. เจตนา ท่านเป็นหัวหน้าฝ่ายข่าวและเป็นผู้ดำเนินการสถานีด้วย คงเห็นผมทำงานใช้เสียงอยู่แล้ว ก็เลยให้มาลองอ่านข่าว โดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนใด ๆ เลย โดยให้อ่านข่าวต่างประเทศก่อน เพราะเห็นว่าเป็นข่าวที่มีความสำคัญน้อยที่สุด ถ้าผู้ประกาศข่าวที่เก่งถึงจะให้อ่านข่าวราชสำนัก สมัยก่อนส่วนใหญ่ก็มักจะให้ผู้ใหญ่ที่รู้จักฝากฝังกันเข้ามา ถ้าใครหน้าตาดี เสียงดี ก็จะได้เป็นคนอ่านข่าว" (เอกชัย สมบูรณ์เจริญ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2542)

เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และช่อง 7 ที่การฝากฝังบุคคลให้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว ส่วนใหญ่พบว่ามาจากบุคคลในหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ กองทัพบก

"ผมว่าในช่อง 5 ระบบอุปถัมภ์มันเยอะเกินไป บางครั้งคนอ่านข่าวไม่ควรเอาทหารเข้ามาเลย โดยเฉพาะผู้หญิง เพราะมันทำให้ภาพของสื่อมวลชนเสียไปหมด ส่วนใหญ่ที่ฝากกันเข้ามามากก็ของกองทัพบก เพราะเขาคิดว่าช่อง 5 เป็นของทหาร ก็ต้องฝากกันได้ เห็นคนไหนสวย ๆ ก็จะฝากให้มาเป็นผู้ประกาศข่าว โดยไม่รู้ว่าเขาต้องทำอะไรกันบ้าง บางทีคนฝากมาเป็นรุ่นพี่บ้าง เป็นผู้ใหญ่ที่เรานับถือก็พูดไม่ออก" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งถือเป็นสถานีโทรทัศน์ของทางราชการโดยตรง ส่วนใหญ่ก็พบว่าบุคคลที่คัดเลือกเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว มักจะมีผู้ใหญ่ที่กำกับดูแลสถานีโทรทัศน์ดังกล่าวเป็นผู้ฝากฝังทั้งสิ้น

"อย่างผู้ประกาศข่าวภาคหลักบางคนของช่อง 9 เขามาอ่านข่าวได้ เพราะผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. ฝากมา ตอนนี้เป็นเลขานุการ เขาก็ยังได้อ่านอยู่ เพราะว่าเขาช่วย แต่เขาไม่มีความรู้เรื่องข่าวเลย เขาไม่มีกิฟท์ (gift) แต่เขาอยากออกหน้าจอโทรทัศน์ เขาได้อ่าน เพราะผู้ใหญ่ชอบที่เขาช่วย ผู้ใหญ่ชอบช่วย ความสวยมาก่อน" (จอร์จ คี ทิพย์ทัศน์, ตัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

นอกเหนือจากการฝากฝังบุคคลเข้าเป็นผู้ประกาศข่าว โดยบุคคลที่มีอำนาจซึ่งกำกับดูแล สถานีโทรทัศน์แล้ว ยังพบว่ามีผู้บังคับบัญชาโดยตรงในหน่วยงานเป็นผู้ฝากฝังให้เข้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาคัดเลือก รับไว้พิจารณา แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ก็มักจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้ประกาศข่าว แม้บางคนจะเป็นช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม

"เรื่องการฝากเด็กให้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวนั้น ผมว่ามีทุกหน่วยงาน แต่จะมากหรือน้อย อย่างช่อง 5 บางทีผู้ใหญ่ก็ฝากเข้ามา ก็เขาเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งโดยตรงบ้าง บางทีก็รู้จักกันในกองทัพบก มันมีผู้ใหญ่หลายคน ยศใหญ่ ๆ ทั้งนั้น เราก็พยายามที่จะคัดเลือกให้เขามาทดสอบ ถ้าพอไปไหวจริง ๆ พอออกมาหน้าจอแล้วมันไม่น่าเกลียดจนเกินไป เราก็จะให้อ่านข่าวภาคสั้น ๆ ไม่ต้องเห็นหน้ามาก แต่สังเกตได้ว่าคนพวกนี้มาอ่านเพียงประเดี๋ยวเดียวแล้วก็หายหน้าจากจอไป" (พ.อ. มังกร โกสินธานี, ตัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

ความคล้ายคลึงกันในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์อีกประการหนึ่งก็คือ บุคคลที่ได้รับการฝากฝังให้เป็นผู้ประกาศข่าว มักจะมีคุณสมบัติในเรื่องหน้าตา และความสวยงามเป็นหลัก หากแต่ขาดคุณสมบัติในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเรื่องข่าว ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำข่าวหรือคลุกคลีกับงานข่าวมาก่อนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เมื่อมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวแล้ว มักจะเกิดความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวบ่อยครั้ง เช่น ความผิดพลาดเกี่ยวกับ ชื่อ ยศ ตำแหน่งของบุคคลในข่าว ความผิดพลาดเกี่ยวกับชื่อเมือง สถานที่ นอกจากนี้เมื่อสคริปต์ข่าวมีความผิดพลาด ผู้ประกาศข่าวที่มาจากการอุปถัมภ์ก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ก็จะต้องอ่านที่ผิด ๆ ออกอากาศ

"ผู้ประกาศข่าวที่ไม่เคยเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน หรือไม่เคยคลุกคลีกับงานข่าวมาเลย ก็จะมีปัญหามา พวกนี้ก็จะอ่านตามสคริปต์ข่าวอย่างเดียว ถ้าสคริปต์ผิด ก็จะอ่านไปทั้งผิด ๆ ไม่มีการแก้ไข เพราะเขาไม่รู้ว่ามันผิดหรือถูกอย่างไร บางทีเราขึ้นข่าวสด ๆ ที่เพิ่งเข้ามาให้เขาอ่านเขาก็ไม่

สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าจะต้องพูดให้มันสะดวกอย่างไร ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ถึงเกิดได้เลขว่าจะมาโดยการฝากฝัง ใช้เส้นเข้ามา เขาอยากจะออกหน้าจอ อ่านข่าวอย่างเดียว ไม่อยากมาถูกคลีกับข่าว ไม่ติดตามหรือสนใจข่าวอย่างจริงจัง" (ขจรศักดิ์ ทิพยทัศน์, สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2542)

ความคล้ายคลึงกันประการสุดท้ายในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์นี้ พบว่า แม้บุคคลดังกล่าวจะขาดคุณสมบัติในความรู้เกี่ยวกับเรื่องข่าวก็ตาม รวมทั้งไม่ผ่านขั้นตอนของกระบวนการคัดเลือกที่มีคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณา หรือผ่านการทดสอบ ดังเช่น ผู้ประกาศข่าวที่มาจากการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ หากแต่ผู้ประกาศข่าวคนนั้นมีความสนใจ เอาใจใส่ และฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เขาก็สามารถอยู่ในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวได้ยาวนาน แต่โดยภาพรวมของผู้ประกาศข่าวที่มาโดยระบบอุปถัมภ์นั้น ส่วนใหญ่มักจะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่นานนักก็ต้องถอนตัวออกไปหรือไม่ก็ถูกปลดออก เนื่องจากไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติที่ดีของผู้ประกาศข่าวได้ ประกอบกับหากสถานีมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในเรื่องผู้ประกาศข่าว ดังเช่น ในสมัยของดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ที่เข้าไปปรับปรุงการเสนอข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เมื่อปี พ.ศ. 2538 ที่มีการถอดถอนผู้ประกาศข่าวที่ไม่มีความรู้เรื่องข่าวหรือไม่เคยคลุกคลีในวงการข่าวออกไป ก็จะทำให้ผู้ประกาศข่าวซึ่งที่มีที่มาโดยระบบอุปถัมภ์ต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย

ความแตกต่างของกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ พบว่า แม้ผู้ประกาศข่าวที่มาโดยระบบอุปถัมภ์ มีผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจฝากให้เข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าว แต่วิธีการและขั้นตอนการเข้าเป็นผู้ประกาศข่าวของแต่ละสถานีมีความแตกต่างกัน ผู้ประกาศข่าวบางคนเข้ามาโดยวิธีการพิเศษว่าใช้ระบบเส้นสายฝากให้เข้ามาทำงาน ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวบางคนในบางสถานีใช้วิธีการช้อนเร้น แฝงเข้ามาในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ

"เรื่องการฝากเด็กหรือเด็กเส้นก็มีด้วยกันทุกที่ อย่างของช่อง 7 เรามีการเปิดรับกันทั้งปี ก็มีผู้ใหญ่ที่รู้จักคุณแดงบ้าง คุณตัวบ้าง ฝากเข้ามาก็ให้เขาเขียนจดหมายเข้ามา แล้วก็ช่วย ๆ จูให้ ให้เขาทดสอบหน้ากล้อง ส่วนใหญ่ที่ฝากเข้ามาก็หน้าตาดี แต่เขาไม่มีความรู้เรื่องข่าว เขาเพียงแต่อยากจะทำโชว์ตัว อยากออกโทรทัศน์ แต่เขาไม่สนใจข่าว ส่วนใหญ่ก็อยู่ไม่นาน" (สุทธิ จงเจียมจิตต์, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2542)

โดยบรรดาผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาในลักษณะเปิดเผย ส่วนใหญ่ก็มักจะได้รับการวางตัวให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวโดยตรง หรือมีคำสั่งจากผู้บริหาร ไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ประกาศข่าวให้นำไปฝึกฝนเพื่อเป็นผู้ประกาศข่าวภาคใดภาคหนึ่งหรือไม่ก็เป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักเลย หากผู้บริหารพิจารณาเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีความสามารถหรือเคยมีประสบการณ์ในการอ่านข่าวมาบ้างแล้ว (ไม่ว่าจะเป็นการอ่านข่าววิทยุหรือโทรทัศน์) แต่ก็ใช้เวลาไม่นานนัก ก็จะก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้ประกาศข่าวภาคหลักของสถานี

ในส่วนของผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาในลักษณะซ่อนเร้น แฝงมากับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนั้น ส่วนใหญ่ก็ต้องผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการทดสอบ เช่น การอ่านออกเสียงภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทั้งอักษรและตัวควบกล้ำ การเว้นวรรค นอกจากนี้จะต้องทดสอบบุคลิกภาพในการออกกล้องโทรทัศน์ รวมทั้งการสัมภาษณ์เพื่อทดสอบเชาวน์ และความรู้รอบตัวในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข่าว เช่นเดียวกับผู้สมัครคนอื่น ๆ หากแต่บุคคลผู้หนึ่งที่มิใช่ใหญ่ฝากฝัง มักจะผ่านการทดสอบมาได้เป็นผู้ประกาศข่าวในที่สุด ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์เช่นเดียวกันที่มาโดยลักษณะเปิดเผย กลับไม่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนเหล่านี้เลยก็ได้ ซึ่งผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ที่เข้ามาในลักษณะซ่อนเร้นกับกระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนี้ มักพบในสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

"การฝากคนเข้ามาเป็นผู้ประกาศนี้ บางทีพอเขารู้ว่ามีประกาศรับสมัคร แล้วรู้ว่าเราเป็นกรรมการคัดเลือก ก็จะโทรศัพท์มาบ้าง หรือบางทีมาหาเราบ้าง บอกให้เราช่วยพิจารณาเด็กคนนั้น คนนี้ เป็นกรณีพิเศษ บางทีให้เราช่วยดู ๆ ให้คำแนะนำว่าควรจะทำอย่างไร บางทีคนฝากเป็นผู้ใหญ่ที่เรานับถือ เคยรู้จัก ก็ต้องช่วยให้เด็กเขาผ่าน ๆ ไป ถ้าเด็กเขาไม่น่าเกลียดจนเกินไปช่วยได้ก็จะช่วย" (พ.อ.มังกร โกตินธานี, สัมภาษณ์, 26 กรกฎาคม 2542)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความแตกต่างระหว่างผู้ประกาศข่าวที่มีที่มาโดยระบบอุปถัมภ์ ไม่ว่าจะเป็นที่มาจากลักษณะเปิดเผยหรือลักษณะแอบแฝง หากผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นมีความสามารถ มีการฝึกฝน เรียนรู้ในคุณสมบัติที่ดีของการเป็นผู้ประกาศข่าว สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ ผู้ประกาศข่าวเหล่านั้นก็จะยังคงได้รับการสนับสนุนให้อยู่ในตำแหน่ง

ต่อไป แม้สถานีจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเสนอข่าวหรือเปลี่ยนตัวผู้บริหาร อุบลควบคุมฝ่ายข่าวก็ตาม

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวกับประเภทของผู้ประกาศข่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ กระบวนการคัดเลือกโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ กระบวนการคัดเลือกโดยการไต่เต้า กระบวนการคัดเลือกโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ พบว่า ในแต่ละกระบวนการคัดเลือกของสถานีโทรทัศน์ ทำให้ได้ผู้ประกาศข่าวประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไป จึงสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการคัดเลือกกับประเภทผู้ประกาศข่าว

กระบวนการคัดเลือก	ผู้นำเสนอข่าว	ผู้รายงานข่าว	ผู้ประกาศข่าวหลัก	สถานีโทรทัศน์
ทางการ	√	√	√	3, 5, 7, 9, 11, ITV
ไต่เต้า	√	√	√	5, 7, 9, ITV
คนนอก	√	-	-	3, 5, 7, 9, 11
อุปถัมภ์	√	-	-	3, 5, 7, 9, 11

จากตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวกับประเภทของผู้ประกาศข่าว ที่ปรากฏอยู่ในสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ โดยพบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ จะปรากฏมีประเภทของผู้ประกาศข่าว อยู่ทั้ง 3 ประเภท คือ ผู้ประกาศข่าวประเภทผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) ผู้ประกาศข่าวประเภทผู้รายงานข่าว (News Reporter) และผู้ประกาศข่าวประเภทผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการไต่เต้าจากผู้สื่อข่าว พบว่า จะมีประเภทของผู้ประกาศข่าวปรากฏอยู่ทุกประเภทเช่นกัน แต่พบในสถานีโทรทัศน์กองทัพ

บก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ จะพบผู้ประกาศข่าวประเภทผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) แต่เพียงประเภทเดียวเท่านั้น และพบในสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ที่ไม่มีกระบวนการคัดเลือกทั้ง 2 ประเภท

จากกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า บรรดาสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งให้ความนิยมนับต่อกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ซึ่งปรากฏว่าทำให้ได้ผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติจัดอยู่ในประเภทของผู้ประกาศข่าวทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) ผู้รายงานข่าว (News Reporter) และผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) โดยเฉพาะกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 นั้นพบว่า เป็นเพียงสถานีโทรทัศน์เพียงแห่งเดียวที่นำผู้ประกาศข่าวจากกระบวนการรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการนี้ไปทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าว เป็นผู้ทำหน้าที่รายงานข่าว ทั้งนี้พบว่ามาจากนโยบายของผู้บริหารสถานี ที่ต้องการให้การนำเสนอข่าวหน้าจอโทรทัศน์ของสถานีเป็นหน้าที่ของผู้ประกาศข่าวที่สถานีเป็นผู้คัดเลือกมาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จะกล่าวถึงในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว เรื่องนโยบายของสถานีโทรทัศน์ต่อไป

ในส่วนของกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้า พบว่าเป็นกระบวนการที่สถานีโทรทัศน์แทบทุกแห่งให้ความสนใจใช้เป็นวิธีการสรรหาและคัดเลือกผู้ประกาศข่าว ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ที่ไม่ปรากฏพบว่าสถานีได้ใช้วิธีการสรรหาคัดเลือกผู้ที่จะขึ้นมาทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวด้วยกระบวนการดังกล่าว โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ที่พบว่าไม่มีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้าอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เป็นบุคคลที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวหรือเป็นผู้สื่อข่าว แต่ขณะเดียวกัน ผู้สื่อข่าวก็มีหน้าที่ในการทำข่าว ทำงานอยู่เบื้องหลังเท่านั้น ยกเว้น กรณีรายงานทางโทรศัพท์ หรือกรณีที่ผู้ประกาศข่าวไม่สามารถไปรายงานนอกสถานที่ได้จริง ๆ เท่านั้น ถึงจะมอบหมายให้ผู้สื่อข่าวเป็นผู้ทำหน้าที่ แต่โดยการปฏิบัติทั่วไปแล้ว การรายงานข่าวจะเป็นหน้าที่ของผู้ประกาศข่าว ในขณะที่

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 แม้สถานีจะไม่มีกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้า หากแต่สถานียังเปิดโอกาสให้บรรดาผู้สื่อข่าวได้เป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) เวลามีการถ่ายทอดสดนอกสถานที่ต่าง ๆ เพียงแต่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวขึ้นเป็นผู้ประกาศข่าวร่วมหรือผู้นำเสนอข่าว (News Presenter)

นอกจากนี้ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เด้าจะเห็นได้ว่า เป็นกระบวนการที่จะสามารถพัฒนาให้ผู้ประกาศข่าว ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ของสถานีได้ เนื่องจากคุณลักษณะของกระบวนการคัดเลือกโดยการได้เด้านั้น ก็คือการพิจารณาคัดเลือกจากผู้สื่อข่าวหรือเจ้าหน้าที่ในฝ่ายข่าวที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านข่าวประกอบกับมีคุณสมบัติของผู้ประกาศที่เหมาะสม จึงขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว โดยในครั้งแรก นอกจากการทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวนอกสถานีแล้ว ยังได้ขึ้นเป็นผู้นำเสนอข่าว และเมื่อผู้ประกาศข่าวเหล่านี้มีอายุการทำงาน และประสบการณ์ด้านงานข่าวเพิ่มขึ้น ก็จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ที่คอยทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้นำเสนอข่าว (ผู้ประกาศข่าวร่วม) ผู้รายงานข่าวจากสถานีที่ต่าง ๆ การเป็นผู้สัมภาษณ์บุคคลในเหตุการณ์ข่าวต่าง ๆ รวมทั้งการพูดสรุปหรือถ่ายทอดความเป็นไปของเรื่องราว เหตุการณ์ข่าวสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวง 24 ตุลาคม 2538 และเหตุการณ์นักศึกษาฆ่ามุกอีดสถานทูตพม่าประจำประเทศไทย เป็นต้น

ในส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่า ปรากฏอยู่ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวของทุกสถานีโทรทัศน์ ยกเว้น สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เท่านั้น และส่งผลให้ได้ผู้ประกาศข่าวในประเภทผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) เท่านั้น ไม่พบว่ามีผู้ประกาศข่าวประเภทผู้รายงานข่าว (News Reporter) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการว่าจ้างและการเข้าสู่อาชีพผู้ประกาศข่าวของบุคคลภายนอก ที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษที่มีลักษณะการว่าจ้างที่ไม่ใช่พนักงานประจำของสถานี โดยจะมีหน้าที่มาปฏิบัติงานเฉพาะการอ่านข่าว ตามเวลาที่ได้รับการมอบหมายเท่านั้น ประกอบกับการเข้าสู่อาชีพผู้ประกาศข่าวที่มีอาชีพอื่นมาก่อนที่จะเป็นผู้ประกาศข่าว จึงไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ในการเป็นผู้รายงานข่าว (News Reporter) ได้ เนื่องจากการทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวจะต้องเป็นพนักงานประจำของสถานีหรือเป็นผู้สื่อข่าวที่คอยเกาะติดเหตุการณ์ข่าวตลอดเวลา และเมื่อเกิดเหตุการณ์ด่วน ก็จะต้องรีบออกไปปฏิบัติงานได้ทันที

นอกจากนี้กระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ไม่ปรากฏว่าพบผู้ประกาศข่าวประเภทผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับลักษณะการว่าจ้างและการเข้าสู่อาชีพแล้ว พบว่าคุณสมบัติของผู้ประกาศข่าวที่มาจากกระบวนการคัดเลือก โดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษนี้ ไม่สอดคล้องกับคุณสมบัติและลักษณะของผู้ประกาศข่าวประเภท ผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) ที่ต้องเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ในกองบรรณาธิการข่าว รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่ศฤงคารและมีประสบการณ์ในงานข่าวอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับต้องเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการวางแผน ผลิต และนำเสนอข่าวประจำวันด้วย

และกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งปรากฏพบในสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เช่นเดียวกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยระบบอุปถัมภ์นี้ จะเห็นว่าส่งผลให้ได้ผู้ประกาศข่าวประเภทผู้นำเสนอข่าว (News Presenter) เพียงประเภทเดียว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่มาในการคัดเลือกที่อาศัยความเมตตา ความเกรงใจของบุคคลผู้รับการอุปถัมภ์ ทำให้ผู้ประกาศข่าวเหล่านี้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกาศข่าวคนอื่น ๆ ที่เข้ามาด้วยความสามารถ และคุณสมบัติที่คณะกรรมการคัดเลือกพิจารณาว่ามีความสามารถเหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า ผู้ประกาศข่าวที่เข้ามาโดยระบบอุปถัมภ์นี้ ส่วนใหญ่จะไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในคุณสมบัติด้านอื่น ๆ ของงานข่าวได้ ประกอบกับหาความสนใจในงานข่าวก็ยิ่งทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกาศข่าวที่มีคุณสมบัติที่ดีได้ ก็จะทำหน้าที่อยู่ในตำแหน่งไม่ยาวนาน มักจะลาออกไปก่อน จึงไม่เข้าข่ายคุณลักษณะของผู้ประกาศข่าวหลัก (Anchorman) โดยปริยาย

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในส่วนกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวแต่ละประเภทนั้น ล้วนส่งผลต่อประเภทของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ให้แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกัน ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวประเภทเดียวกัน ก็ส่งผลให้มีผู้ประกาศข่าวแต่ละประเภทปะปนกันไปด้วย โดยส่วนใหญ่พบว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการประกาศรับสมัครคัดเลือกอย่างเป็นทางการ เป็นกระบวนการที่ทุกสถานีโทรทัศน์ให้ความนิยมใช้เป็นกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นผู้ประกาศข่าวข่าว รองลงมาเป็นกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าวโดยการได้เข้า

ขณะที่ในบางกระบวนการคัดเลือกผู้ประกาศข่าว เช่น การดึงบุคคลภายนอกที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นพิเศษ และกระบวนการคัดเลือกโดยระบบอุปถัมภ์ เป็นกระบวนการคัดเลือกที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่ได้ชื่อว่าเป็นสถานีด้านข่าวสารไม่ยอมรับการคัดเลือกสรรหาผู้ประกาศข่าวด้วยกระบวนการทั้งสองดังกล่าว อันส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีสัดส่วนจำนวนผู้นำเสนอข่าวน้อยกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย